

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
στην «Πολιτιστική Διαχείριση»

Τίτλος εργασίας

Η Εξέλιξη και οι Αναπτυξιακές Προοπτικές
της Δημόσιας Τηλεόρασης στην Ελλάδα

Όνοματεπώνυμο φοιτήτριας: Αλεξάνδρα Κούρτη (4113M033)

ΜΑΪΟΣ 2015

Επιτροπή Αξιολόγησης:

Επιβλέπων:

Λέανδρος Νίκος - Καθηγητής

Μέλη:

Βώβου Ιωάννα - Επίκουρη Καθηγήτρια

Μπακουνάκης Νίκος - Αναπληρωτής Καθηγητής

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος - Εισαγωγή	6
---------------------------	---

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κεφάλαιο.1 Ευρωπαϊκή Ένωση	10
---	----

1.1 Ο Οπτικοακουστικός Τομέας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	10
--	----

1.1.1 Κανονιστικό Πλαίσιο	12
---------------------------------	----

1.1.2 Χρηματοδότηση μέσω Προγραμμάτων	14
---	----

1.1.3 Παιδεία για τα Μέσα.....	15
--------------------------------	----

1.1.4 Δράση εκτός ΕΕ	16
----------------------------	----

1.2 Δημόσιοι Ραδιοτηλεοπτικοί Φορείς.....	17
---	----

1.2.1 Κρατικές ενισχύσεις στη Δημόσια Ραδιοτηλεόραση βάσει Ανακοίνωσης (2009/ C 257 / 01)	18
--	----

1.2.2 Συμπεράσματα.....	23
-------------------------	----

Κεφάλαιο.2 ΕΒΥ	26
-----------------------------	----

2.1 Ένωση Δημοσίων Ραδιοτηλεοπτικών Μέσων	26
---	----

2.2 Κέντρο Επικοινωνίας	28
-------------------------------	----

2.3 Ετήσιες Αναφορές	29
----------------------------	----

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κεφάλαιο.3 Από το Κρατικό Μονοπώλιο στην Ιδιωτική Τηλεόραση	34
--	----

3.1 Ιστορικό - Εξέλιξη	34
------------------------------	----

3.2 Εποπτικές Αρχές	42
---------------------------	----

Κεφάλαιο.4 Πολιτική επί του Τηλεοπτικού Προγράμματος και Οικονομικά Στοιχεία	46
---	----

4.1 Πρόγραμμα και Διαφημιστική Δαπάνη	46
4.2 Ισολογισμοί - Δείκτες.....	51

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ – Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΕΝΤΑΓΜΕΝΗ ΣΕ ΕΝΑ ΟΡΑΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Κεφάλαιο.5 Από την Απορύθμιση σε ένα Νέο Περιβάλλον .....

65

5.1 Τηλεοπτικό Αποτύπωμα και Απολογισμός από τις 11.6.2013 και μετά	65
5.2 Λόγοι Ύπαρξης ή μη της Δημόσιας Τηλεόρασης	68

Κεφάλαιο.6 Δημόσια Υπηρεσία ή Επιχείρηση; .....

73

6.1 Δημόσια Υπηρεσία	73
6.1.1 Θεσμικό Πλαίσιο	74
6.1.2 Κοινωνικό Προφίλ	77
6.2 Επιχείρηση	79
6.2.1 Επιχειρηματικό Όραμα.....	81
6.2.2 Διεθνές Προφίλ	83

Κεφάλαιο.7 Σύγχρονες Δομές και Πρακτικές .....

85

7.1 Υλικοτεχνικοί Πόροι και Ανθρώπινο Δυναμικό	85
7.2 Λειτουργία - Οργανόγραμμα	87
7.3 Κατάρτιση Προϋπολογισμού	89
7.3.1 Έσοδα	91
7.3.2 Έξοδα	91
7.3.3 Επενδύσεις.....	92

Κεφάλαιο.8 Αναπτυξιακές Προοπτικές.....

95

8.1 Παροχή Περιεχομένου	95
8.1.1 Ενημέρωση	96

8.1.2 Επιμόρφωση	98
8.1.3 Ψυχαγωγία.....	100
8.2 Εσωτερικές και Εξωτερικές Παραγωγές	101
8.2.1 Εσωτερική Παραγωγή	102
8.2.2 Εξωτερικές Συνεργασίες.....	103
8.3 Οικονομική Δραστηριότητα	104
8.3.1 Διαφήμιση	105
8.3.2 Πωλήσεις	106
8.4 Δίκτυο Εγχώριο και Διεθνές	108
8.5 Μετάβαση σε Νέα Μέσα	109
Επίλογος	111
Βιβλιογραφικές Αναφορές	115

Πρόλογος - Εισαγωγή

Η τηλεόραση έχει αποκτήσει στις μέρες μας το εκτόπισμα ενός θεσμού και μας επηρεάζει τόσο σαν τεχνολογικό επίτευγμα που έφερε επανάσταση και άλλαξε τον τρόπο αντίληψης του κόσμου όσο και μέσω του περιεχομένου της, που αντικατόπτρισε και διαμόρφωσε πολλές παραμέτρους του κοινωνικού βίου που άπτονται του οικονομικού, πολιτικού, περιβαλλοντικού, πνευματικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Δεν υπήρξε απλώς ως εξωγενής παράγοντας, αλλά ως αναπόσπαστο μέρος του ίδιου του συστήματος εντός του οποίου κινήθηκαν και μετεξελίχθηκαν ολόκληρες γενιές.

Η τηλεόραση αποτελεί από μόνη της οικονομικό φαινόμενο καθώς αποτέλεσε πεδίο έρευνας που ώθησε τις εξελίξεις στην τεχνολογία, δημιούργησε ακαδημαϊκές σχολές, πολλές και πολλαπλών ειδών θέσεις εργασίας, και εντός όλων αυτών διακινήθηκαν μεγάλα χρηματικά ποσά.

Για πολλά χρόνια, ήταν υπό την εποπτεία του κράτους, όχι πάντα με τις καλύτερες επιπτώσεις, αλλά τουλάχιστον στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο έθεσε τις βάσεις αυτού που αποκαλούμε ραδιοτηλεοπτική κουλτούρα και μαζί με τον Κινηματογράφο θεωρούνται προνομιακοί φορείς Ευρωπαϊκού πολιτισμού, παραδόσεων και ταυτότητας κάθε χώρας.¹

Η απελευθέρωση της αγοράς και η είσοδος ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών, όχι μόνο οδήγησε σε μία οικονομική έκρηξη το ραδιοτηλεοπτικό τομέα, αλλά πυροδότησε μια ατέρμονη σειρά συζητήσεων και μελετών πάνω στο σύνολο του φαινομένου τηλεόραση και ανέδειξε σε αντιπάλους πολιτικού μεγέθους - αν κρίνουμε από τα άπειρα θεσμικά πλαίσια που θεσπίστηκαν για τη συνύπαρξή τους - τη δημόσια και την ιδιωτική τηλεόραση.

Η ελληνική τηλεοπτική πραγματικότητα, εισήλθε σε συνθήκες άγριας απορρύθμισης, από τις πιο έντονες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι σχέσεις διαπλοκής που αναπτύχθηκαν με την εξουσία, είναι ίδιον της Νότιας Ευρώπης.² Μπορεί να μη φτάσαμε σαν χώρα σε σημεία παρόμοια με αυτά της Ιταλίας, όπου ο ισχυρότερος άνδρας των ιδιωτικών μέσων, όχι μόνο στάθηκε αδίστακτος ως προς τις διεκδικήσεις του στο τηλεοπτικό τοπίο της χώρας,³ αλλά έγινε και πρωθυπουργός, συνδέθηκαν ωστόσο τα τελευταία χρόνια τα ελληνικά ΜΜΕ, με τη χειρότερη οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα, τουλάχιστον ως προς το κομμάτι της επικοινωνιακής διαχείρισης, καθώς δεν έχει μελετηθεί

---

¹ Μούσης, Ν. (2013), σ. 193

² Παπαθανασόπουλος, Στ. (2004), σ.37

³ Δεληολάνης, Δ. (2008), σσ. 46 - 49

ακόμα το κατά πόσο λειτούργησαν ως παράγοντας που συνέβαλε άμεσα ή έμμεσα στην πρόκληση της οικονομικής κρίσης.⁴

Τα ΜΜΕ χτυπήθηκαν άγρια με το ξέσπασμα της κρίσης. Η δημόσια τηλεόραση πολεμήθηκε, σχεδόν λοιδορήθηκε. Μαζί με άλλες δημόσιες υπηρεσίες, που διοικήθηκαν αναποτελεσματικά,⁵ αποτέλεσαν εύκολους στόχους, εντός της ανακάλυψης του νεοφιλελεύθερου μοντέλου λειτουργίας της οικονομίας,⁶ ως του ιδανικού, που θα έβγαζε τη χώρα από το καθεστώς «σοβιετικού τύπου» και θα την οδηγούσε στην ανάπτυξη. Αυτή ακριβώς η αναποτελεσματικότητα στη διοίκηση και οι απαρχαιωμένες δομές, που δημιούργησαν την αρνητικά φορτισμένη έννοια «κρατισμός», απλώς προσπεράστηκαν και οι ευθύνες εναποτέθηκαν απευθείας στην υπόσταση των υπηρεσιών και στους εργαζόμενους.

Εντός της τεράστιας συζήτησης που άνοιξε για το θέμα δημόσια τηλεόραση, αυτό που θα χαρακτήριζα εντυπωσιακό, ήταν η αποδυνάμωση των αποφάσεων της πολιτείας (και όχι του κράτους με τη στενή έννοια) μπροστά στην άποψη που απέκτησαν διάφοροι αυτοχριζόμενοι, επί των τηλεοπτικών, επαΐοντες. Δικαίωμα στην άποψη για δημόσια θέματα φυσικά έχουν όλοι, αρκεί - κατά τη γνώμη μου - η άποψη αυτή να είναι αποτέλεσμα σκέψης και τεκμηρίωσης. Η έννοια της ανταποδοτικότητας, αντί να εξεταστεί υπό το πρίσμα της καθολικότητας, εξελίχθηκε στη συζήτηση, σε συγκρούσεις τύπου τι είναι «ποιοτικό», «εμπορικό», «θεμιτό», «αθέμιτο», «ψυχαγωγικό», «επιμορφωτικό», τι «επιτρέπεται» να έχει και τι όχι σε ειδήσεις, αθλητικά, καλλιτεχνικά, σειρές, ταινίες κ.α. Τα διάφορα κλισέ που διοχετεύθηκαν στο δημόσιο διάλογο, δημιούργησαν μία νέα στρατιά δοκησίσοφων. Αν κρατήσουμε μάλιστα το «θηλυκό άρθρο» της δημόσιας τηλεόρασης, θα έλεγα ότι εμφανίστηκαν αρκετές γνώμες, από την πολιτική και οικονομική εξουσία μέχρι τη βάση της κοινωνίας, Μολιερικού τύπου και συγκεκριμένα Αρνόλφου,⁷ που θέλησαν να κατασκευάσουν αυτό το θηλυκό στα μέτρα τους, είτε επί σκοπώ είτε λόγω άγνοιας.

Η αντιπαράθεση κράτησε χρόνια και οι αιτίες αλλά και οι αφορμές γι' αυτό, δεν έλειψαν ποτέ. Η παρούσα εργασία αποτελεί μια απόπειρα να προσεγγιστεί η περίπτωση της δημόσιας

---

⁴ Πλειός, Γ. (2013), σ. 15

⁵ Λεάνδρος, Ν. (2012), σ. 328

⁶ Αν ο καπιταλισμός δεν είχε καθυστερήσει να αναπτυχθεί στην Ελλάδα, πιθανόν και να υπήρχε μία διαφορετική στάση απέναντι στις εξελίξεις. Βλ. και Παπαθανασόπουλος, *op. cit.*, σσ.36 -38

⁷ «...να στέκεις πάντα επάξια εκεί που σ' έχω τάξει. Να ξέρεις ποια είν' η θέση σου και να φροντίζεις μόνο [...] Δεν ανεβαίνεις ως εκεί, θαρρώ, με την ιδέα Πως θ' ασωτεύεις, θα γλεντάς και θα περνάς ωραία. Για τη γυναίκα υποταγή προστάζει η κοινωνία [...] οφείλει πλήρη υπακοή σ' όποιον κουμάντο κάνει...» Μολιέρος, «*Σχολείο Γυναικών*», μτφρ. Χρύσα Προκοπάκη, πρόγραμμα παράστασης του έργου, Η Νέα Σκηνή, Αθήνα 2003, σ.71

τηλεόρασης, από την οπτική της πολιτικής οικονομίας. Το αιφνίδιο κλείσιμο της EPT στις 11.6.2013 και η παγκόσμια κατακραυγή επ' αυτής της πράξης, ήταν όχι ο απολογισμός του τέλους μιας μάχης, αλλά η αφορμή για στοχασμό και επαναπροσδιορισμό του ρόλου της, εντός μιας ευρύτερης προσπάθειας παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας.

Η εργασία είναι προϊόν όχι μόνο θεωρητικής έρευνας αλλά και απόρροια συσσωρευμένων αναζητήσεων, που εκπορεύονται από προσωπική επαγγελματική εμπειρία. Η μεταπτυχιακή εκπαίδευση, με τη συνδρομή καθηγητών και συμφοιτητών, έδωσε μία εκ' νέου ώθηση σε αυτές τις αναζητήσεις. Η βοήθεια και η γνώμη συναδέλφων τεχνικών, δημοσιογράφων και διοικητικών, για τους οποίους αισθάνομαι μεγάλη τιμή και υπερηφάνεια για το γεγονός της συνύπαρξης και της συνεργασίας μας, υπήρξε άκρως χρήσιμη και καταλυτική στο να ξεκλειδώσουν και άλλα τμήματα της πολυσύνθετης διαδικασίας επί των εργασιών που αφορούν στην τηλεοπτική παραγωγή, πέραν των προσωπικών βιωμάτων και γνώσεων.

Η εργασία κινείται αρχικά στο ευρύτερο ευρωπαϊκό περιβάλλον και πλησιάζει σταδιακά την ελληνική πραγματικότητα για να καταλήξει στην ελληνική δημόσια τηλεόραση.

Στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας γίνεται μία αναφορά, στις πολιτικές αποφάσεις της ΕΕ και στη φωνή της EBU, του φορέα που αντιπροσωπεύει το σύνολο των Ευρωπαϊκών δημοσίων τηλεοράσεων. Η αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργεί σε δύο επίπεδα. Στο θεσμικό που, για κάποιους, έθεσε τις βάσεις για την απορρύθμιση και στο συλλογικό που έγκειται στην ενιαία κουλτούρα και στην αντιμετώπιση του ανταγωνισμού από άλλες αγορές.

Το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μας αφορά στη λογική του βιώματος μιας εμπειρίας.⁸ Η εμπειρία αυτή, γίνεται αντιληπτή από τη συνισταμένη των αντίθετων δυνάμεων που αναπτύσσονται, από τη μία πλευρά μέσω μίας πλούσιας σε επιχειρήματα ρητορικής γύρω από αυτό το ιδιαίτερης σπουδαιότητας ιστορικό εγχείρημα και από την άλλη μέσω ευρωσκεπτικιστικών απόψεων τα αίτια των οποίων - οι αφορμές θα τολμούσα να πω - πηγάζουν από τις δυσκολίες που προκύπτουν στην πράξη ως προς αυτό που αποκαλείται Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, πρωτίστως σε επίπεδο οικονομικό και με επέκταση σε ζητήματα πολιτικά, κοινωνικά, πολιτισμικά.

Μεγάλο μέρος της αναφοράς στην ΕΕ έχει να κάνει με το νομικό πλαίσιο και αρκετά κομμάτια αυτού μεταφέρθηκαν σχεδόν αυτούσια από την ελληνική μετάφραση που δίνει η επίσημη

---

⁸ Μούσης, *op. cit.*, σ. 1

ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς δεν διαθέτω τις απαραίτητες νομικές γνώσεις για μία απόδοση που ενδεχομένως να συνιστούσε κίνδυνο αλλαγής του νοήματος.

Στο δεύτερο μέρος προσεγγίζω την εσωτερική τηλεοπτική πραγματικότητα της χώρας μέσω της παρουσίας οικονομικών στοιχείων, όλων των τηλεοπτικών σταθμών που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο τα τελευταία χρόνια. Τα στοιχεία αυτά μαρτυρούν ότι παρά την απελευθέρωση της αγοράς, δεν δημιουργήθηκαν σύγχρονοι υγιείς οργανισμοί.

Αν η ΕΡΤ «πλήρωνε» την παρεμβατική τακτική του κράτους, οι επιχειρηματίες των μέσων για ποιο λόγο πλήρωναν μόνιμα ζημιολόγες εταιρείες; Ενδέχεται να εξυπηρετούν άλλους σκοπούς από τη στιγμή που η δύναμη του επικοινωνιακού παιχνιδιού τους έδωσε την άνεση και την εξουσία, μαζί με το διαδίκτυο, να ορίζουν την «ενημερωτική» ατζέντα και να δημιουργούν εντυπώσεις και ατμόσφαιρα εντός της οποίας είναι εύκολη η αποδόμηση; Τα ερωτήματα αυτά δεν παίρνουν εδώ απάντηση. Τίθενται, όχι για να είμαι εγώ αυτή τη φορά η δημιουργός των εντυπώσεων - άλλωστε δεν διεκδικώ την αυθεντικότητα και την πρωτοτυπία στη διατύπωσή τους. Έχουν τεθεί ως ρητορικά ερωτήματα, χρόνια ολόκληρα από τη γέννηση της ιδιωτικών ΜΜΕ μέχρι σήμερα - αλλά ως σκέψη εκ του αποτελέσματος πλέον και όπως προκύπτουν, βάσει των δημοσιευμένων οικονομικών στοιχείων των ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών μέσων.

Στο τρίτο μέρος το θέμα της δημόσιας τηλεόρασης, επανέρχεται κυριολεκτικά και μεταφορικά, καθώς κατά την περίοδο που γράφονται αυτές οι γραμμές, κλείνει ένας διετής κύκλος ανυπαρξίας της ΕΡΤ και ανοίγει ένας νέος.

Η ιστορική συγκυρία επιβάλλει το να αναζητηθούν και κυρίως να εφαρμοστούν, άλλες νόρμες σε ότι αφορά τη διοίκηση και τη διαχείριση της δημόσιας τηλεόρασης. Όταν σε ολόκληρη την Ευρώπη οι δημόσιες τηλεοράσεις μέσω της EBU, βρίσκονται σε στάδιο αναζήτησης του μέλλοντος, εμείς εδώ πρέπει να στήσουμε τις δομές εξ' αρχής. Κοινώς χρόνος δεν υπάρχει. Παράλληλα η οικονομική ασφυξία δεν βοηθά στην επιτάχυνση. Υπάρχει όμως η πρώτη ύλη, που απαρτίζεται από υποδομές, ανθρώπινο δυναμικό και τεχνογνωσία για να γίνει δυναμικά μία νέα αρχή.

Οι ελπίδες αλλά και οι αγωνίες για το μέλλον είναι πολλές. Στόχος είναι η ανάδειξη αναπτυξιακών προοπτικών όχι μόνο μέσω οικονομικής μεγέθυνσης αλλά μέσω της ικανοποίησης πολιτιστικών, κοινωνικών και πολιτικών αναγκών σε ένα πεδίο, το οποίο χάρη στην ψηφιακή τεχνολογία είναι, πραγματικά, διευρυμένων επιλογών.⁹

---

⁹ Λέανδρος, *op. cit.*, σ. 329

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ - ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κεφάλαιο 1. - Ευρωπαϊκή Ένωση

1.1 Ο Οπτικοακουστικός Τομέας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰

Το εν γένει θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ είναι τεράστιο σε όγκο και πληροφορίες. Βασισμένο σε μία σειρά από Συνθήκες και διευθετημένο από θεσμικά όργανα της ΕΕ, αποτελεί μέρος της διαδικασίας που επιτελείται εδώ και πολλά χρόνια να οδηγηθεί αυτή η ξεχωριστή, στα παγκόσμια δεδομένα, προσπάθεια σύγκλισης πρώην ανταγωνιστών, στη λογική και στην αντίληψη ότι αποτελούν πλέον ένα σύνολο ενιαίο, με κοινά συμφέροντα.

Η πληθώρα των πληροφοριών που παρέχεται στους πολίτες, ενώ είναι εύκολη στην πρόσβαση, είναι δύσχρηστη στη διαχείριση και απέχει από την καθημερινότητά τους.¹¹ Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις τάσεις εσωστρέφειας των ευρωπαϊκών λαών που παρατηρείται - με τα διεθνή ΜΜΕ να έχουν τεράστια ευθύνη στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης - και που μόνο στην αίσθηση του συνόλου δεν οδηγεί, δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο τη συζήτηση, η οποία καλά κρατεί τόσο στη σφαίρα του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού διαλόγου, για το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με αφορμή την οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η χώρα τα τελευταία χρόνια.

Ο οπτικοακουστικός τομέας με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του, με το βαθμό διείδυσης που έχει στην κοινωνία¹² και με τις διαστάσεις που απέκτησε παγκοσμίως ως οικονομικό και επιχειρηματικό φαινόμενο, δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από τα ενδιαφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέτει άλλωστε και τις δικές της οπτικοακουστικές υπηρεσίες, ανταποκρινόμενη στις αυξημένες ανάγκες της κοινωνίας για ενημέρωση αλλά και στην ανάγκη του ίδιου του θεσμού που λέγεται ΕΕ να επικοινωνήσει τις δραστηριότητές του. Αναγνωρίζοντας τη δύναμη και τη σημασία μιας τέτοιας πρακτικής, μέσω των τηλεοπτικών καναλιών Europe by Satellite και Europe by Satellite+ (EbS Channel & EbS+ Channel), τα οποία λειτουργούν και διαδικτυακά, παρέχονται καθημερινά και σε επαγγελματικά πρότυπα, video, φωτογραφίες, ήχος και εικόνα γύρω από θέματα που άπτονται της ΕΕ. Καλύπτονται τηλεοπτικά οι Σύνοδοι Κορυφής, οι Συνεντεύξεις Τύπου, περιεχόμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και άλλα ιδρύματα. Όλα διατίθενται σε

¹⁰ URL, http://europa.eu/index_el.htm

¹¹ Μούσης, loc. cit.

¹² Ibid., σ. 193; Πασχαλίδης, Γρ. (2005), σ. 198

ραδιοτηλεοπτικούς φορείς, ειδησεογραφικά πρακτορεία και άλλα μέσα ενημέρωσης σε όλο το κόσμο.

Ιδιαίτερη σημασία, πέρα από το κομμάτι που χαρακτηρίζεται επικοινωνιακό-ενημερωτικό, έχουν οι προσπάθειες που έχουν καταβληθεί για ενίσχυση και ανάδειξη μιας ευρωπαϊκής κοινής κουλτούρας σε επίπεδο παραγωγής οπτικοακουστικού υλικού. Ο εγκλωβισμός στις μικρές εθνικές αγορές των κρατών¹³ αφ' ενός και ο ισχυρός ανταγωνισμός από τις αγορές της Αμερικής και της Ασίας¹⁴ αφ' ετέρου, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη χάραξης μιας ενιαίας πολιτικής επί του θέματος.

Ο οπτικοακουστικός τομέας απασχολεί πάνω από ένα εκατομμύριο εργαζομένους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και παίζει σημαντικό κοινωνικό και πολιτιστικό ρόλο. Η τηλεόραση κρατεί τα σκήπτρα ανάμεσα στις πηγές ενημέρωσης και ψυχαγωγίας με το μέσο ευρωπαϊκό να παρακολουθεί κατά μέσο όρο και τέσσερεις ώρες την ημέρα.

Συνοπτικά, η πολιτική της ΕΕ υλοποιείται μέσα από¹⁵:

- Κανονιστικό πλαίσιο, στόχος του οποίου είναι η δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς οπτικοακουστικών υπηρεσιών λαμβάνοντας υπόψη κάθε ξεχωριστό πολιτισμό που απαρτίζει την Ένωση. Οι κανόνες αφορούν στον κινηματογράφο, στους δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς, στα νέα μέσα όπως internet και κινητή τηλεφωνία. Περιλαμβάνει επίσης συστάσεις για την προστασία των ανηλίκων, των μειονοτήτων και της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Χρηματοδότηση προγραμμάτων και ενίσχυσης εθνικών συστημάτων
- Μέτρα προώθησης περιεχομένου μέσω νέων τεχνολογιών (on line διακίνηση), εκπαίδευσης πάνω στη χρήση των μέσων ενημέρωσης και της ιδέας του πλουραλισμού.
- Δράση εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποστήριξη των ευρωπαϊκών πολιτιστικών συμφερόντων στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Η Επιτροπή συμμετέχει επίσης στο Ευρωπαϊκό Οπτικοακουστικό Παρατηρητήριο, προκειμένου να υποστηρίξει τη δραστηριότητα του τελευταίου. Το Παρατηρητήριο συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οπτικοακουστικής βιομηχανίας της Κοινότητας. Η πεποίθηση¹⁶ ήταν,

---

¹³ Μούσης, loc. cit.

¹⁴ Λέανδρος, Ν. (2000), σσ. 26-27

¹⁵ URL, http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/index_en.htm

¹⁶ URL, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2004.390.01.0001.01.ELL

ότι εάν ενισχυθεί και η ικανότητά του να ανταποκριθεί στα πολυμέσα και στις νέες τεχνολογίες εν ευθέτω χρόνο, θα μπορούσε να συνεχίσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο.

1.1.1. Κανονιστικό Πλαίσιο

Το νομικό πλαίσιο που διέπει τα οπτικοακουστικά μέσα, έχει στηριχθεί σε πολλές ανακοινώσεις και οδηγίες όπως έχουν διατυπωθεί και ενσωματωθεί στις κατά καιρούς Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κοινός τόπος των περισσότερων είναι οι έννοιες δημόσιο συμφέρον, πολυφωνία, κοινωνία και δημοκρατία. Οι έννοιες αυτές καθώς και άλλες ανάλογου ειδικού βάρους, κυριαρχούν στο λεξιλόγιο των κειμένων παράλληλα με τον «ανταγωνισμό», έννοια που «τρέχει» τις περισσότερες οδηγίες που ενδιαφέρουν και άλλους οικονομικούς τομείς υψίστης σημασίας και κερδοφορίας, πέραν αυτού του οπτικοακουστικού τομέα.

Από τις πρώτες, θεμελιώδεις για τον οπτικοακουστικό τομέα, οδηγίες της ΕΕ, ήταν η 89/552/ΕΟΚ γνωστή - στην ιστορία πλέον - ως «Τηλεόραση χωρίς Σύνορα»¹⁷. Η αρχική αυτή οδηγία καθώς και μία σειρά τροποποιήσεων της που ακολούθησαν, κωδικοποιήθηκαν με την οδηγία 2010/13/ΕΕ L95/15.4.2010 με το νέο τίτλο «Οδηγία για τις Υπηρεσίες Οπτικοακουστικών Μέσων». Στο ελληνικό δίκαιο ενσωματώθηκε με το ΠΔ 109/2010 (ΦΕΚ Α' 190).

Η μετάβαση από τα στενά όρια των αγορών των κρατών μελών σε μία κοινή αγορά παραγωγής και διανομής με όρους θεμιτού ανταγωνισμού, χωρίς να θίγεται ο χαρακτήρας του δημοσίου συμφέροντος, καθώς και άλλες ρυθμίσεις επαναπροσδιορίζονται με αφορμή τις εξελίξεις στην τεχνολογία.

Βασικές και αναλλοίωτες στο χρόνο αρχές της οδηγίας, παραμένουν η εγγύηση της ελευθερίας, της πληροφόρησης, της διαφορετικότητας των απόψεων και της πολυφωνίας, η ελευθερία της έκφρασης. Αντίστοιχη βαρύτητα εντός του κειμένου έχουν ο σεβασμός της πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας, η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως φυλής, φύλου, ιθαγένειας, θρησκείας. Ξεχωριστή κατηγορία αποτελεί πάντα η προστασία των ανηλίκων και η μέριμνα για τη φυσική, πνευματική και ηθική ανάπτυξή τους.

Επιβεβαιώνονται εκ νέου η ανάγκη των δημοσίων τηλεοπτικών οργανισμών να επωφελούνται από την τεχνολογική πρόοδο, αλλά και η ανάγκη της συνύπαρξης ιδιωτικών και δημοσίων παρόχων υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων.

---

¹⁷ Θεωρείται η οδηγία που απελευθέρωσε το ευρωπαϊκό οπτικοακουστικό σύστημα και εισήγαγε το διπλό σύστημα δημόσιων και ιδιωτικών ΜΜΕ . βλ. Doyle, G. (2012); Halmágyi, Z. & Fetea, S. (2013) & Michalis, M. (2010).

Στο πλαίσιο της κοινής ενιαίας αγοράς, προβλέπονται η ελεύθερη κυκλοφορία και εμπορία οπτικοακουστικών προϊόντων, η μη δημιουργία δεσποζουσών θέσεων και η προστασία των καλών συνθηκών διεξαγωγής του εμπορίου και του ανταγωνισμού.

Ως προς την αναπτυξιακή διάσταση του τομέα, αναγνωρίζεται η συμβολή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην τόνωση της οικονομίας, μέσα από τις σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης που δίδονται στους κλάδους της δημιουργίας και της κοινωνίας της πληροφορίας.

Σε ότι αφορά το σχεδιασμό των τηλεοπτικών προγραμμάτων των ραδιοτηλεοπτικών φορέων, η προώθηση των ευρωπαϊκών έργων και των ευρωπαϊκών συμπαραγωγών γίνεται μέσω του μεγαλύτερου ποσοστού στη διάθεση του χρόνου εκπομπής των φορέων σε αυτά, εκτός του χρόνου που διατίθεται στις ειδήσεις, στις αθλητικές εκδηλώσεις, στα τηλεοπτικά παιχνίδια, στις διαφημίσεις ή στις υπηρεσίες τηλεκειμενογραφίας και τηλεπώλησης.

Η στήριξη των ανεξάρτητων δημιουργών γίνεται με τη διάθεση του 10% του χρόνου με τις προαναφερόμενες εξαιρέσεις ή του 10% του προϋπολογισμού των προγραμμάτων τους.

Τα κράτη μέλη, στις κατά παραγγελία υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων, μπορούν να εφαρμόζουν αυστηρότερα ή λεπτομερέστερα σχέδια εθνικών μέτρων, αρκεί να συνάδουν με το ενωσιακό δίκαιο.

Κάθε πάροχος δικαιούται να επιλέξει το κράτος μέλος εγκατάστασής του, το οποίο θα ασκεί και τη σχετική δικαιοδοσία επί του συγκεκριμένου παρόχου. Τα κράτη μέλη και με τη συνεργασία των παρόχων μπορούν να επιλύουν ανακύπτοντα θέματα πριν προσφύγουν στην Επιτροπή.

Διατάξεις περί αποκλειστικών δικαιωμάτων και σύντομων ανταποκρίσεων δημιουργούν συνθήκες τέτοιες, ώστε οι τηλεοπτικοί οργανισμοί να μη μεταδίδουν κατ' αποκλειστικότητα εκδηλώσεις οι οποίες θεωρούνται μείζονος σημασίας για την κοινωνία. Για το σκοπό αυτό το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, καταρτίζει κατάλογο των εθνικών ή μη εθνικών εκδηλώσεων, τις οποίες θεωρεί ως τέτοιες για την κοινωνία, καθορίζει εάν αυτές πρέπει να είναι διαθέσιμες για ολική ή μερική ζωντανή κάλυψη και συναφείς άλλες εκτιμήσεις και ενημερώνει την Επιτροπή.

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ανάμεσα στους τηλεοπτικούς οργανισμούς που έχουν υπό τη δικαιοδοσία τους να εξασφαλίζεται η «υπό δίκαιους, εύλογους και ίσους όρους» πρόσβαση ενός εξ' αυτών στο υλικό ενός άλλου. Μπορεί να γίνει ελεύθερη επιλογή και λήψη σύντομων αποσπασμάτων από το σήμα εκπομπής ενός τηλεοπτικού οργανισμού (τηλεοπτικός αέρας) για χρησιμοποίηση σε ειδησεογραφικά προγράμματα και εάν αυτό γίνει με άλλο τρόπο πρέπει να αναφέρεται η πηγή. Σε διακρατικό επίσης επίπεδο, πρέπει να διασφαλίζεται ότι, όπου είναι αναγκαίο και σκόπιμο για αντικειμενικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, ένα κράτος μέλος δεν

θα στερείται τη δυνατότητα παρακολούθησης εκδηλώσεων οι οποίες έχουν καθοριστεί από άλλο κράτος μέλος.

Μια σειρά από κανόνες έχει θεσπιστεί φυσικά και για τις διαφημίσεις, τις τηλεαγορές και την τοποθέτηση προϊόντος. Στη βάση των κανόνων υπάρχει η αρχή προστασίας ανηλίκων, νέων και των εν γένει καταναλωτών, είτε από ακατάλληλες εμπορικές ανακοινώσεις, είτε από προτροπή αγορών και μισθώσεων εκμεταλλευόμενες απειρία και ευπιστία του κοινού.

1.1.2. Χρηματοδότηση μέσω Προγραμμάτων

Για την αντιμετώπιση θεμάτων και προκλήσεων που άπτονται του διεθνούς ανταγωνισμού, της ενίσχυσης του οπτικοακουστικού τομέα, της αύξησης της κυκλοφορίας των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων εντός και εκτός ΕΕ και της διευκόλυνσης πρόσβασης στη χρηματοδότηση, δημιουργήθηκε το πρόγραμμα MEDIA, μια πρωτοβουλία που διήρκεσε από το 2007 έως το 2013 με προϋπολογισμό 755.000.000€¹⁸.

Το πρόγραμμα υπήρξε για την υποστήριξη έργων και δραστηριοτήτων που σχεδιάστηκαν για να στηρίξουν την ανάπτυξη και τη διανομή χιλιάδων ταινιών, καθώς και επιμορφωτικές δραστηριότητες, φεστιβάλ και διαφημιστικά έργα σε όλη την Ήπειρο.

Το πρόγραμμα MEDIA υποστήριξε μια σειρά από δραστηριότητες, έργα και πρωτοβουλίες της ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής βιομηχανίας, όπως εκπαίδευση και κατάρτιση επαγγελματιών, ανάπτυξη, διανομή και προώθηση ταινιών και οπτικοακουστικών προγραμμάτων, υποστήριξη φεστιβάλ και προώθηση της χρήσης νέων τεχνολογιών.

Η επιπλέον πρωτοβουλία MEDIA Mundus¹⁹, αποτελεί ένα πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διεθνούς συνεργασίας. Κατά την περίοδο 2011-2013, προσέφερε 15.000.000€ ως χρηματοδότηση για έργα που ενισχύουν πολιτιστικές και εμπορικές σχέσεις στην οπτικοακουστική βιομηχανία μεταξύ της Ευρώπης και των επαγγελματιών τρίτων χωρών.

Το πρόγραμμα MEDIA έληξε το 2013 αλλά πολλές δραστηριότητες θα συνεχιστούν στο πλαίσιο του ενιαίου, σε ότι αφορά πολιτισμό και media, προγράμματος Δημιουργική Ευρώπη (2014 - 2020)²⁰. Στους δηλωμένους στόχους του προγράμματος είναι:

- η βοήθεια προς τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες της ψηφιακής εποχής και της παγκοσμιοποίησης.

¹⁸ URL, http://ec.europa.eu/culture/tools/media-programme_en.htm

¹⁹ URL, <http://www.mediadeskuk.eu/funding/media2007results/media-mundus/>

²⁰ URL, http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/opportunities/index_en.htm

- η ενεργοποίηση των τομέων αυτών για την επίτευξη των οικονομικών δυνατοτήτων τους, συμβάλλοντας στην αειφόρο ανάπτυξη, στην απασχόληση και στην κοινωνική συνοχή.
- Η πρόσβαση των τομέων πολιτισμού και μέσων ενημέρωσης της Ευρώπης σε νέες διεθνείς ευκαιρίες, αγορές και κοινό.

Συγκεκριμένα περιλαμβάνει χρηματοδότηση για:

- 2.500 καλλιτέχνες και επαγγελματίες του πολιτιστικού τομέα
- 2000 κινηματογράφους
- 800 ταινίες
- 4.500 μεταφράσεις βιβλίων

Από το 2016 θα καθιερωθούν και χρηματοδοτικές εγγυήσεις μέχρι 750.000.000€ για τις μικρές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο.

1.1.3 Παιδεία για τα Μέσα

Η υποστήριξη της Επιτροπής στον οπτικοακουστικό τομέα έχει σχεδιαστεί όχι μόνο για τη στήριξη της ψηφιακής διανομής οπτικοακουστικών έργων αλλά και για να αυξήσει τα επίπεδα της παιδείας για τα μέσα (media literacy).²¹ Η επίτευξη υψηλού επιπέδου γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας, θεωρείται σημαντική στη συμβολή στόχων που αφορούν σε μία ανταγωνιστικότερη οικονομία της γνώσης και στην προώθηση μιας κοινωνίας με λιγότερους αποκλεισμούς.

Ο ρυθμός μεταβολής της τεχνολογίας έχει δημιουργήσει μία σειρά τόσο ευκαιριών, όσο και προκλήσεων ειδικότερα σε ότι αφορά:

- Την έλλειψη δεξιοτήτων στη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας, γεγονός που εμποδίζει την ικανότητα του εν δυνάμει κοινού να έχει πρόσβαση στα οπτικοακουστικά έργα
- Την ελλιπή χρήση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι ψηφιακές τεχνολογίες για τη διανομή οπτικοακουστικών έργων.
- Τη σύσταση της Επιτροπής για την παιδεία για τα μέσα (2009/625/EK L227/29.8.2009) που στόχο έχει την προώθηση δράσεων των αρχών του κάθε κράτους που να σχετίζονται με τη θέσπιση κανόνων δεοντολογίας, την έρευνα πάνω στις διαστάσεις της παιδείας για τα μέσα, τις δημόσιες εκδηλώσεις για την ένταξη της παιδείας για τα μέσα στο διδακτικό πρόγραμμα, την μέριμνα για αύξηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών και της συνειδητοποίησης της εθνικής και ευρωπαϊκής οπτικοακουστικής κληρονομιάς

²¹ URL, http://ec.europa.eu/culture/policy/audiovisual-policies/literacy_en.htm

Ιδιαίτερη αξία όμως έχει η άποψη ότι η παιδεία για τα μέσα αποτελεί «σημαντικό παράγοντα για την ενεργό άσκηση της ιδιότητας του πολίτη στη σημερινή κοινωνία της πληροφορίας». Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται και στην οδηγία 2010/13/ΕΕ L95/15.4.2010 καθώς επισημαίνεται ο ειδικός χαρακτήρας των υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, ιδίως λόγω της επίδρασής τους στον τρόπο που τα άτομα σχηματίζουν γνώμη. Κατά συνέπεια, οι «έχοντες παιδεία για τα μέσα μπορούν να κάνουν τεκμηριωμένες επιλογές, να κατανοούν τη φύση του περιεχομένου και των υπηρεσιών και να αξιοποιούν τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες επικοινωνιών».

Η ανάγκη για γραμματισμό στα μέσα δεν αφορά μόνο στη νέα γενιά αλλά και σε ενήλικες όλων των ηλικιακών και επαγγελματικών κατηγοριών.

1.1.4 Δράση εκτός ΕΕ

Η διεθνής, ως προς τις επιπτώσεις, διάσταση του οπτικοακουστικού τομέα, επηρεάζει τις αντιδράσεις σε επίπεδο ΕΕ αλλά και σε επίπεδο κρατών μελών.²²

Οι διεθνείς πτυχές άσκησης πολιτικής οπτικοακουστικού τομέα καλύπτουν πέντε περιοχές:

- διεύρυνση της ΕΕ
- ευρωπαϊκή πολιτική γειτνίασης
- εμπορικές σχέσεις. Οι σχετικοί φορείς σε αυτόν τον τομέα είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη
- προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας (Unesco)
- συνεργασία στον τομέα της οπτικοακουστικής πολιτικής.

Σύμφωνα με έγγραφο εργασίας των Υπηρεσιών της Επιτροπής,²³ εντός του οποίου δίνεται μία επισκόπηση και τονίζεται η προσέγγιση η οποία διέπει τη δράση της ΕΕ σε αυτό το πλαίσιο, η συνεργασία με τρίτες χώρες αποτελεί ένα από τα πιο ισχυρά εργαλεία για την εκπλήρωση των στόχων της ευρωπαϊκής ατζέντας για τον πολιτισμό, λόγω της διπλής οικονομικής και πολιτιστικής φύσης των οπτικοακουστικών μέσων αλλά και λόγω των εγγενών χαρακτηριστικών των οπτικοακουστικών προϊόντων. Στην πράξη είναι δύσκολο να διαχωριστούν οι οικονομικές επιπτώσεις αυτών των δραστηριοτήτων από τα αποτελέσματα που λαμβάνονται από την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, της πολιτιστικής πολυμορφίας και της αμοιβαίας γνωριμίας μεταξύ λαών.

²² URL, http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/ext/index_en.htm

²³ URL, http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/docs/ext/external_swp.pdf

1.2. Δημόσιοι Ραδιοτηλεοπτικοί Φορείς

Στην Ευρώπη τα ραδιόφωνα και αργότερα οι τηλεοράσεις λειτούργησαν από την αρχή υπό τον έλεγχο του δημοσίου, ως εθνικοί φορείς. Η απελευθέρωση της αγοράς στη δεκαετία του '80 έφερε μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων, προκειμένου να πορευθεί το σύστημα συνύπαρξης δημοσίων και ιδιωτικών φορέων.

Οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί²⁴ είναι φορείς με εντολή παροχής δημόσιας υπηρεσίας και εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών ν' αποφασίζουν για αυτά σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Στόχος είναι η ικανοποίηση των δημοκρατικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών της κοινωνίας και η διασφάλιση της πολυφωνίας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτισμικών και γλωσσικών διαφορών.

Στο Πρωτόκολλο του Άμστερνταμ για το σύστημα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στα κράτη μέλη αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι αυτό το σύστημα

είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τις δημοκρατικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες κάθε κοινωνίας, καθώς και με την ανάγκη να διασφαλίζεται η πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης. Οι διατάξεις της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ισχύουν υπό την επιφύλαξη της αρμοδιότητας των κρατών μελών να μεριμνούν για τη χρηματοδότηση της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας, εφόσον η χρηματοδότηση αυτή παρέχεται σε ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς για την εκπλήρωση του στόχου της δημόσιας υπηρεσίας, έτσι όπως την έχει θεσμοθετήσει, οριοθετήσει και οργανώσει κάθε κράτος μέλος, και εφόσον η χρηματοδότηση αυτή δεν επηρεάζει τις συνθήκες του εμπορίου και τον ανταγωνισμό εντός της Κοινότητας σε βαθμό αντιβαίνοντα στο κοινό συμφέρον, ενώ λαμβάνεται υπόψη η πραγματοποίηση του στόχου που εξυπηρετεί αυτή η δημόσια υπηρεσία.²⁵

Το έργο της Επιτροπής είναι να ελέγξει κατά πόσον ή όχι τα κράτη μέλη τηρούν τις διατάξεις της Συνθήκης, ιδίως τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα αυτό. Οι αρχές που καθορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στη δημόσια ραδιοτηλεόραση (2001) αναθεωρήθηκαν το 2009.

Η αναθεωρημένη ανακοίνωση ενέτεινε το ενδιαφέρον για την υποχρέωση λογοδοσίας και αποτελεσματικού ελέγχου σε εθνικό επίπεδο, διαφανούς αξιολόγησης των συνολικών επιπτώσεων από τη χρηματοδότησή τους για νέα μέσα.

²⁴ URL, http://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/reg/psb/index_en.htm

²⁵ URL, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1997:340:FULL&from=EN>

Οι κύριες αλλαγές περιλαμβάνουν την εκ των προτέρων επανεξέταση των σημαντικών νέων υπηρεσιών που προσφέρουν οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς, εξισορροπώντας τις επιπτώσεις αυτών των νέων υπηρεσιών στην αγορά με τη αξία τους ως δημόσια υπηρεσία. Περιλαμβάνουν επίσης διευκρινίσεις σχετικά με την ένταξη των συνδρομητικών υπηρεσιών στο πλαίσιο του στόχου της δημόσιας υπηρεσίας καθώς και τον έλεγχο της υπεραντιστάθμισης με ενισχυμένη την εποπτεία της αποστολής δημόσιας υπηρεσίας σε εθνικό επίπεδο.

1.2.1 Κρατικές ενισχύσεις στη Δημόσια Ραδιοτηλεόραση βάσει Ανακοίνωσης (2009/C 257/01)

Από τη δεκαετία του 1970 οι οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις, επέτρεψαν στα κράτη μέλη να χορηγούν άδειες ραδιοτηλεοπτικών συχνοτήτων και σε άλλους φορείς, πέραν του δημοσίου. Από τη δεκαετία του 1980 άλλαξε το ραδιοτηλεοπτικό πεδίο στην Ευρώπη.

Σε αυτό συνέβαλαν η απελευθέρωση της ραδιοτηλεόρασης, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και οι συγκλίσεις των τεχνολογιών στον τομέα των επικοινωνιών και της πληροφορίας, η ισχυροποίηση των ιδιωτικών φορέων και οι νέες υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων.

Η ΕΕ ενδιαφέρεται για τη συνύπαρξη δημόσιας και ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης στο όνομα της διατήρησης της πολυφωνίας και της επίτευξης ισορροπημένης προσφοράς στο ραδιοτηλεοπτικό πεδίο, το οποίο θεωρεί μεγάλης οικονομικής και πολιτιστικής συνεισφοράς.

Εστίασε στην αποστολή της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης ως φορέα για εκπλήρωση δημόσιας υπηρεσίας και στο γεγονός ότι οι κρατικές ενισχύσεις για το σκοπό αυτό θεωρούνται αντιστάθμισμα προσφερομένων δημοσίων υπηρεσιών. Εγείρει όμως ζήτημα διαχείρισης με διαφάνεια και λογοδοσία, για να αποφευχθεί η κατάχρηση της χρηματοδότησης όταν αυτή θεωρείται ότι αφορά σε λόγους πολιτικής ή οικονομικής σκοπιμότητας ή όταν επηρεάζονται οι όροι συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Κοινότητα.

Εκτός από την οικονομική σημασία, η ΕΕ συνέδεσε την αποστολή της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης με ευρύτερους ποιοτικούς και κοινωνικούς στόχους όπως:

- Δυνατότητα διάθεσης ευρείας πρόσβασης στον πληθυσμό, καλύπτοντας το σύνολο των περιοχών και παρέχοντας μεγάλο όγκο πληροφοριών και περιεχομένου
- Δυνατότητα εμπλουτισμού της δημόσιας συζήτησης, διασφαλίζοντας τη δίκαιη συμμετοχή όλων των πολιτών στη δημόσια ζωή.
- Δυνατότητα αξιοποίησης της τεχνολογικής προόδου για να μεταφέρει στο κοινό τα πλεονεκτήματα από τις νέες οπτικοακουστικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες πληροφόρησης,

τις νέες τεχνολογίες και δυνατότητα ανάπτυξης και διαφοροποίησης δραστηριοτήτων στην ψηφιακή εποχή.

- Παροχή ενός προγράμματος ευρείας γκάμας επιλογών.

Ο ανταγωνισμός εντάθηκε τόσο μεταξύ των ιδιωτικών φορέων όσο και μεταξύ αυτών και των φορέων δημόσιας ραδιοτηλεόρασης.

Οι δημόσιοι φορείς χρηματοδοτούνται από κρατικές ενισχύσεις και εμπορικές δραστηριότητες. Ο τρόπος αυτός χρηματοδότησης θεωρείται «διεπιδότηση» από τους ιδιωτικούς φορείς και ανταγωνισμός με άνισους όρους.

Οι προβληματισμοί, οι πιέσεις και οι καταγγελίες επί του θέματος, επέδρασαν στη φιλοσοφία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το σύστημα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης και ακολούθησε σειρά από διαβουλεύσεις, ανακοινώσεις, ψηφίσματα και οδηγίες.

Βασική υποχρέωση των δημόσιων και κοινοτικών μέσων ενημέρωσης είναι η εκτέλεση της αποστολής τους σε ένα δυναμικό περιβάλλον με διαφάνεια.

Οι κανόνες οι σχετικοί με τις κρατικές ενισχύσεις στη δημόσια ραδιοτηλεόραση εδράζονται σε ένα νομικό πλαίσιο ως συνήθως πολύπλοκο και προκύπτουν από ένα συνδυασμό διαφορετικών στοιχείων και άρθρων που αφορούν:

- στην αξιολόγηση των κρατικών ενισχύσεων
- στις Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ), στην εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης και των κανόνων ανταγωνισμού, ειδικότερα σε ΥΓΟΣ
- στον πολιτισμό και στις ενισχύσεις για την προώθησή του
- στο Πρωτόκολλο για το σύστημα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στα κράτη μέλη.

Η έννοια «κρατική ενίσχυση» αντιπαρατίθεται διαρκώς μέσα στο κείμενο της ανακοίνωσης με την έννοια «αντιστάθμισμα» στο όνομα του «ανταγωνισμού».

Η χρηματοδότηση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης δύναται να θεωρηθεί επιλεκτική εύνοια και μοχλός νόθευσης του ανταγωνισμού αν δεν πληρούνται ορισμένοι όροι που σχετίζονται με την αξιολόγηση της κρατικής ενίσχυσης.

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, όταν η χρηματοδότηση από το κράτος ενισχύει τη θέση μιας επιχείρησης σε σχέση με άλλες ανταγωνίστριες στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, θεωρείται ότι οι δεύτερες επηρεάζονται από την ενίσχυση. Αυτό ισχύει και στην περίπτωση αγοράς και πώλησης δικαιωμάτων μετάδοσης που πραγματοποιούνται σε διεθνές επίπεδο. Σε ότι αφορά τον τομέα της διαφήμισης όταν ένας δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας επιτρέπεται να πωλήσει

διαφημιστικό χώρο, τίθεται θέμα διασυνοριακών επιπτώσεων που προκύπτουν, ιδιαίτερα στις ομοιογενείς γλωσσικές ζώνες.

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θεωρεί αντιστάθμισμα για παροχή δημόσιας υπηρεσίας και όχι κρατική ενίσχυση τη χρηματοδότηση από το κράτος, όταν:

- η δικαιούχος επιχείρηση είναι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση, σαφώς καθορισμένης υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας.
- Οι παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται το αντιστάθμισμα έχουν εκ των προτέρων ορισθεί αντικειμενικά και με διαφάνεια.
- Το αντιστάθμισμα δεν υπερβαίνει το αναγκαίο για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων ποσό, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων καθώς και ενός εύλογου κέρδους
- Η ανάθεση (και όχι η σύμβαση που προϋποθέτει μειοδότη) δημόσιας αποστολής σε επιλεγμένη επιχείρηση, επιφέρει το επίπεδο της απαραίτητης αντιστάθμισης. Ο καθορισμός της απαραίτητης αντιστάθμισης καθορίζεται από την ανάλυση των δαπανών στις οποίες θα προέβαινε μια μέση επιχείρηση, με χρηστή διαχείριση και κατάλληλο εξοπλισμό, ώστε να πληροί τις απαιτήσεις δημόσιας υπηρεσίας.

Οι συνθήκες αυτές δεν εξετάζονται μόνο στον εκάστοτε παρόντα χρόνο, αλλά επανεξετάζονται και τα υφιστάμενα, από παρελθόντα χρόνο, καθεστώτα ενισχύσεων που ίσχυαν στα κράτη μέλη πριν την έναρξη ισχύος της Συνθήκης.

Ωστόσο και παρά τα αυστηρώς οριζόμενα, για την αξιολόγηση του συμβιβασμού των κρατικών ενισχύσεων, αφήνεται περιθώριο «παρέκκλισης» όταν προκύπτουν σαφώς προσδιορισμένα θέματα προώθησης της πολιτιστικής πολυμορφίας, εφόσον πάλι δεν αλλοιώνονται οι όροι των συναλλαγών και του ανταγωνισμού στην Κοινότητα.

Παρόλα αυτά, η περίπτωση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, εντός της οποίας πολιτιστικές, δημοκρατικές και εκπαιδευτικές ανάγκες της κοινωνίας λειτουργούν αδιαίρετα και αδιακρίτως, αξιολογείται ως Υπηρεσία Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος και υπό τη σκέπη του ορισμού αυτού, ακόμα και ο ανταγωνισμός λειτουργεί κατά το μέτρο που η εφαρμογή κανόνων δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που της έχει ανατεθεί.

Ο ορισμός της αποστολής δημόσιας υπηρεσίας ως γενική έννοια εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Ειδικά στην περίπτωση των δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων, ένας ποιοτικός ορισμός θεωρείται θεμιτός, σύμφωνα με τις ερμηνευτικές διατάξεις του Πρωτοκόλλου

του Άμστερνταμ, όταν ο φορέας έχει ως αποστολή να παρέχει ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων ποιοτικών απαιτήσεων.

Το σημαντικό είναι ότι ο ορισμός αυτός, κάθε άλλο, παρά αντίκειται στην ανάγκη για ανάπτυξη και άνοιγμα στις νέες τεχνολογίες, για την παροχή υπηρεσιών σε όλες τις πλατφόρμες διανομής. Θα ήταν όμως εσφαλμένος εάν ίσχυε στην περίπτωση της διαφήμισης, του ηλεκτρονικού εμπορίου και συναφών δραστηριοτήτων, καθώς και στην περίπτωση δραστηριοτήτων χωρίς προστιθέμενη αξία για τους πολίτες. Βάσει αυτού όμως, δεν πρέπει να προκύπτει σύγχυση ως προς τη διαφήμιση ως χρηματοδοτικό μηχανισμό, καθώς η δημόσια ραδιοτηλεόραση μπορεί να ασκεί εμπορικές δραστηριότητες, χωρίς αυτές να αποτελούν μέρος της αποστολής της ως δημόσιας υπηρεσίας. Οι χρηματοδοτήσεις άλλωστε διακρίνονται στις ενιαίες (μόνο κρατικοί πόροι) και στις μεικτές (κρατικοί πόροι και εμπορικές δραστηριότητες).

Για την εποπτεία της αποστολής για παροχή δημόσιας υπηρεσίας και των ποιοτικών κριτηρίων που επιβάλλονται, προβλέπεται σύσταση εξωτερικής αρχής ανεξάρτητης από τη διοίκηση του φορέα, η οποία θα διαθέτει την εξουσία, την ικανότητα και τους πόρους για την επίτευξη του σκοπού της.

Στις περιπτώσεις μεικτών χρηματοδοτήσεων και όταν πρόκειται η αξιολόγηση να γίνει από την Επιτροπή, απαιτείται σαφής και ακριβής ορισμός της αποστολής ως δημόσιας υπηρεσίας και σαφής και κατάλληλος διαχωρισμός δραστηριοτήτων μεταξύ δημόσιας και μη δημόσιας υπηρεσίας και κατ' επέκταση διαχωρισμός των ανά δραστηριότητα λογαριασμών. Οι ξεχωριστοί λογαριασμοί κατανομής δαπανών και εσόδων αποτελούν στοιχεία για την Επιτροπή, προκειμένου να ελέγχει εάν γίνεται διεπιδότηση και ορθολογική χρήση του αντισταθμίματος για ΥΓΟΣ.

Η περίπτωση των ξεχωριστών λογαριασμών κατανομής εσόδων είναι σαφώς πιο εύκολη στη διαχείρισή της, σε σχέση με τους λογαριασμούς δαπανών καθώς οι δαπάνες δεν είναι πάντα διαχωρίσιμες. Το πρόβλημα πηγάζει από τη διάκριση των δαπανών για δραστηριότητες δημόσιας και μη δημόσιας υπηρεσίας. Τότε η δαπάνη μπορεί να κατανεμηθεί είτε αναλογικά είτε με έναν εύλογο τρόπο. Επί παραδείγματι, το κόστος του εμπορικού τμήματος ενός ραδιοτηλεοπτικού φορέα, προσδιορίζεται ως κόστος μη δημόσιας δραστηριότητας, σε σχέση με το κόστος άλλων τμημάτων που ασχολούνται με την παραγωγή και καταχωρείται ως κόστος δημόσιας υπηρεσίας. Επίσης, το κόστος παραγωγής ενός τηλεοπτικού προγράμματος, ενώ εμπίπτει στην κατηγορία της αποστολής για παροχή δημόσιας υπηρεσίας, κατά το μέρος που δύναται να προσελκύσει διαφήμιση (έσοδα), πρέπει να κατανέμεται με έναν εύλογο τρόπο και στις δύο δραστηριότητες.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να καθιερώσουν ένα λειτουργικό ή δομικό διαχωρισμό μεταξύ των δραστηριοτήτων της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης.

Όταν από την παροχή ΥΓΟΣ δημιουργείται υπεραντιστάθμιση, αυτή δε θεωρείται συμβιβάσιμη με την κρατική ενίσχυση και πρέπει να επιστρέφεται. Η δημόσια ραδιοτηλεόραση μπορεί να παρακρατεί από την υπεραντιστάθμιση, μέχρι ποσοστό 10% των ετήσιων δαπανών του προϋπολογισμού της αποστολής της, ως αποθεματικό δημόσιας υπηρεσίας. Μεγαλύτερο ποσοστό παρακράτησης επιτρέπεται ως ειδικό αποθεματικό δημόσιας υπηρεσίας, όταν αυτό είναι δικαιολογημένο και καθορισμένο ως προς τη διάθεσή του.

Όταν τα ανωτέρω αποθεματικά υπερβαίνουν σε τακτική βάση το 10%, τα κράτη μέλη πρέπει να επανεξετάζουν τις πραγματικές χρηματοδοτικές ανάγκες του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα τους.

Ο έλεγχος ζητημάτων υπεραντιστάθμισης, διεπιδόησης και αποθεματικών δημόσιας υπηρεσίας, ανατίθεται επίσης στην προαναφερόμενη ανεξάρτητη αρχή.

Επανερχόμενη στο θέμα του ανοίγματος σε νέες τεχνολογίες και στη λογική μιας διασταλτικής ερμηνείας του Πρωτοκόλλου του Άμστερνταμ που ξεφεύγει και υπερβαίνει τη στενή παραδοσιακή έννοια του όρου ραδιοτηλεοπτικές δραστηριότητες, η Επιτροπή εκτιμά ότι η δημόσια ραδιοτηλεόραση μπορεί να χρησιμοποιεί κρατικές ενισχύσεις για να παρέχει οπτικοακουστικές υπηρεσίες σε νέες πλατφόρμες διανομής, με την προϋπόθεση ότι οι υπηρεσίες αυτές, ανταποκρίνονται στις ίδιες δημοκρατικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες της κοινωνίας, χωρίς όμως να προκαλούν δυσανάλογες επιπτώσεις για την αγορά, το εμπόριο, τον ανταγωνισμό και όπου δεν κρίνονται αναγκαίες για τη δημόσια αποστολή.

Στα κράτη μέλη ανατίθεται η ευθύνη για την αξιολόγηση μιας νέας υπηρεσίας βάσει αποτελεσμάτων ανοιχτής διαβούλευσης, αντικτύπου στην αγορά, ύπαρξη παρόμοιων ή εναλλακτικών προσφορών, θέση δημοσίου ραδιοτηλεοπτικού φορέα στην αγορά, επίπεδο ανταγωνισμού και δυνητικές επιπτώσεις σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες.

Η ανακοίνωση κλείνει με το θέμα της αναλογικότητας και της εμπορικής συμπεριφοράς. Η αναλογικότητα αφορά σε περιπτώσεις όπως αυτής της απόκτησης περιεχομένου υψηλής ζήτησης. Ενώ θεωρείται θεμιτή η απόκτησή του από δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό φορέα στο συνολικότερο πλαίσιο της αποστολής του, εγείρεται ζήτημα δυσανάλογων στρεβλώσεων, στην περίπτωση διατήρησης αποκλειστικών δικαιωμάτων του περιεχομένου, χωρίς να τα χρησιμοποιούν ή να εκχωρούν κατόπιν σχετικής αδείας με έγκαιρο και διαφανή τρόπο. Ως προς την εμπορική συμπεριφορά, ενώ επιτρέπεται η άσκηση εμπορικών δραστηριοτήτων και οι ενέργειες μέσω

θυγατρικών, πρέπει να διατηρείται ο σεβασμός στην αρχή του πλήρους ανταγωνισμού, ήτοι να μην επιδίδεται σε ανταγωνιστικές πρακτικές στηριζόμενο στην κρατική χρηματοδότηση.

1.2.2 Συμπεράσματα

Η αίσθηση ότι η ευρωπαϊκή πολιτική - όπως τουλάχιστον αυτή εκφράζεται μέσα από τα επίσημα όργανα - μοιάζει να ακροβατεί σε τεντωμένο σχοινί αναζητώντας ισορροπία, είναι διάχυτη.²⁶

Η παραδοσιακή κουλτούρα της Ευρώπης - σε αντίθεση με την αμερικάνικη - να επενδύει σε εθνικό και ευρωπαϊκό πολιτιστικό περιεχόμενο που θα έχει σχέση με τις ιδιαιτερότητες των διαφόρων εθνοτήτων, θρησκειών, λαών και κοινωνικών ομάδων²⁷ και όλο αυτό ενδεδυμένο με την αρχή της δημοκρατίας, αποτυπώνεται στο ρόλο που έχει προσδώσει στα δημόσια ΜΜΕ. Από την άλλη όμως, η γενικότερη τάση που επικράτησε - και εξακολουθεί να υφίσταται - για περιορισμό του κράτους ως βασικό εργαλείο διάρθρωσης της οικονομίας,²⁸ δεν άφησε ανεπηρέαστα τα ΜΜΕ, ιδιαίτερα μετά την είσοδο νέων τεχνολογιών και στην προοπτική της σύγκλισης της εικόνας και του ήχου.

Η προτεραιότητα που έδωσε η ΕΕ εδώ και πολλά χρόνια στην απελευθέρωση του ανταγωνισμού στις τηλεπικοινωνίες και στα ηλεκτρονικά ΜΜΕ²⁹ σε συνδυασμό με την προσπάθεια δημιουργίας μιας ενιαίας αγοράς οδήγησε σταδιακά σε πιέσεις προς τα δημόσια ΜΜΕ. Οι πιέσεις αυτές υποκινούμενες και από ισχυρά ιδιωτικά συμφέροντα, παρεισφρήσανε σε πολλαπλά επίπεδα εντός της Ένωσης αλλά και του κάθε κράτους - μέλους. Σε μια προσπάθεια αποδόμησης των δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων μετά από έναν σχεδόν αιώνα παρουσίας στην Ευρώπη, ο διάλογος οδηγήθηκε σταδιακά στη διερεύνηση της ερμηνείας της δημόσιας υπηρεσίας. Υπό μίαν έννοια, όλες οι κατηγορίες ΜΜΕ αποτελούν δημόσια υπηρεσία, ωστόσο βάσει του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου φαίνεται ότι η έννοια δημόσια υπηρεσία, συνδέθηκε περισσότερο με δημόσια ΜΜΕ, σε μια προσπάθεια να προσδιοριστεί και να εξειδικευθεί η αποστολή τους. Το «δίλημμα»³⁰ ή η «σύγχυση»³¹ που αναπτύσσεται ανάμεσα στο τι συνιστά δημόσια υπηρεσία και στο τι συνιστά εμπόδιο στον ανταγωνισμό και στην κοινή αγορά ή αλλιώς

---

²⁶ Llorens Maluquer, C. (2002), p.1

²⁷ Έξαρχος, Γ. (2003), σ. 623

²⁸ Λέανδρος, op. cit., σ. 29

²⁹ Ibid., σ. 14

³⁰ Llorens Maluquer, loc. cit.

³¹ OFCOM'S Public Service Broadcasting Review. The European Dimension, p.2

ποιες υπηρεσίες πρέπει να εξαιρεθούν εντελώς από το δίκαιο του ανταγωνισμού και ποιες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως κανονικές εμπορικές υπηρεσίες, έχουν δημιουργήσει πληθώρα σκέψεων, κριτικών και ερωτημάτων επί της πολιτικής της ΕΕ.

Οι αναλύσεις είναι πολλές, καθ' όλη τη διάρκεια των εκδόσεων οδηγιών - και τροποποιήσεων αυτών - της Επιτροπής. Η πολυπλοκότητα του κανονιστικού πλαισίου σε συνδυασμό με μία είδους ασάφεια, καθώς και η εκ του αποτελέσματος εμπειρία της απορύθμισης του οπτικοακουστικού τομέα, οδηγούν σε συγκρουόμενες απόψεις για τη στήριξη ή μη που παρέχεται στον ιδιωτικό ή στο δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό πυλώνα από την ΕΕ, όπως, για παράδειγμα, ότι στη συνολική επίθεση που δέχονται τα δημόσια ΜΜΕ σε οικονομικό, ιδεολογικό και πολιτικό επίπεδο, οι ιδιωτικοί ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί και η ΕΕ είναι αυτοί που έχουν το προβάδισμα στις αρνητικές κριτικές, και αυτοί που έχουν ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση των αποφάσεων.³² Αντιθέτως,³³ υπήρξε και η οπτική γωνία, ότι η Επιτροπή έχει μία πιο εξελιγμένη και συμπαθητική προσέγγιση στο θέμα των δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων καθώς, ενώ υπήρξε δραστήρια στον τομέα της εμπορικής ραδιοτηλεόρασης, τα δημόσια ΜΜΕ είναι αποδεκτά στο πλαίσιο των κανόνων του ανταγωνισμού και έχει επίσης αφήσει στα κράτη μέλη, σε μεγάλο βαθμό, το ζήτημα των κρατικών ενισχύσεων και τη στήριξη του τομέα των δημοσίων υπηρεσιών όσον αφορά την αποζημίωσή τους για την παροχή ενός συνόλου υπηρεσιών, προκειμένου να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που τους έχουν ανατεθεί. Οι αποφάσεις της Επιτροπής, ως εκ τούτου, δεν ασχολούνται με το ποια είναι η αποστολή των δημοσίων ΜΜΕ, αλλά εάν η χρηματοδότησή τους είναι ανάλογη και όχι δυσανάλογη της ανταπόκρισής τους στις απαιτήσεις αυτής της αποστολής.

Η ανακοίνωση του 2009 (σε σύγκριση με αυτήν του 2001) χαρακτηρίστηκε πιο διευκρινιστική, ως προς τις εγγυήσεις που παρέχει κατά των στρεβλώσεων της αγοράς, τις προσπάθειες για την εξισορρόπηση του ανταγωνισμού και ως προς την αναγνώριση της ιδιαίτερης φύσης της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης. Κωδικοποίησε λύσεις, στις ανησυχίες που εκφράστηκαν από τις διαφοροποιήσεις της έννοιας της δημόσιας υπηρεσίας, σε ότι αφορά τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις.³⁴

Είναι φανερό ότι οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς είναι εγγεγραμμένοι στη συνείδηση και στο θυμικό της Ευρώπης, έστω και εάν υπό τη σκέπη της φιλελευθεροποίησης, μοιάζει αυτό να σβήνει. Η προσέγγιση του οπτικοακουστικού κλάδου με οικονομικούς όρους έχει τις απαρχές της

---

³² Coppens, T. & Saeys, F. (2006)

³³ Ward, D. (2003)

³⁴ Halmágyi, Z. & Fetea, S., (2013)

στη μελέτη του ανταγωνισμού ανάμεσα στα έντυπα μέσα. Ο τηλεοπτικός τομέας άρχισε να μελετάται στη δεκαετία του 1970 αλλά η εστίαση και η δέουσα προσοχή στο επιχειρησιακό κομμάτι των ΜΜΕ και στο ρόλο τους στην κοινωνία, άρχισαν να δίνονται στη δεκαετία του 1980,³⁵ στην περίοδο δηλαδή κατά την οποία άλλαξε το τοπίο στην Ευρώπη. Δεν θα ήταν ρεαλιστικό, ο οικονομικός παράγοντας, να μην απασχολήσει έντονα την ευρωπαϊκή πολιτική.

Η ισορροπία είναι σαφώς ένα ζητούμενο. Θα έλεγα ότι στην πράξη, η ροπή προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση, ειδικά όταν επαφίεται στις περίφημες ευρωπαϊκές οδηγίες, μαρτυρά όχι μόνο μία αδυναμία στην εφαρμογή ορισμένων κανόνων, αλλά κυρίως μία αδυναμία να διαχειριστούμε νοητικά τι είναι αυτό που πραγματικά μας συνδέει με το παρελθόν και τι μας δίνει ώθηση για το μέλλον, ένα μέλλον που δεν ορίζεται με όρους ισοπέδωσης στο όνομα του απόλυτου κέρδους. Ειδικότερα, όταν πρόκειται για ζητήματα ραδιοτηλεόρασης, όπου υπεισέρχονται πολιτικές, πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι, αποκτά μεγαλύτερη σημασία η ισορροπία, καθώς το δημόσιο συμφέρον της πολιτιστικής πολυμορφίας και της εκπροσώπησης των πολιτών, έχει βρεθεί κάτω από τους νόμους της αγοράς και του ανταγωνισμού, οι οποίοι καθορίζουν το διεθνές ρυθμιστικό πλαίσιο.³⁶

---

³⁵ Picard, R. (2006)

³⁶ Wheeler, M. (2010)

Κεφάλαιο 2. - EBU (European Broadcasting Union)

2.1 Ένωση Δημοσίων Ραδιοτηλεοπτικών Μέσων (Public Service Media)

Η Ένωση Ευρωπαϊκών Τηλεοράσεων γνωστή ως EBU37 (European Broadcasting Union) αποτελεί όχι μόνο τη μεγαλύτερη ένωση δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων στον κόσμο με 73 μέλη σε 56 χώρες σε όλη την Ευρώπη και πέρα από αυτήν αλλά και έναν σημαντικό θεματοφύλακα και υποστηρικτή της αξίας του δημοσίου ραδιοτηλεοπτικού μέσου.

Η πεποίθηση της EBU είναι ότι, τα δημόσια ραδιοτηλεοπτικά μέσα αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και η Ένωση αποτελεί την επίσημη και συλλογική φωνή τους.

Μία σειρά υπηρεσιών και δραστηριοτήτων παρέχονται και λειτουργούν υποστηρικτικά προς τα μέλη της.

Η αναπτυξιακή πολιτική της στηρίζεται στην άσκηση πειθούς σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, για τις αξίες της δημόσιας υπηρεσίας, την ανάγκη της βιώσιμης χρηματοδότησης και ανεξαρτησίας, την ανάπτυξη εθνικής πολιτικής και τη σημασία λειτουργίας βάσει τεχνολογικών προτύπων. Με τις οδηγίες της, υποστηρίζει τη διατήρηση και ενίσχυση του οπτικοακουστικού μοντέλου της ΕΕ και την εναρμόνιση της νομοθεσίας πάνω σε αυτό, εκτιμά την ανάγκη κανονιστικών όρων για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία στο παγκόσμιο τοπίο των μέσων ενημέρωσης του σήμερα και επισημαίνει την ανάγκη για προώθηση μιας απλουστευμένης διαδικασίας εκκαθάρισης των δικαιωμάτων για την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και το διαδικτυακό περιεχόμενο καθώς επίσης και την εξεύρεση της σωστής ισορροπίας μεταξύ της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ελευθερίας της έκφρασης.

Τα μέλη της υποστηρίζονται σε νομική βάση με συμβουλές και υπηρεσίες, εργαλειοθήκη για σύναψη συμβάσεων και δημοσιεύσεις. Σε επίπεδο συνεργασίας, παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες στρατηγικής, εκπαίδευση, επιχειρούνται πολιτικές παρεμβάσεις³⁸ και άλλη εξατομικευμένη βοήθεια για μέλη που δεν έχουν την καλύτερη δυνατή χρηματοδότηση. Η βασικότερη υποστήριξη όμως, έγκειται στην παροχή υπηρεσιών, εργαλείων και συστάσεων σε επίπεδο τεχνολογίας και τεχνικής κάλυψης.

---

³⁷ URL, <http://www3.ebu.ch/home>

³⁸ Δυστυχώς χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα στην περίπτωση της ελληνικής πολιτικής ηγεσίας στο αιφνίδιο κλείσιμο της ΕΡΤ στις 11.6.2013. Επικοινωνιακά και ηθικά ωστόσο θεωρώ πολύ σημαντική την παρουσία τους στην Ελλάδα εκείνες τις ημέρες.

Η θέση της EBU ως προς τα δημόσια ραδιοτηλεοπτικά μέσα³⁹ ερείδεται στο γνωστό τρίπτυχο ενημέρωση, επιμόρφωση και ψυχαγωγία, έτσι όπως διατυπώθηκαν από τον John Reith, τον πρώτο γενικό διευθυντή του BBC, ο οποίος από πολλούς θεωρείται ως ο πατέρας των δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών μέσων.⁴⁰

Τα δημόσια μέσα ενημέρωσης καθορίζονται ως μία ποικιλία σχημάτων ραδιοφώνου και τηλεόρασης που έχουν αναπτυχθεί ώστε να δύνανται να συμπεριλάβουν τις ψηφιακές πλατφόρμες που ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες του τρόπου με τον οποίο το κοινό λειτουργεί ως καταναλωτής απέναντι στα ΜΜΕ σήμερα.

Στις αρχές των μελών της EBU περιλαμβάνεται ένας διαφανής κόσμος της επικοινωνίας για το κοινό καλό, η δημιουργία περιεχομένου που ενημερώνει ελεύθερα, εκπαιδεύει και ψυχαγωγεί το κοινό, και η διαρκής προσπάθεια για τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα με τα υψηλότερα πρότυπα και με ηθική ακεραιότητα. Η εμπιστοσύνη είναι στο επίκεντρο των σχέσεων με το κοινό, αντιλαμβανόμενα τα μέλη, ότι έτσι εξασφαλίζεται η θέση των εθνικών ραδιοτηλεοπτικών φορέων σε επίπεδο αξιοπιστίας, πολυποίκιλης δράσης και δημιουργικότητας.

Όλα τα μέλη της EBU έχουν υπογράψει τη Διακήρυξη για τις Θεμελιώδεις Αξίες της Δημόσιας Υπηρεσίας Μέσων, και με αυτό τον τρόπο δεσμεύονται να αγωνιστούν για τα υψηλότερα επίπεδα υπηρεσιών προς το κοινό. Οι έξι βασικές αξίες που συμμερίζονται τα δημόσια ΜΜΕ είναι:

- Οικουμενικότητα, ως αρχή σύμφωνα με την οποία θα έχουν όλοι πρόσβαση παντού.
- Ανεξαρτησία, για να υπάρχει εμπιστοσύνη στους υπεύθυνους για το σχεδιασμό προγράμματος.
- Αριστεία, στη βάση των ενεργειών με εντιμότητα και επαγγελματισμό.
- Διαφορετικότητα, στο πλαίσιο της ανάγκης για πλουραλιστική προσέγγιση.
- Λογοδοσία, στη λογική μιας ουσιαστικής συζήτησης με το κοινό.
- Καινοτομία, ως κινητήρια δύναμη για τη δημιουργικότητα.

Σε ευρωπαϊκό⁴¹ επίπεδο, όπως προαναφέρθηκε, επιχειρεί τη μέγιστη στήριξη και διασφάλιση του καλύτερου δυνατού κανονιστικού πλαισίου για τα μέλη της, με την παρουσία αξιόπιστης και έγκυρης ομάδας στις Βρυξέλλες που μετέχει σε διοργανώσεις για ζητήματα επικοινωνίας αλλά και σε συναντήσεις με εκπροσώπους φορέων λήψης αποφάσεων.

³⁹ URL, <http://www3.ebu.ch/about/public-service-media>

⁴⁰ Coppens, T. & and Saeys, F., op. cit., p. 268

⁴¹ URL, <http://www3.ebu.ch/about/european-affairs>

Οι ρυθμιστικές αλλαγές γίνονται σε επίπεδο ΕΕ αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Η EBU σαν συλλογικό όργανο έχει δυνατότερη φωνή απέναντι στην ΕΕ απ' ό,τι θα είχαν μεμονωμένα τα μέλη. Ο τακτικός διάλογος με τους βασικούς ενδιαφερόμενους στις Βρυξέλλες εξασφαλίζει ότι οι προτεινόμενες κανονιστικές λύσεις εντάσσονται στο κάρδο των διαπραγματεύσεων στις Βρυξέλλες. Η προσέγγισή της διασφαλίζει τα μέλη ως ενδιαφερόμενα μέρη και ως εταίρους - φορείς λήψης αποφάσεων. Οι θέσεις ορίζονται ανάλογα με τις ανάγκες και την εμπειρία των μελών. Εμπειρογνώμονες της EBU εξετάζουν εξονυχιστικά τις προτάσεις της ΕΕ σε ότι αφορά τις επιπτώσεις της νομοθεσίας ή των πολιτικών και υποστηρίζει τα πλαίσια που επιτρέπουν στα μέλη να λειτουργούν με μέγιστη απόδοση.

2.2 Κέντρο Επικοινωνίας

Η EBU παρέχει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στη κατηγορία των μέσων ενημέρωσης. Διαθέτει επίσης κέντρο εκπαίδευσης και ανταλλαγής γνώσεων. Λειτουργεί τη EUROVISION, έναν κορυφαίο διανομέα της βιομηχανίας των μέσων ενημέρωσης και παραγωγό περιεχομένου ποιότητας και το EURORADIO, για ανταλλαγή ειδήσεων και μουσικής.

Με ένα αναπτυγμένο εντός και εκτός ευρωπαϊκού εδάφους δίκτυο συνεργατών σε διάφορα ανά το κόσμο σημεία (feed points) η EBU προσφέρει αξιόπιστες υπηρεσίες μέσων ενημέρωσης.

Σε ότι αφορά τα μέλη της προσφέρει:

- Ανταλλαγή περιεχομένου υψηλής ποιότητας, μέσω εκπομπής συνεχούς ροής στις εγκαταστάσεις της, το οποίο περιλαμβάνει ειδήσεις, αθλητικά, μουσική, προγράμματα και παραγωγές για την τηλεόραση ζωντανά ή σε μαγνητοσκόπηση.
- Αποκλειστικά τηλεοπτικά δικαιώματα για αθλητικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις που αποκτήθηκαν για λογαριασμό των μελών της.
- Προγράμματα ορόσημο στην ιστορία του θεσμού όπως οι Διαγωνισμοί Τραγουδιού της Eurovision, Νέων Μουσικών, Νέων Χορευτών κ.α
- Εργασίες και λύσεις one-stop shop⁴² για όλες τις απαιτήσεις παραγωγής και εκπομπής τηλεοπτικού προγράμματος.
- Ένα εξελιγμένο δίκτυο δορυφόρων και οπτικών ινών (τώρα πλέον και μεταφοράς αρχείων) για μετάδοση ήχου και εικόνας, ζωντανών και ετεροχρονισμένων μεταδόσεων μέσω ιστού

---

⁴² Studios σε διάφορα σημεία που εξυπηρετούν ανάγκες, όπως για παράδειγμα αποστολή υλικού, ζωντανές ανταποκρίσεις (live stand - up) δημοσιογράφων κ.α

(live and deferred streaming) καθώς και οπτικοακουστικού υλικού κατά παραγγελία (video on demand).

Σε ότι αφορά την εκπαίδευση των επαγγελματιών του χώρου, παρέχει ένα μεγάλο forum για να μοιραστούν ιδέες, να αναπτυχθούν συνεργασίες και από κοινού να παράξουν εξαιρετικό οπτικοακουστικό υλικό. Μέσω της Ακαδημίας καταρτίζονται προγράμματα εκπαίδευσης για τη διαχείριση και το προσωπικό σε όλους τους τομείς των ραδιοτηλεοπτικών μέσων. Διοργανώνονται νομικά σεμινάρια, σύνοδοι κορυφής για τα MME, εργαστήρια και ομάδες εμπειρογνομόνων για μελέτες πάνω στην τεχνολογία, στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο, στις ειδήσεις. Προσφέρονται επίσης υποτροφίες για την Ακαδημία.

Μόνο για τα μέλη της παρέχονται αξιόπιστα δεδομένα για τις τάσεις της αγοράς, τις στατιστικές έρευνες σε τρέχοντα θέματα και αναλύσεις στον τομέα των MME καθώς και παρακολούθησης της βιομηχανίας. Επίσης μόνο για τα μέλη παρέχεται η δυνατότητα αναζήτησης - σε διεθνές επίπεδο - χρηματοδότησης για παραγωγή για την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και για άλλες πλατφόρμες παροχής περιεχομένου. Προσφέρει πρακτικές και συστάσεις για την ανάπτυξη των ραδιοτηλεοπτικών φορέων σε οργανισμούς με πλήρη δικτύωση, ενώ μέσω του έργου Y-Now υποστηρίζει τα μέλη στους τρόπους προσέγγισης και ενεργοποίησης της σκέψης του νεανικού κοινού .

Η EBU στηρίζει τέλος την ανάπτυξη και την έρευνα μέσω συνεργασιών μεταξύ μελών και εμπειρογνομόνων του κλάδου. Στόχος είναι η αξιολόγηση και η εφαρμογή τεχνολογικών προτύπων. Μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας EBU.io inputs & outputs προωθεί την υιοθέτηση νέων εύκολων και γρήγορων εργαλείων τεχνολογίας και καινοτομίας.

2.3 Ετήσιες Αναφορές

Η EBU αποτελεί αναμφισβήτητα έναν θεσμό στην ιστορία του ευρωπαϊκού ραδιοτηλεοπτικού τοπίου και δη των δημοσίων MME. Οι επί της αρχής τοποθετήσεις της Ένωσης για τα δημόσια MME σαφώς και δεν είναι αδιάφορες ούτε ανεπίκαιρες, πολύ δε περισσότερο κατόπιν της πολυετούς επίθεσης που έχουν δεχθεί τα δημόσια MME στην Ευρώπη. Οι αρχές της ως προς το θέμα της χρηματοδότησης των δημοσίων MME τοποθετούνται στη βάση της σταθερότητας και της επάρκειας, της ανεξαρτησίας από πολιτικές παρεμβάσεις, της ανεκτίμητης αξίας των δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών μέσων, της διαφάνειας και της υπευθυνότητας.

Στην ετήσια αναφορά για το 2011⁴³ έγινε λόγος για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα δημόσια ΜΜΕ σήμερα ως αποτέλεσμα της σύγκλισης στο περιβάλλον των μέσων. Η Εκτελεστική Επιτροπή και η διαχείριση της EBU επικεντρώθηκαν σε αυτές τις προκλήσεις και στο συγχρονισμό του έργου των μόνιμων υπηρεσιών στη Γενεύη με τη συνολική στρατηγική, έτσι όπως αυτή υιοθετήθηκε από τα μέλη το καλοκαίρι του 2009, στη Γενική Συνέλευση στην Κοπεγχάγη.

Αυτή η διαδικασία επικεντρώθηκε σε μεγάλο βαθμό στην αναδιάρθρωση των μόνιμων υπηρεσιών και στην καλύτερη εξυπηρέτηση και υποστήριξη των μελών, στο ραγδαία μεταβαλλόμενο κόσμο των μέσων ενημέρωσης, εντός του οποίου τα δημόσια μέσα ενημέρωσης πρέπει να παραμείνουν σημείο αναφοράς καθώς έχουν μια πλούσια ιστορία στην παροχή δημιουργικού περιεχομένου, και θα πρέπει να συνεχίσει να προσφέρεται αυτό το περιεχόμενο σε όλες τις πλατφόρμες στο μέλλον.

Στην ετήσια αναφορά του 2011 -12⁴⁴ συνεχίστηκε η ρητορική περί εκσυγχρονισμού ως μέσου επιτυχίας. Οι ιδέες - όπως γράφεται - έγιναν πραγματικότητα και η οικονομική θέση θεωρήθηκε καλύτερη απ' ό,τι τα προηγούμενα χρόνια. Μέσω τολμηρής αναδιάρθρωσης και αυστηρού ελέγχου του κόστους, τα έξοδα μειώθηκαν περίπου κατά 10%. Επιπλέον η χρονιά που διανύθηκε ήταν εξαιρετικά πλούσια σε παγκόσμιες ειδήσεις, οι οποίες έπρεπε να αποκτηθούν. Το τμήμα αθλητικών γεγονότων άρχισε να καρπώνεται τα οφέλη της στρατηγικής απόκτησης δικαιωμάτων, μαζί με άλλες μεταρρυθμίσεις που σχεδιάστηκαν για να κάνουν την EBU πιο δελεαστική για τις αθλητικές ομοσπονδίες και να αυξήσουν την επιρροή της στην αγορά.

Η διανομή του ευρωπαϊκού ποδοσφαίρου UEFA Euro 2012, των Ολυμπιακών και των Παραολυμπιακών Αγώνων του Λονδίνου σηματοδοτούσαν το 2012 ως τεράστιο έτος για την EBU.

Απώτερος στόχος ήταν η ευθυγράμμιση με τις αναμενόμενες προτεραιότητες των μελών. Νέες υπηρεσίες που να πληρούν τις απαιτήσεις των μελών, εκπαίδευση και κατάρτιση εν όψει του νέου βιομηχανικού προτύπου που είναι η σύγκλιση.

Στην ετήσια αναφορά του 2012 -13⁴⁵ επιβεβαιώθηκε η επιτυχία των προαναφερόμενων αθλητικών μεταδόσεων και οι νέες συμβάσεις δικαιωμάτων συμπεριλαμβανομένων των παγκοσμίων κυπέλλων ποδοσφαίρου FIFA 2018 και 2022 World Cups καθώς και οι συμφωνίες συνεργασίας με την UEFA και το NBA, χαρακτηρίστηκαν «πολύτιμες».

---

⁴³ Deltenre Ing. & Philippot, J.P. (2011) p. 6

⁴⁴ Deltenre, Ing. (2012), p. 7

⁴⁵ Deltenre, (2013) p. 5

Σε επίπεδο τεχνολογίας αναφέρθηκε η συνέχιση των προσπαθειών για τη βελτιστοποιημένη παροχή περιεχομένου σε πολλαπλές συσκευές και σε πολλαπλές πλατφόρμες, καθώς και για την προσέγγιση του θέματος αυτού, μέσω συνεργασιών.

Στην ετήσια αναφορά του 2013 -14⁴⁶ επανήλθε το ζήτημα των αλλαγών που έχουν συντελεστεί στο ευρωπαϊκό τοπίο σε ότι αφορά τα δημόσια ΜΜΕ λόγω της αύξησης του παγκόσμιου ανταγωνισμού, και τη μεγάλη πίεση που δέχονται στα έσοδα.

Ο λόγος ύπαρξης της EBU επαναβεβαιώθηκε, ως ο φορέας που θα ελαφρύνει τα βάρη των δημοσίων ΜΜΕ. Μία σειρά προτάσεων - κατόπιν έρευνας και ευρημάτων μέσα από τις πλατφόρμες συνεργασίας που προαναφέρθηκαν - διαθέσιμων σε ηλεκτρονικό βιβλίο πρέπει να εφαρμοστεί για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και για τη μελλοντική κατεύθυνση των δημοσίων ΜΜΕ.

Έγινε επίσης αναφορά στην απόκτηση δικαιωμάτων επιπλέον αθλητικών μεταδόσεων με σκοπό τη διασφάλιση της πρόσβασης σε αυτά καθώς επίσης και στην πορεία για τον εκσυγχρονισμό και τη μεγιστοποίηση της απόδοσης της υπηρεσίας ανταλλαγής ειδήσεων (News Exchange), μιας υπηρεσίας που εμπλουτίζει την ξένη ειδησεογραφική κάλυψη των μελών.

Το τεχνολογικά προηγμένο δίκτυό της, φτάνει μέχρι τις μέρες μας και εξασφαλίζει αποδοτικότητα της κράτησης και της διαχείρισης των συστημάτων και συνεπή παράδοση των ζωντανών μεταδόσεων στους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς και σε βασικούς πελάτες όπως είναι η UEFA Champions League, το Europa League, η Formula 1 και το NBA μπάσκετ. Η φήμη της EBU ως κορυφαίου διανομέα των ζωντανών σπορ, είναι εδραιωμένη.

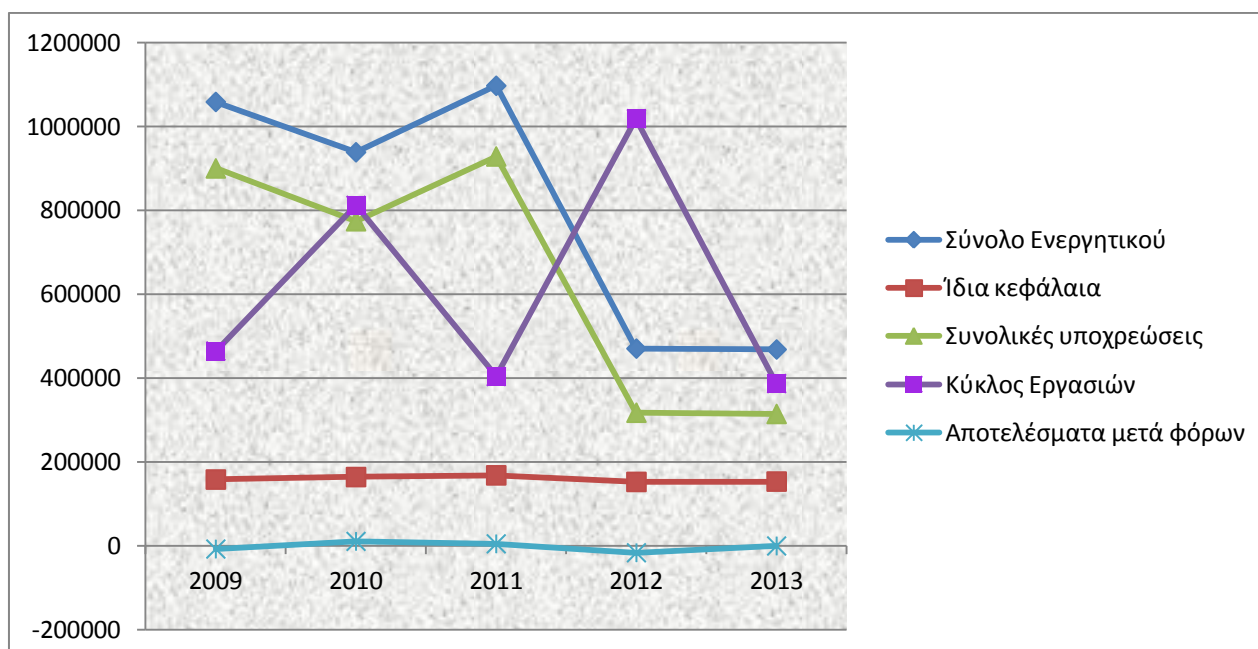
Οι δημοσιευμένοι - εντός των ετήσιων αναφορών - ισολογισμοί για τις χρήσεις 2009 έως 2013, παρουσιάζουν ενδιαφέρον σε ότι αφορά τον κύκλο εργασιών, οι αυξομειώσεις του οποίου είναι μεγάλες, γεγονός που συναρτάται με λοιπές δραστηριότητες πέραν των σταθερών συνδρομών των μελών.

---

⁴⁶ Deltenre, (2014), p. 5

EBU (ANNUAL REPORTS)								
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες CHF)								
Διαχειριστική χρήση	Σύνολο Ενεργητικού (Συνολικά Κεφάλαια)	Ίδια Κεφάλαια	Συνολικές Υποχρεώσεις	Μεταβολή %	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
2009	1058356	158429	899927		464612		-7217	
2010	938440	164355	774085	-13,98	811867	74,74	11010	-252,56
2011	1096851	168394	928457	19,94	403998	-50,24	5191	-52,85
2012	470455	152753	317702	-65,78	1018438	152,09	-16087	-409,90
2013	468351	153562	314789	-0,92	387151	-61,99	96	-100,60

Πηγή: Ετήσιες Αναφορές

Διάγραμμα A.1

Από τα οικονομικά μεγέθη προκύπτει ότι η EBU στηρίζεται σε ξένα κεφάλαια, τα οποία στις χρήσεις 2009, 2010 και 2011 είναι πολλαπλάσια των ιδίων κεφαλαίων. Στις δύο επόμενες χρήσεις αν και τα ξένα κεφάλαια έχουν μειωθεί σημαντικά, εξακολουθούν να είναι διπλάσια των ιδίων κεφαλαίων. Η μείωση πιθανώς να οφείλεται σε ρευστοποίηση απαιτήσεων, λόγω σημαντικής μείωσης του ενεργητικού της στις χρήσεις αυτές. Η διαμόρφωση των ιδίων κεφαλαίων και των αποτελεσμάτων χρήσεων, φανερώνει μία σταθερότητα, όπως δείχνει και το σχετικό διάγραμμα.

Οι πιέσεις που δέχονται τα δημόσια ΜΜΕ είναι πλέον σημείο των καιρών. Οι θέσεις της EBU εκτιμώνται ως ισχυρό ανάχωμα απέναντι σε αυτές τις επιθέσεις. Τα επιτεύγματα από το παρελθόν

μέχρι σήμερα και η εγκαθίδρυσή της στο παγκόσμιο τηλεοπτικό status, της παρέχει το δικαίωμα όχι μόνο να τοποθετείται αλλά και να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη. Θα ήταν ωστόσο αφελές να μην εκτιμήσουμε ότι αυτές οι θέσεις έχουν σαν υπόβαθρο και τις ανάγκες που έχει η ίδια η Ένωση. Πρόκειται για μία επιχείρηση τεράστιου οικονομικού μεγέθους, η χρηματοδότηση της οποίας, πέρα από την απόκτηση και πώληση δικαιωμάτων, στηρίζεται, τόσο στην ετήσια συμμετοχή των μελών, η οποία ανέρχεται σε αρκετές χιλιάδες CHF, και που εξασφαλίζει την πρόσβαση σε παρεχόμενες υπηρεσίες, όσο και στις ιδιαίτερες και εξειδικευμένες κατά περίπτωση ανάγκες του κάθε μέλους, οι οποίες φυσικά χρεώνονται επιπλέον της ετήσιας εισφοράς. Γίνεται εύκολα αντιληπτό, ότι η διατήρηση της χρηματοδότησης των δημοσίων MME, αποτελεί κατ' επέκταση, εχέγγυο για το μέλλον της Ένωσης.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κεφάλαιο 3. - Από το Κρατικό Μονοπώλιο στην Ιδιωτική Τηλεόραση

3.1 Ιστορικό - Εξέλιξη

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 έως τα τέλη της δεκαετίας του 1980, η τηλεόραση στην Ελλάδα λειτούργησε σε κρατική μονοπωλιακή βάση.

Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ) και η Υπηρεσία Ενόπλων Δυνάμεων (ΤΕΔ) ξεκίνησαν από το 1966 να εκπέμπουν πειραματικά καθημερινό απογευματινό ή βραδινό πρόγραμμα. Οι πειραματικές δοκιμαστικές εκπομπές συνεχίστηκαν περίπου για μία τριετία.

Το ΕΙΡ από το 1969 και η ΤΕΔ από το τέλος του 1968, άρχισαν κανονική εκπομπή τηλεοπτικού προγράμματος. Το ΕΙΡ το 1970 μετονομάζεται σε Ελληνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης (ΕΙΡΤ) και η ΤΕΔ σε Υπηρεσία Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων (ΥΕΝΕΔ).

Οι δύο φορείς λειτουργούσαν ανταγωνιστικά έως ένα βαθμό. Άρχισαν να προμηθεύονται τον αναγκαίο εξοπλισμό αναβάθμισης τεχνολογικών υποδομών, οργάνωσης και λειτουργίας των τηλεοπτικών studios και σταδιακής επέκτασης πανελλαδικά του δικτύου εκπομπής και λήψης. Η εσωτερική παραγωγή οργανώνεται ταυτόχρονα με εξωτερικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη παραγωγή προγραμμάτων συνήθως τηλεοπτικών σειρών. Θέσεις εργασίας προκύπτουν σε ένα νέο επαγγελματικό πεδίο. Οι ανάγκες αφορούσαν αρχικά σε τεχνικό και διοικητικό - οικονομικό προσωπικό. Στη συνέχεια αυξήθηκε και το καλλιτεχνικό προσωπικό. Στην περίπτωση της ΥΕΝΕΔ, τις υψηλά ιστάμενες θέσεις τις κατείχαν οι αξιωματικοί διαφόρων βαθμίδων του στρατού ενώ καθημερινές εργασίες και υπηρεσίες, καλύπτονταν από τους φαντάρους που υπηρετούσαν τη θητεία τους, γεγονός που κρατούσε το εργατικό κόστος σε χαμηλά επίπεδα. Πολιτικό προσωπικό υπήρχε, αλλά σε μικρό ποσοστό.

Το ΕΙΡΤ, την περίοδο αυτή μεταστέγασε τις υπηρεσίες εκπομπής προγράμματος από τους ραδιοθαλάμους του Ζαπτείου σε νέες εγκαταστάσεις στην περιοχή της Αγίας Παρασκευής στο επονομαζόμενο Ραδιομέγαρο.

Τόσο από πλευράς ΕΙΡΤ, όσο και από πλευράς ΥΕΝΕΔ υπήρξε ικανοποιητική παραγωγή εσωτερικών τηλεοπτικών εκπομπών, μεταξύ των οποίων εκπομπές λόγου για τα επιτρεπτά μέχρι

το 1974 θέματα. Από το 1974 τα πολιτικά και κοινωνικά θέματα ήταν περισσότερο ελεύθερα, παρέμεναν όμως υπό καθεστώδες κυβερνητικών παρεμβάσεων.

Μέσα από τις εξωτερικές εταιρείες άρχισε η παραγωγή δραματοποιημένων σειρών, βασισμένων κατά ένα μεγάλο μέρος σε κείμενα της ελληνικής λογοτεχνίας, με μεγάλη απήχηση στο κοινό.

Το ΕΙΡΤ με το Ν230/13.12.1975 μετατράπηκε από ΝΠΔΔ σε Ανώνυμη Εταιρεία με την επωνυμία Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση ΑΕ (ΕΡΤ ΑΕ). Ο νόμος αυτός, προέβλεπε τη συγχώνευση της ΕΡΤ με την ΥΕΝΕΔ μετά την παρέλευση διετίας από την ισχύ του. Η υλοποίηση ήρθε 12 χρόνια μετά το νόμο.

Τα έσοδα της ΕΡΤ προέρχονταν από το ανταποδοτικό τέλος , το οποίο είχε θεσπιστεί από το 1967, και τις διαφημίσεις. Η ΥΕΝΕΔ χρηματοδοτείτο από τον προϋπολογισμό δαπανών του ΥΠΕΘΑ και τις διαφημίσεις.

Στη πορεία των εργασιών της ΕΡΤ, αυξήθηκαν σημαντικά οι δαπάνες. Το νέο (σε σχέση με τη προηγούμενη θεσμική κατάσταση, εντός της οποίας ακολουθείτο η μισθοδοτική πολιτική του δημοσίου) μισθοδοτικό κόστος, όπως αυτό προέκυπτε από τις διαπραγματεύσεις με τα συνδικαλιστικά σωματεία, το κόστος των προγραμμάτων και η σταδιακή εξάπλωση του δικτύου εκπομπής και λήψης συμπεριλαμβανομένων κτηριακών και μηχανολογικών εγκαταστάσεων στα επιτηρούμενα κέντρα εκπομπής, δρόμων προσπέλασης και αναμεταδοτών ανά την επικράτεια με έμφαση στις παραμεθόριες περιοχές στερεάς και νησιωτικής λωρίδας, επιβάρυναν το κόστος λειτουργίας.

Η ΥΕΝΕΔ, της οποίας τα οικονομικά θέματα δεν ήταν εμφανή υπό τη σκέπη του ΥΠΕΘΑ, το 1982 αποστρατικοποιήθηκε, μετονομάστηκε σε ΕΡΤ 2 και τέθηκε υπό το τότε Υπουργείο Προεδρίας της κυβέρνησης.

Οι δύο φορείς επιδόθηκαν περαιτέρω στην παραγωγή ποικιλόμορφων ενημερωτικών, πολιτιστικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων.

Παράλληλα άρχισε να αναβιώνει η πολιτική βούληση για τη συγχώνευση των δύο εταιρειών για να πραγματοποιηθεί τελικά το 1987 με το Ν1730/1987.

Ο ενιαίος φορέας περιελάμβανε πλέον την Ελληνική Τηλεόραση 1 (ΕΤ 1) την Ελληνική Τηλεόραση 2 (ΕΤ 2, από ΕΡΤ 2 που ήταν), την ΕΡΑ, το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών μέσων, την εταιρεία παραγωγής και εμπορίας εκπομπών και προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης ΕΡΤ (δε λειτούργησε ποτέ). Προέβλεπε επίσης την ίδρυση της ΕΤ 3 με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Σκοπός του ενιαίου φορέα ήταν η οργάνωση, εκμετάλλευση και ανάπτυξη της κρατικής ραδιοφωνίας και

τηλεόρασης καθώς και η συμβολή της με τα μέσα αυτά στην ενημέρωση, επιμόρφωση και ψυχαγωγία του ελληνικού λαού.

Η συγχώνευση επέφερε αρχικά διάφορα προβλήματα κυρίως οργανωτικά, διαχειριστικά και οικονομικά όπως για παράδειγμα:

- τη μη ενοποίηση ομοειδών υπηρεσιών και την εξακολούθηση λειτουργίας τους σαν να επρόκειτο για δύο διαφορετικές υπηρεσίες (π.χ. από δύο Διοικητικές, Οικονομικές, Τεχνικές κ.α Υπηρεσίες). Η ανεπάρκεια πληροφορικών συστημάτων, καθυστέρησε ακόμα περισσότερο τη λειτουργία της ΕΡΤ ως ενιαίου φορέα
- το μη ακριβή προσδιορισμό των περιουσιακών στοιχείων της πρώην ΕΡΤ 2 καθώς είχε κοινές υποδομές οικοπέδων και κτηρίων με το ΥΠΕΘΑ (π.χ. συστέγαση υπηρεσιών στο κτήριο επί της Λεωφόρου Στρατού στη Θεσσαλονίκη)
- την αύξηση του μισθολογικού κόστους από την εξομοίωση του μισθολογίου του προσωπικού της πρώην ΕΡΤ 2 με το μισθολόγιο του προσωπικού της ΕΡΤ
- Παρόλο που τα έσοδα προέρχονταν πλέον από το ανταποδοτικό τέλος, τις διαφημίσεις και τις επιχορηγήσεις του Υπουργείου Προεδρίας, ο ενιαίος φορέας δεν κατόρθωσε να εξορθολογίσει τις δαπάνες και οι χρήσεις έκλειναν με ζημίες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ				
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες €)				
Διαχειριστική χρήση	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
18.10.1987 - 31.12.1988	72302		2329	
1989	63351	-12,38	-955	
1990	55024	-13,14	-19128	1902,93
1991	85061	54,59	-11296	-40,95
1992	90327	6,19	-14418	27,64
1993	87004	-3,68	-24300	68,54
1.1.1994 - 30.6.1995	164356	88,91	-34889	43,58
1.7.1995 - 30.6.1996	133491	-18,78	-17037	-51,17
1.7.1996 - 30.6.1997	146194	9,52	-26840	57,54
1.7.1997 - 30.6.1998	194074	32,75	-4026	-85,00
1.7.1998 - 30.6.1999	205281	5,77	7475	
1.7.1999 - 30.6.2000	210168	2,38	6187	-17,23

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί

Με εξαίρεση τις χρήσεις 18.10.1987 - 31.12.1988, 1.7.1998 - 30.6.1999 και 1.7.1999 - 30.6.2000 οι υπόλοιπες έκλειναν με ζημίες.

Στο τέλος της δεκαετίας του 1980 απελευθερώθηκαν τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα και στην Ελλάδα, όπως συνέβη και στον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο. Η απελευθέρωση έγινε με το Ν1866/1989 και κατά τα πρώτα έτη έλαβε μεγάλες διαστάσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η ίδρυση και λειτουργία της ιδιωτικής τηλεόρασης, ξεκίνησε αρχικά από τα τέλη του 1989 (MEGA & ANT1). Από τη δεκαετία του 1990 και μετά λειτούργησαν και οι υπόλοιποι σταθμοί, είτε με τη σημερινή τους μορφή, είτε με αλλαγή επωνυμίας.

Αν και οι πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της χώρας μέσα στις οποίες γεννήθηκε και αναδύθηκε η ΕΡΤ, ήταν εξόχως συντηρητικές, με αποτέλεσμα να βρεθεί αδύναμη να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον,⁴⁷ η ιδιωτική τηλεόραση στο ξεκίνημά της, στηρίχθηκε στις έτοιμες και δοκιμασμένες υποδομές της ΕΡΤ καθώς και στα πρόσωπα που αναδείχθηκαν μέσω της δημόσιας τηλεόρασης. Για να εκμεταλλευτεί την υπάρχουσα τεχνογνωσία στην παραγωγική και λειτουργική διαδικασία, προσέκλυσε ανθρώπινο δυναμικό από το έμπειρο, εξειδικευμένο και στελεχιακό δυναμικό της ΕΡΤ.

Τα γεωγραφικά σημεία εγκατάστασης κεραιών και αναμεταδοτών ήταν έτοιμα από την ΕΡΤ. Οι ιδιώτες δεν χρειάστηκαν πρόσθετες δαπάνες για μετρήσεις και έλεγχο των τοπίων. Αυτό καταδεικνύεται από τη συσσώρευση κεραιών εκεί όπου έχει τις εγκαταστάσεις της η ΕΡΤ.

Η δύναμη της επικοινωνίας και τα οφέλη της, τα οποία είναι γνωστά από την εποχή των κοινωνιών της φεουδαρχικής Ευρώπης,⁴⁸ είχαν ως αποτέλεσμα την είσοδο στο χώρο της τηλεόρασης και άλλων επιχειρηματιών, πέραν αυτών των έντυπων μέσων, που διέθεταν την οικονομική δύναμη για ένα τέτοιο εγχείρημα. Τέθηκαν γρήγορα οι βάσεις για τη συνδιαλλαγή με την εκάστοτε κυβέρνηση, τα αποτελέσματα της οποίας φτάνουν μέχρι σήμερα,⁴⁹ για τις πελατειακές σχέσεις και για το υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης της ιδιοκτησίας,⁵⁰ κάτι που άλλωστε δεν διέφερε από τα διεθνή πρότυπα.⁵¹

Με το νόμο 2328/1995 τέθηκαν οι βασικές προϋποθέσεις χορήγησης και ανανέωσης αδειών ίδρυσης και λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών και μεταξύ αυτών ορίζεται ότι:

---

⁴⁷ Λέανδρος, *op. cit.*, σ. 204

⁴⁸ Παπαθανασόπουλος, *op. cit.*, σ. 15

⁴⁹ Λέανδρος, Ν. (2013), σ.36

⁵⁰ Leandros, Ν. (2010).

⁵¹ Παπαθανασόπουλος, (2011), σ. 14

- Επιτρέπεται η ίδρυση εγκατάσταση και λειτουργία ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών που εκπέμπουν σήμα κοινής λήψης από τους οικιακούς δέκτες μόνο μετά από άδεια που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού.
- οι άδειες χορηγούνται για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και η χρήση τους συνιστά δημόσια λειτουργία
- Υποχρέωση των σταθμών είναι η ποιότητα του προγράμματος, η αντικειμενική ενημέρωση, η διασφάλιση της πολυφωνίας και η προαγωγή του πολιτισμού με τη μετάδοση εκπομπών λόγου και τέχνης.
- Οι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί σταθμοί διακρίνονται σε εθνικής περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας
- Διαμορφώνεται με κοινή απόφαση Υπουργών Μεταφορών και Επικοινωνιών και Τύπου και ΜΜΕ χάρτης συχνотήτων σε επίπεδο επικράτειας περιφέρειας και νομού, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στη διεθνή σύμβαση τηλεπικοινωνιών.
- Οι μετοχές των ανωνύμων εταιρειών που υποβάλλουν αίτηση για χορήγηση άδειας, ίδρυσης κλπ πρέπει να είναι ονομαστικές στο σύνολό τους μέχρι φυσικού προσώπου.

Ορίστηκε επίσης το ελάχιστο ετήσιο αντάλλαγμα υπέρ του δημοσίου για τη χρήση των ραδιοσυχνοτήτων. Οι εκπομπές όλων των τηλεοπτικών σταθμών διέπονται από τις αρχές και τους κανόνες εκπομπών και διαφημίσεων που ισχύουν και για την ΕΡΤ ΑΕ.

Η ΕΡΤ υπέστη μεγάλη πτώση, σε τηλεθέαση και διαφημίσεις, τη μεγαλύτερη σε σχέση με άλλους αντίστοιχους δημόσιους φορείς στην Ευρώπη.⁵² Από το μονοπώλιο βρέθηκε αντιμέτωπη με μία κατάσταση άγριας απορρύθμισης και κυρίως ανέτοιμη να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων και αρκέστηκε να πορευθεί εγκλωβισμένη σε ιδεοληψίες περί «ποιότητας».⁵³

Η ΕΤ1 σταδιακά άρχισε να ξαναβρίσκει το βηματισμό της. Η ΕΤ2 αντιθέτως όσο περνούσε ο καιρός γινόταν όλο και πιο ανύπαρκτη. Όσπου στα τέλη του 1997 έγινε μία κίνηση, ευφυής κατά τη γνώμη μου, διότι όχι μόνο έφερε στην επιφάνεια και τα δύο κανάλια,⁵⁴ αλλά λειτούργησε -

⁵² Λέανδρος, Ν. (2000), σ. 61; Παπαθανασόπουλος, Στ. (2005), σ. 298; Πασχαλίδης, *op. cit.*, σ. 180; Τσουρβάκας, Γ. (2012), σ. 36.

⁵³ Δεν εννοώ ότι θα έπρεπε να «κατεβάσει» το επίπεδο αλλά θεωρώ ότι, χρόνια τώρα, έχει γίνει μία κατάχρηση της έννοιας της ποιότητας.

⁵⁴ Η ΕΤ3 είχε διοικητική, οργανωτική και οικονομική αυτοτέλεια από τον Ιούνιο του 1994. Μία ημιαυτόνομη κατάσταση σε σχέση με τον κεντρικό φορέα. Ικανοποιητικό δείγμα περιφερειακής τηλεόρασης, που θα μπορούσε να είναι ακόμα καλύτερο εάν δεν διακρινόταν από μία εσωστρέφεια. Το κομμάτι της περιφέρειας είναι τεράστιο και δεν εξαντλείται στη παρούσα εργασία.

συνειδητά ή όχι - και ως προπομπός της ιδέας των θεματικών καναλιών, ιδέα που ενισχύθηκε χρόνια αργότερα με το πέρασμα από την αναλογική στη ψηφιακή μετάδοση.

Ως προς την εξωτερική εικόνα, η ET 2 έγινε NET (Νέα Ελληνική Τηλεόραση) και απέκτησε έναν ενημερωτικό χαρακτήρα και η ET 1 απέκτησε έναν ψυχαγωγικό. Στην εσωτερική πραγματικότητα η ET 1 έγινε NET και η ET2 έγινε ET 1. Η ET 1 είχε την παραδοσιακή της έδρα, δηλαδή το Ραδιομέγαρο της Αγίας Παρασκευής, ένα κτήριο με πλήρη εξοπλισμό και επάρκεια να σηκώσει το βάρος των αναγκών της ενημέρωσης. Η έδρα της ET 2 ήταν στη γωνία της λεωφόρου Κατεχάκη και Μεσογείων στα κτηριακά απομεινάρια του στρατού. Έγιναν κάποιες αμφίδρομες μετακινήσεις του προσωπικού και η εικόνα στους δέκτες ήταν το αποτέλεσμα των εξής κινήσεων: η πρώην ET 2 (Λ. Κατεχάκη) πέρασε στη συχνότητα της ET1 και πήρε το όνομα της και η NET (πρώην ET1) (Ραδιομέγαρο) πέρασε στη συχνότητα της πρώην ET 2.

Πέρα από τις νέες ανάγκες που προέκυψαν στον τομέα του περιεχομένου, οι προηγούμενες κινήσεις μαρτυρούν ότι οι αλλαγές δεν απαιτούν πάντα κόστος. Αξιοσημείωτη ήταν η εκμετάλλευση στο μέγιστο των δυνατοτήτων των κτηριακών εγκαταστάσεων. Θα αναρωτηθεί κανείς γιατί όλη αυτή η διαδικασία ενώ θα μπορούσε η ET 1 να γίνει ενημέρωση αφού ήταν έτοιμη, και η ET 2 ψυχαγωγία. Εκτιμώ, εκ' του αποτελέσματος, ότι όλο αυτό λειτούργησε σαν ένα τρυκ, για να «ζωντανέψει» η δεύτερη συχνότητα στη συνείδηση και στα τηλεχειριστήρια του κοινού, καθώς, όπως προανέφερα, η ET 1 η πρώτη δηλαδή συχνότητα, δεν είχε απαξιωθεί εντελώς.

Η συνέχεια δυστυχώς δεν έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η EPT μπορεί να πήρε ανοδική πορεία λόγω και της μετάδοσης ορισμένων μεγάλων γεγονότων, ωστόσο οι πολιτικές των μετέπειτα διοικήσεων πάνω στις μεταβολές του χαρακτήρα του κάθε καναλιού - ασχέτως αν έγιναν επί σκοπώ ή αν ήταν απλώς ατυχείς επιλογές - δημιούργησαν μία σύγχυση και οδήγησαν από ένα σημείο και μετά μέχρι και τον Ιούνιο του 2013 στην απαξίωση της ET1 αυτή τη φορά.

Τον Απρίλιο του 2006 πέρασε πιλοτικά από την αναλογική στην ψηφιακή μετάδοση με τα θεματικά κανάλια σινέ+ , σπορ + και πρίσμα+. Το πρώτο είχε χαρακτήρα πολιτιστικό με κινηματογραφικές ταινίες, ντοκιμαντέρ, μουσική και αρχαιακό υλικό, το δεύτερο είχε αθλητικό προφίλ και το τρίτο παρείχε πρόγραμμα σε άτομα με προβλήματα ακοής αρχικά και εν συνεχεία και με προβλήματα όρασης. Το εγχείρημα αυτό ανέπτυξε κάποιες νέες υπηρεσίες και δραστηριότητες αλλά δεν υποστηρίχθηκε όσο θα έπρεπε, δυστυχώς σε μεγάλο βαθμό και με ευθύνη του ίδιου του φορέα αλλά και της πολιτείας. Σε επίπεδο επικοινωνίας της ουσίας του εγχειρήματος, έγιναν ελάχιστα και αυτά τον πρώτο καιρό. Οι γνωστές πελατειακές σχέσεις της

εκάστοτε εξουσίας με τη δημόσια τηλεόραση βρήκαν νέο πεδίο δράσης, με αποτέλεσμα το κομμάτι αυτό να δουλέψει ως κράτος εν κράτει εντός του φορέα και να προκαλέσει την καχυποψία και εν συνεχεία την απομόνωση, γι' αυτό και υπέστη πρώτο τις συνέπειες των μετέπειτα οικονομικών προσαρμογών.

Το 2011 επιχειρήθηκαν οι πρώτες HD μεταδόσεις μέσω της δημιουργίας του καναλιού EPT HD, το οποίο έκανε παράλληλες, με την ET 1 και τη NET, μεταδόσεις σε υψηλή ευκρίνεια, ορισμένων κατηγοριών προγραμμάτων όπως για παράδειγμα Champions League, Διαγωνισμό Τραγουδιού Eurovision κ.α. Το σινέ+ και το σπορ+ ενώθηκαν σε ένα κανάλι. Το πρίσμα+ θεωρήθηκε ότι έπρεπε να παραμείνει ως έχει, λόγω του κοινωνικού του προφίλ. Εδώ έγκειται, κατά τη προσωπική μου εκτίμηση, ένα μεγάλο λάθος στην αντίληψη των δυνατοτήτων της ψηφιακής μετάδοσης, ακόμα και εντός του φορέα. Το πρίσμα+ έτσι όπως δεν εξελίχθηκε, ήταν ότι πιο περιοριστικό στο δικαίωμα ένταξης των ατόμων με προβλήματα ακοής και όρασης. Η δημιουργία ενός τέτοιου καναλιού θα ήταν ανεκτή μέχρι ενός ορισμένου χρονικού σημείου, αρκετού, τόσου όσου θα χρειαζόταν για να δουλευτούν νέες υπηρεσίες πρόσβασης ατόμων με προβλήματα ακοής και όρασης. Από τη στιγμή που θα τελειοποιηθούν αυτές οι υπηρεσίες, έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν σε οποιοδήποτε τηλεοπτικό πρόγραμμα. Μέσω της ψηφιακής μετάδοσης, τα άτομα αυτά, ως ισότιμα μέλη μιας οικογένειας, μιας παρέας, μιας κοινωνίας, μπορούν να παρακολουθούν τηλεόραση από κοινού με αυτούς που δεν έχουν αντίστοιχα προβλήματα. Αντί αυτού, διακωλύθηκε ένα κανάλι, με λίγες ώρες προγράμματος που ανακυκλωνόταν εντός του εικοσιτετραώρου και που ουσιαστικά τους περιχαράκωνε σαν ομάδα.

Τα κανάλια αυτά - μια ουσιαστική απόπειρα δηλαδή της δημόσιας τηλεόρασης για δημιουργία θεματικών καναλιών⁵⁵ - έληξαν άδοξα το Μάρτιο του 2012, ως ένδειξη περικοπών. Υπήρξε κοινό, το οποίο ουδέποτε πήρε είδηση την ύπαρξή τους.

Ένα χρόνο μετά, στις 11.06.2013, έληξε ολόκληρη η ραδιοτηλεοπτική ιστορία της χώρας με το κλείσιμο της EPT. Στα τέλη Αυγούστου του 2013 ο επιθετικός προσδιορισμός δημόσια τηλεόραση έγινε το λογότυπο ΔΤ (Δημόσια Τηλεόραση) για μία υποτυπώδη παροχή τηλεόρασης και ραδιοφώνου υπό τον έλεγχο του Υπουργείου Οικονομικών. Στις 04.05.2014 και ώρα 18:00 στο κεντρικό δελτίο και με την παρουσία αστυνομικής δύναμης στο προαύλιο του Ραδιομεγάρου, εξέπεμψε το λογότυπο NEPIT. Στις 5.12.2014 η NEPIT έγινε και μέλος της EBU. Με το

---

⁵⁵ Πρώτη απόπειρα δημιουργίας θεματικών καναλιών, θεωρήθηκε, τρόπον τινά, η δημιουργία της NET και η αλλαγή του προφίλ της ET 1, αλλά οι μετέπειτα μεταβολές, όπως αναφέρω, μάλλον απομάκρυναν κάθε σκέψη επ' αυτού.

N4324/29.04.2015, κατόπιν αλλαγής της κυβέρνησης, η επωνυμία EPT ΑΕ επανήλθε και ρυθμίστηκαν εκ νέου θέματα Δημόσιου Ραδιοτηλεοπτικού Φορέα.

Η πορεία των ιδιωτικών καναλιών δεν ήταν κι αυτή με τη σειρά της η ιδανικότερη. Ο ανταγωνισμός δεν οδήγησε σε επιχειρηματικές στρατηγικές ποιοτικής αναβάθμισης των προϊόντων και δημιουργίας ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος⁵⁶ αλλά καταστάσεις ομογενοποίησης του περιεχομένου. Οι επαναλήψεις λόγω οικονομικής στενότητας, έγιναν καθεστώς. Οι επαναλήψεις εξασφαλίζουν ένα εισόδημα από πνευματικά δικαιώματα στους δημιουργούς (η EPT τα απέδιδε) αλλά ευνοούν τη στασιμότητα και όχι τη νέα παραγωγή.

Η απελευθέρωση της ίδρυσης και λειτουργίας της ιδιωτικής τηλεόρασης έγινε άναρχα. Η παρουσία ενός αυξημένου για την ελληνική αγορά αριθμού τηλεοπτικών σταθμών, δημιούργησε από νωρίς αμφιβολίες για τη βιωσιμότητά τους, κάτι που επιβεβαιώθηκε στην πορεία. Επιπλέον, αντιμετωπίστηκαν με μεγάλη ανοχή ως προς το γεγονός ότι σαν επιχειρήσεις, βρέθηκαν να οφείλουν σημαντικά ποσά στο δημόσιο μη καταβάλλοντας ασφαλιστικές εισφορές, φόρους και άλλες οφειλές.⁵⁷

Όσο και αν η EPT δέχθηκε για χρόνια τις παρεμβάσεις του κράτους, υπήρχε ένα θεσμικό υπόβαθρο και μία κουλτούρα, που υποχρέωνε - έστω - στη διατήρηση των κομματικών ισορροπιών. Οι διασυνδέσεις των καναλιών με την πολιτική ελίτ ήταν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες στη μεταβολή της ελληνικής κοινωνίας. Η έλευση της ιδιωτικής τηλεόρασης είχε σημαντικότερη επίδραση στη διαμόρφωση πολιτικής συνείδησης. Η πολυφωνία και ο πλουραλισμός μετουσιώθηκαν όχι μόνο σε εναγκαλισμό των ιδιοκτητών με την εκάστοτε εξουσία για προνομιακή μεταχείριση, αλλά και σε ένα εξεζητημένο επικοινωνιακό παιχνίδι ανάδειξης ή καταβάρθρωσης πολιτικών προσώπων.

Το απόσπασμα που παραθέτω είναι από την πρωινή ενημερωτική εκπομπή *ΕΞΙ - ΔΕΚΑ*⁵⁸ της δημόσιας τηλεόρασης (επί εποχής λογότυπου NEPIT) στις 6.3.2015⁵⁹ ανάμεσα στο βουλευτή της ΝΔ Ευριπίδη Στυλιανίδη και στον δημοσιογράφο Γιάννη Σκάλκο. Αυτό που ειπώθηκε δια στόματος πολιτικού, το θεωρώ αρκούντως αντιπροσωπευτικό του παιχνιδιού αυτού.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, ...η άλλη ομάδα στην οποία ανήκω εγώ απαντούσε στον όρο εσωστρέφεια με τον όρο εσωκομματική δημοκρατία, ότι κάτι δε πήγε καλά για να

⁵⁶ Λέανδρος, Ν. (2013), σ. 40

⁵⁷ Πλειός, οπ. cit., σ.91

⁵⁸ URL, <http://webtv.nerit.gr/katigories/enimerosi/06mar2015-exi-deka/>

⁵⁹ Μετά τις βουλευτικές εκλογές της 25.1.2015 και μετά από Συνεδρίαση Κοινοβουλευτικής Ομάδας Ν.Δ.

φτάσουμε εδώ που φτάσαμε... Θα κάνουμε την αυτοκριτική μας να δούμε σε επίπεδο πολιτικό επικοινωνιακό ή σε επίπεδο προσώπων τι ευθύνες υπάρχουν τι αλλαγές πρέπει να γίνουν και θ' αποφασίσουμε

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΛΚΟΣ, πάντως δεν ηττηθήκατε επικοινωνιακά κύριε Στυλιανίδη, πολιτικά ηττηθήκατε

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, εγώ νομίζω ότι όλα από την ουσία της πολιτικής ξεκινούν και έχουμε υπερεκτιμήσει ή αν θέλετε χρησιμοποιήσει σε υπερβολικό βαθμό την επικοινωνία τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα αγνοώντας την πολιτική, γι' αυτό ταλαιπωρείται η χώρα και ο λαός, διότι φτάσαμε σε σημείο, πολιτικός να θεωρείται αυτός ο οποίος φοράει ωραία γραβάτα κάνει βόλτα στα κανάλια, έχει ωραίες δημόσιες σχέσεις, έχει κάποιους δημοσιογράφους συστηματικά να τον προβάλλουν και ξεχάσαμε ότι ο πολιτικός πρέπει να εκπαιδεύεται μία ζωή και ψυχολογικά αλλά και γνωστικά προκειμένου να πάρει μία απόφαση ένα λεπτό στη ζωή του που θα προσδιορίσει τη ζωή των πολλών για πάρα πολλά χρόνια....

Η εκ' των προτέρων πεποίθηση, ότι η δημόσια τηλεόραση ήταν ελεγχόμενη και καθοδηγούμενη, δημιουργούσε ασυναίσθητα και μία απόσταση από όσα έβλεπε ή άκουγε κάποιος. Η ψευδαίσθηση της «αντικειμενικότητας» των ιδιωτικών ΜΜΕ, στην πραγματικότητα ήταν χειρότερη με τα κάθε είδους επικοινωνιακά τρυκ, αρκεί να αναλογιστεί κανείς, πως με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, καλλιεργήθηκε αρχικά η αίσθηση της συλλογικής ενοχής και εν συνεχεία μια διαρκής μέχρι τις μέρες μας εγκαθίδρυση και συντήρηση του φόβου.

3.2 Εποπτικές Αρχές

Μέχρι το 1989, το κράτος – μέσω του αρμόδιου Υπουργού – είχε τον έλεγχο και την εποπτεία της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης. Μετά το 1989, ο έλεγχος αυτός καθώς επίσης και της ιδιωτικής τηλεόρασης πέρασε στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ). Συστάθηκε με το Ν1866/89 και ρυθμίστηκε ως εποπτεύουσα αρχή επί των μέσων ενημέρωσης. Ταυτόχρονα με τον ίδιο νόμο δόθηκε η δυνατότητα λειτουργίας μη κρατικής τηλεόρασης.

Αν και συστάθηκε στο πρότυπο ανεξάρτητων διοικητικών αρχών, από το 2001 ανήκει στις συνταγματικά κατοχυρωμένες Ανεξάρτητες Αρχές. Η ανεξαρτησία του ήταν περιορισμένη για μεγάλο χρονικό διάστημα. Στα πρώτα έτη ήταν ένας ανενεργός θεσμός, δέσμιος της πολιτικής εξουσίας, με περιορισμένη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια.⁶⁰

⁶⁰ Καράκωστας, Ι. (2012), σσ. 41 - 42; Παπαθανασόπουλος, ορ. cit., σ. 294.

Εν τη γενέσει του δηλαδή το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο «απελευθερώθηκε» κυριολεκτικά - ισοπεδώνοντας σταδιακά νόμους και αξίες - μέσα από την ουσιαστική ανυπαρξία του ΕΣΡ, κάτι που ευνόησε και την εν συνεχεία πορεία του σε ζητήματα προγράμματος, διαφημίσεων και δημοσιογραφικής δεοντολογίας.⁶¹ Ζητήματα θεσμικού πλαισίου απασχόλησαν ευρύτερα την ευρωπαϊκή σκέψη, αλλά η μη χάραξη καθαρών γραμμών και εκ' μέρους της Κοινότητας ευνόησε την επιθετικότητα των εμπορικών ραδιοτηλεοπτικών φορέων. Το ΕΣΡ αναλώθηκε σε μεγάλο βαθμό, στην έκδοση οδηγιών και συστάσεων για την τήρηση αρχών δεοντολογίας και σε πρόστιμα που δεν πληρώθηκαν ποτέ.⁶²

Η μη ρύθμιση εξ' αρχής θεμάτων που άπτονταν της αδειοδότησης, της ίδρυσης, της παραγωγής περιεχομένου, της διαφημιστικής πολιτικής και κυρίως της διευθέτησης των συχνοτήτων που κατέλαβαν οι ιδιωτικοί σταθμοί και των δημοσιονομικών υποχρεώσεων που θα προέκυπταν από τη λειτουργία τους, οδήγησε σε μια ασάφεια ως προς τη λειτουργία των νέων ηλεκτρονικών ΜΜΕ. Στις μέρες που γράφονται αυτές οι γραμμές, με αφορμή τη συζήτηση για τις οφειλές των τηλεοπτικών σταθμών στο δημόσιο, τόσο από τη λειτουργία τους όσο και από τη χρήση συχνοτήτων, επιχειρείται μία - κατά κάποιο τρόπο - δημιουργία γκρίζων ζωνών, καθώς εκ' μέρους των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών, γίνεται επίκληση, όχι των όρων «άδεια λειτουργίας τηλεοπτικού σταθμού» και «χρήση συχνοτήτων» αλλά «παροχή οπτικοακουστικού περιεχομένου που γίνεται δωρεάν μέσω διαδικτύου» και «συχνότητες που μισθώνονται από πάροχο δικτύου».⁶³

Στην προσπάθεια να διορθωθεί η όλη κατάσταση της απορρύθμισης, ακολούθησε μία σειρά νομοθετημάτων. Με το Ν2328/1995 μεταξύ άλλων ρυθμίστηκε η διαδικασία ελέγχου από το ΕΣΡ του μετοχολογίου των εταιρειών που υποβάλλουν αίτηση για χορήγηση άδειας ίδρυσης εγκατάστασης και λειτουργίας τηλεοπτικού σταθμού. Την τελική ωστόσο απόφαση, την έπαιρνε ο Υπουργός Τύπου, με αποτέλεσμα να εξακολουθούν να υφίστανται όρια στην ανεξαρτησία του ΕΣΡ.⁶⁴

---

⁶¹ Λέανδρος, (2000), σ.211, (2013), σ. 37

⁶² Λέανδρος, (2000), σσ. 208 - 209

⁶³ Βλ. κεντρικό δελτίο τηλεοπτικού σταθμού MEGA στις 30.4.2015. Είναι επίσης γνωστό, ότι μετά τη διακοπή της ΕΡΤ, πραγματοποιήθηκε διαγωνισμός για την παροχή δικτύου, ο οποίος κατοχυρώθηκε στη Digea. Η Digea - Ψηφιακός Πάροχος Α.Ε. είναι η εταιρεία που έχει συσταθεί από τα ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια εθνικής εμβέλειας ALPHA, ALTER, ANTENNA, ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ TV, MEGA, ΣΚΑΪ και STAR. Αντιπαρατιθέμενες απόψεις επί του θέματος στα URL, <http://www.digea.gr/233/category/16/Deltia-typou/el>

& URL, <http://www.thepressproject.gr/article/69431/Kubernisi---xorigos-tis-Digea-O-logariasmos-stous-polites>

⁶⁴ Λέανδρος, *op. cit.*, σ. 212; Παπαθανασόπουλος, *loc. cit.*

Με το Ν2863/2000 ενδυναμώθηκε η ανεξαρτησία του⁶⁵ αλλά η διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικής για παροχή ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών παραμένει αρμοδιότητα του Υπουργείου. Το ΕΣΡ α) χορηγεί, ανανεώνει και ανακαλεί κάθε είδους άδειες και εγκρίσεις, β) ελέγχει τήρηση όρων και προϋποθέσεων για διαφανή και ποιοτική λειτουργία δημόσιων και ιδιωτικών μέσων γ) διασφαλίζει πολιτική και πολιτιστική πολυμέρεια, δ) ελέγχει τήρηση κανόνων ελεύθερου οικονομικού ανταγωνισμού, ε) επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις.

Το 2001 κατοχυρώθηκαν συνταγματικά οι αρμοδιότητες και η ανεξαρτησία του ΕΣΡ. Γίνεται αποκλειστικά αρμόδιο για την άσκηση άμεσου ελέγχου του κράτους στη ραδιοτηλεόραση.⁶⁶ Με το Ν3051/2002, το ΕΣΡ απέκτησε λειτουργική ανεξαρτησία, έπαψε να υπόκειται σε εποπτεία και έλεγχο από κυβερνητικά όργανα ή άλλες διοικητικές αρχές και πέρασε στον έλεγχο του Κοινοβουλίου.

Με το Ν3310/2005 προσδιορίστηκαν οι ασυμβίβαστες αρμοδιότητες στο χώρο ενημέρωσης και των δημοσίων συμβάσεων και η «απαγόρευση σύναψης δημοσίων συμβάσεων με επιχειρήσεις μέσων ενημέρωσης ή επιχειρήσεις εξαρτώμενες από φυσικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στο χώρο των μέσων ενημέρωσης».⁶⁷ Αρμόδια αρχή επί του θέματος θεσπίστηκε το ΕΣΡ.

Το ασυμβίβαστο μεταξύ ΜΜΕ και δημοσίων συμβάσεων, ανέγειρε ζήτημα σε επίπεδο ΕΕ. Στο μέτρο που θέτει όρους, συνιστά περιορισμό της ελευθερίας κίνησης κεφαλαίων, εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών, καθώς δεν περιορίζεται μόνο στις εντός συνόρων επιχειρήσεις αλλά και σε επιχειρήσεις που εδρεύουν σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.⁶⁸ Κατόπιν αυτού έγινε αναστολή της εφαρμογής του Ν3310/2005 και τέθηκε σε ισχύ, αφού τροποποιήθηκε με το νόμο Ν3414/2005, ο οποίος θέτει τη διαπίστωση του ασυμβίβαστου, «υπό την αίρεση της απόδειξης ενεργητικής διαφθοράς» δηλαδή ο αποκλεισμός επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται σε ΜΜΕ, από συμμετοχή σε δημόσια σύμβαση, γίνεται αφού αποδειχθεί επαγγελματικό παράπτωμα, ήτοι άσκηση αθέμιτης επιρροής εξ' αυτών, λόγω των Μέσων που διαθέτουν, σε διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων.

Ήταν αναμενόμενο να υπάρξει μία τέτοια αντίδραση από τις Βρυξέλλες, καθώς η σχέση με τα δημόσια έργα, εξ' ορισμού δεν επέτρεπε ενασχόληση με τα Μέσα. Ο κοινός νους αντιλαμβάνεται ότι η χρήση των Μέσων για άσκηση πιέσεων θα πρέπει να τιμωρείται και μάλιστα αυστηρά. Ο αρχικός νόμος στην πραγματικότητα λειτουργούσε προληπτικά και όχι επί της ουσίας κανονιστικά

⁶⁵ Καράκωστας, *op. cit.*, σ.42

⁶⁶ *Ibid.*, σ. 43

⁶⁷ *Ibid.*, σ. 61

⁶⁸ *Ibid.*, σ. 62

ή ως συνέπεια σε πράξη αξιόποινη. Το γεγονός αυτό μαρτυρούσε μεταξύ άλλων και την προχειρότητα με την οποία προσπαθούσαν, να αντιμετωπίσουν μία κατάσταση η οποία είχε εξελιχθεί σε ανεξέλεγκτη.

Το ΕΣΡ έχει γενικά τις αρμοδιότητες για να αποφασίσει επί υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, εγκατάστασης και μετάδοσης είτε από τα κράτη μέλη προς την Ελλάδα, είτε από την Ελλάδα προς τα κράτη μέλη, όπως αυτές οριοθετούνται από την οδηγία 2010/13/ΕΕ, όπως αυτή ενσωματώθηκε στο ΠΔ 109/2010.

Με το Ν4173/2013 ιδρυτικό της ΝΕΡΙΤ, το ΕΣΡ είχε τον έλεγχο ως προς το εκπεμπόμενο πρόγραμμα και την τήρηση προγραμματικών υποχρεώσεων καθώς επίσης και τον έλεγχο της εκπλήρωσης της αποστολής δημόσιας υπηρεσίας. Την εποπτεία λοιπών αρμοδιοτήτων την είχε ο Υπουργός αρμόδιος για θέματα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης. Προστέθηκε δε στα θεσμικά όργανα και ένα Εποπτικό Συμβούλιο με αρμοδιότητες την εγγύηση της ανεξαρτησίας από κυβερνητικές παρεμβάσεις, τη μέριμνα για τη λειτουργία σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον και τη διαμόρφωση στρατηγικής και αναπτυξιακής πολιτικής. Είχε επίσης τη δυνατότητα συγκρότησης συμβουλευτικών επιτροπών προγράμματος ανά γεωγραφική περιφέρεια.

Βάσει του τελευταίου Νόμου 4324/2015, το Εποπτικό Συμβούλιο καταργήθηκε. Το ΔΣ συγκροτεί συμβούλια κοινωνικού ελέγχου του προγράμματος σε κάθε διοικητική περιφέρεια της Ελλάδος. το ΕΣΡ διατηρεί τις αρμοδιότητές του επί της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης και ο Υπουργός, εποπτεύει για την τήρηση των διατάξεων του εν λόγω νόμου, με την επιφύλαξη των διατάξεων που ανάγονται στην εποπτεία του ΕΣΡ.

Δυστυχώς παρά τους προσδιορισμούς και τους επαναπροσδιορισμούς αρμοδιοτήτων των εποπτικών αρχών, ουσιαστικά αποτελέσματα δεν βιώσαμε στο ραδιοηλεοπτικό τοπίο. Σε ότι αφορά την ΕΡΤ δεν υπήρξε ποτέ η απαιτούμενη αυτοτέλεια. Η προσπάθεια θέσπισης του Εποπτικού Συμβουλίου επί εποχής ΝΕΡΙΤ, αποτελούσε την προσθήκη μιας ακόμα Αρχής. Οι πολλές Αρχές όμως, ελλείψει ουσιαστικής κουλτούρας για το δημόσιο ραδιοηλεοπτικό φορέα, δημιουργούν την αίσθηση προϋπάρχουσας αμηχανίας και ανασφάλειας.

Θέματα αρχών, είναι πιο χρήσιμο να «χτίζονται» στις συνειδήσεις, μέσα από διαπαιδαγώγηση και ανάπτυξη πολιτιστικού περιεχομένου και πολιτικού λόγου, παρά να επιβάλλονται δια νόμου ή να προσεγγίζονται εντελώς θεωρητικά, εξ' ου και η αστοχία του αρχικού νόμου περί βασικού μετόχου. Νόμοι και αρχές επί νόμων και αρχών, κατέληξαν να είναι μία κάλυψη απέναντι στην ανυπαρξία παιδείας και αντίληψης ως προς το τρόπο διαχείρισης του φαινομένου των ΜΜΕ, δημόσιων και ιδιωτικών.

Κεφάλαιο 4. - Πολιτική επί του Τηλεοπτικού Προγράμματος και Οικονομικά Στοιχεία

4.1 Πρόγραμμα και Διαφημιστική Δαπάνη

Παράλληλα με τη λειτουργία και εξέλιξη της δημόσιας τηλεόρασης άρχισαν να δραστηριοποιούνται και να οργανώνονται οι διαφημιστικές εταιρείες.

Την περίοδο του μονοπωλίου, τους κανόνες προσφοράς διαφημιστικών μηνυμάτων κα ζήτησης τηλεοπτικού χρόνου τους καθόριζε η ΕΡΤ και όχι μόνο. Είχε τη δύναμη να έχει γνώμη και επί του ποιοτικού περιεχομένου των μηνυμάτων.⁶⁹ Το φαινόμενο αυτό διατηρήθηκε εν πολλοίς ως αρχή ακόμα και στην περίοδο της απορρύθμισης. Σημειωτέον ότι τα τελευταία χρόνια, ενώ παρουσιάστηκαν προσφορές, από επιλογή δεν μεταδόθηκαν ποτέ μηνύματα που αφορούσαν στην «επιχειρηματικότητα» που άνθισε με αφορμή την οικονομική κρίση, ήτοι ενεχυροδανειστήρια και αγοραπωλησίες χρυσού.

Η ΕΡΤ τηρούσε τους επιτρεπόμενους χρόνους διαφημιστικών μηνυμάτων ανά εκπομπή. Υπήρξαν περιπτώσεις στο παρελθόν κατά τις οποίες όταν τα μηνύματα για ορισμένες εκπομπές (π.χ. *Οι Πανθέοι*),⁷⁰ κάλυπταν τον προσφερόμενο χρόνο, γινόταν επιλογή με κλήρωση μεταξύ των ενδιαφερομένων για αγορά χρόνου διαφήμισης.

Η ανάπτυξη της διαφημιστικής αγοράς, έλαβε τεράστιες διαστάσεις με την έλευση της ιδιωτικής τηλεόρασης, καθώς εισήλθαν στην αγορά νέες διαφημιστικές εταιρείες αλλά και ενώσεις διαφημιστικών εταιρειών (Media shops).⁷¹ Ο κλάδος περιελάμβανε μεταξύ άλλων και εταιρείες αγοράς και προγραμματισμού χωροχρόνου (Media specialists)⁷² δυνατότητα η οποία «άρχισε να μεταβάλλει την ίδια τη λειτουργία της διαφήμισης από ένα σύνολο δραστηριοτήτων το οποίο σχεδίαζε και υλοποιούσε μία επικοινωνία με στόχο είτε την πώληση προϊόντων και υπηρεσιών [...] σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων με επίκεντρο δοσοληψίες κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, οικονομικής φύσεως».⁷³

Κατά την πρώτη 10ετία λειτουργίας της ιδιωτικής τηλεόρασης, η ζήτηση τηλεοπτικού χρόνου για διαφημιστικά μηνύματα υπερέβαινε την προβλεπόμενη προσφορά χρόνου για ορισμένα προγράμματα υψηλής τηλεθέασης με επακόλουθο να μην τηρούνται τα χρονικά περιθώρια

⁶⁹ Τσουρβάκας, *op. cit.*, σ. 354

⁷⁰ Δραματοποιημένη σειρά βασισμένη στο μυθιστόρημα του Τάσου Αθανασιάδη. Μεταδόθηκε από την ΕΡΤ, πρώτο επεισόδιο: Απρίλιος 1977

⁷¹ Παναγιωτοπούλου, Ρ. (2004), σ. 148

⁷² Αυδίκος, Β. (2014), σ. 130

⁷³ Χαιρετάκης, Μ. (2013), σ. 66

διαφήμισης ανά εκπομπή, προ, κατά τη διάρκεια αυτής και μετά. Ο όγκος της διαφήμισης προσανατολίστηκε κατά κανόνα προς την ιδιωτική τηλεόραση, λόγω της υψηλής τηλεθέασης.

Η διαφημιστική δαπάνη πέρασε σε μία περίοδο εκρηκτικής αύξησης, συγκρινόμενη με αυτήν της δεκαετίας του '80, κατά την οποία ήταν σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό, σε συνδυασμό με τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τις διαφημιστικές εταιρείες και την είσοδο της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δημιούργησε ένα νέο οικονομικό περιβάλλον εξόχως ανταγωνιστικό, που χαρακτηριζόταν από υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης του κλάδου.⁷⁴

Η ανάπτυξη και η αναβάθμιση της διαφημιστικής αγοράς στις περιόδους οικονομικής ευφορίας συνετέλεσε στην απορρόφηση παραγωγικού και δημιουργικού ανθρώπινου δυναμικού. Στη διαφημιστική αγορά επικράτησαν νέες δημιουργικές ιδέες. Τα διαφημιστικά μηνύματα απέκτησαν χαρακτηριστικά πολυπλοκότητας ως προς τη σημασιодότησή τους σε ότι αφορά καταναλωτικά, κοινωνικά, πολιτικά, ενημερωτικά, πολιτιστικά, χρηστικά και περιβαλλοντικά πρότυπα.

Τα τηλεοπτικά προγράμματα των ιδιωτικών καναλιών εμπλουτίστηκαν με τηλεοπτικά προϊόντα εύπεπτα ως προς την κατανάλωσή τους. Από τις αρχές του 2000 τα reality shows, οι εκπομπές «life style» καθώς και οι εκπομπές «κοινωνικού σχολιασμού» σχεδόν επεβλήθησαν και με τον καιρό απέκτησαν το ειδικό βάρος μιας «κοινωνικής αποστολής», βάσει του αυθαίρετου αλλά βολικού συμπεράσματος «αυτά ζητάει ο κόσμος». Η γραφή των Αντόρνο και Χορκχάιμερ επιβεβαιώθηκε πανηγυρικά αναφερόμενοι στο ότι:

η στάση του κοινού, που ευνοεί φαινομενικά αλλά και πραγματικά το σύστημα της βιομηχανίας της κουλτούρας, είναι ένα μέρος του συστήματος κι όχι η δικαιολόγησή του[...] ο ισχυρισμός ότι έγινε για να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του κοινού δεν είναι τίποτε άλλο παρά χονδροειδής πρόφαση⁷⁵

Η διαφήμιση, ανάλογα με το περιεχόμενο των μηνυμάτων, τις διαβαθμίσεις των κοινωνικών, μορφωτικών και οικονομικών στρωμάτων και το είδος του τηλεοπτικού προγράμματος, στόχευε να διοχετευθεί σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο κοινό. Απευθυνόταν σε διάφορες κατηγορίες αυτού, σε συνδυασμό με την απήχηση του εκάστοτε προγράμματος. Το ύψος της τηλεθέασης καθόρισε όχι μόνο τον όγκο αλλά και τις τιμές και η τηλεόραση άρχισε να πουλάει το ίδιο το κοινό της στους

⁷⁴ Λέανδρος, *op. cit.*, σσ. 270 - 271

⁷⁵ Αντόρνο, Τ. & Χορκχάιμερ, Μ. (1986), σ. 143

διαφημιζόμενους,⁷⁶ το οποίο συμβάλλοντας στη χρηματοδότηση των προγραμμάτων μέσω της αυξημένης τιμής των ευρέως διαφημιζόμενων προϊόντων, μετετρέπη το ίδιο σε πρωτεύον προϊόν.⁷⁷

Εκπομπές πολιτιστικού και επιμορφωτικού περιεχομένου, χαρακτηρίστηκαν μηδενικού διαφημιστικού ενδιαφέροντος. Θεωρώ ότι στην πραγματικότητα, το κοινό συνήθισε στην πνευματική παρακμή, κάπως σαν το σύνδρομο του βατράχου στο ζεστό νερό. Η πραγματικότητα επίσης, λειτούργησε από ένα σημείο και μετά αντίστροφα και προς τους ίδιους τους διαφημιστές καθώς τα όλο και περισσότερα κανάλια, σε συνδυασμό με τα όλο και περισσότερα περιοδικά αλλά και νέα Μέσα, ειδικά τα τελευταία χρόνια, οδήγησε σε κατακερματισμό του κοινού,⁷⁸ και κατά συνέπεια στη μείωση της τηλεθέασης ανά τηλεοπτικό μέσο.

Η απορρύθμιση της τηλεόρασης, η ανυπαρξία ρυθμιστικού πλαισίου, η αλματώδης ανάπτυξη της διαφημιστικής αγοράς, η διαπραγματευτική ισχύς των διαφημιστικών εταιρειών και ο σκληρός ανταγωνισμός στα προηγούμενα χρόνια της ευμάρειας, έφτασαν τη δύναμη των διαφημιστικών εταιρειών σε τέτοιο σημείο, ώστε να παρουσιαστεί το φαινόμενο να διεκδικούν και να επιτυγχάνουν συνεχώς όλο και μεγαλύτερες εκπτώσεις (επιβράβευση επιστροφής λόγω τζίρου, όπως επικράτησε να λέγεται στην τηλεοπτική διαφημιστική αγορά). Οι πιεστικές θέσεις τους, οδήγησαν σε διαμαρτυρία και κινητοποίηση της ιδιοκτησίας της τηλεόρασης με αποτέλεσμα να ζητηθεί η παρέμβαση της κυβέρνησης - αφήνοντας στην άκρη τα περί λιγότερου κράτους και αυτορρυθμιζόμενης ελεύθερης αγοράς⁷⁹ - για τη νομοθετική διευθέτηση.

Η τότε κυβέρνηση, έχοντας σοβαρούς λόγους, προέβη στη νομοθετική ρύθμιση του θέματος «επιβράβευση⁸⁰ των διαφημιστικών εταιρειών λόγω τζίρου» και αυτό διότι αφ' ενός δεν ήταν εμφανές ποιοι ωφελούντο από τις παρεχόμενες επιστροφές των εκπτώσεων (τηλεοπτικοί φορείς - διαφημιστικές εταιρείες - διαφημιζόμενοι) και αφ' ετέρου το θέμα είχε και αρνητικές δημοσιονομικές προεκτάσεις.

Αναλυτικότερα, οι σταθμοί χορηγούσαν επιστροφές επιβράβευσης προς τις διαφημιστικές εταιρείες, βάσει του ετήσιου τζίρου τους επί των διαφημιστικών προϊόντων κάθε πελάτη διαφημιστή, σύμφωνα με τις γραπτές ή προφορικές απαιτήσεις τους. Οι επιστροφές κατά κανόνα, υπολογίζονταν σε διαφημιστικό χρόνο και καταγράφονταν στα έξοδα των καναλιών. Συνέπεια

⁷⁶ Πασχαλίδης, *op. cit.*, σ. 197

⁷⁷ Γκόλντινγκ, Π. & Μέρντοκ, Γ. (2004) σ. 33

⁷⁸ Παπαθανασόπουλος, *op. cit.*, σ. 47

⁷⁹ Παναγιωτοπούλου, *op. cit.*, σ. 149

⁸⁰ εκτενής αναφορά στο Λέανδρος, (2000), σσ. 272 - 275

αυτού ήταν να μειώνονται - ισόποσα των ποσών της επιβράβευσης - τα διαφημιστικά έσοδα (κύκλος εργασιών). Κατ' ακολουθία, μειωμένα ήταν και τα τελικά αποτελέσματα της διαχειριστικής χρήσης, επομένως και ο αναλογούν προς το δημόσιο φόρος εισοδήματος.

Παράλληλα σημειώνονταν μειώσεις και στους άλλους φόρους και κρατήσεις υπέρ τρίτων, λόγω των πιστωτικών τιμολογίων επιστροφής.

Με το Ν2328/1995 έγινε ρύθμιση επί του θέματος της επιβράβευσης, βάσει της οποίας κάθε ραδιοφωνικός ή τηλεοπτικός σταθμός της ελληνικής επικράτειας δικαιούται να παρέχει στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους επιβράβευση στους διαφημιστές, η οποία υπολογίζεται επί του συνόλου της διαφημιστικής δαπάνης που πραγματοποίησαν σε αυτά. Το ποσοστό της επιβράβευσης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 9,9%. Διαφημιστής για την εφαρμογή της παροχής της επιβράβευσης θεωρείται μόνο η επιχείρηση που παρέχει διαφημιστικές υπηρεσίες στο σύνολο των πελατών της. Όλα τα παραστατικά τα σχετικά με τον υπολογισμό και την καταβολή της επιβράβευσης αυτής κοινοποιούνται στην αρμόδια ΔΟΥ, η οποία υποχρεούται να χορηγεί αντίγραφο σε οποιόν έχει έννομο συμφέρον.

Με τον ίδιο ως ανωτέρω νόμο, άλλαξε ο τρόπος καταβολής του ειδικού φόρου και του αγγελιοσήμου. Οι διαφημιζόμενοι ή οι μεσολαβούντες διαφημιστές, υποχρεώθηκαν να καταβάλλουν τον ειδικό φόρο απευθείας σε τράπεζες συμβεβλημένες με το δημόσιο και το αγγελιόσημο σε τράπεζες συμβεβλημένες με τα κατά νόμο αρμόδια για την είσπραξη του αγγελιοσήμου ασφαλιστικά ταμεία, στο όνομα του μέσου ενημέρωσης στο οποίο έγινε η διαφημιστική μετάδοση.

Με το Ν2328/95 ρυθμίστηκαν και άλλα θέματα σχετικά με τις αρχές των διαφημίσεων, τον τρόπο τιμολόγησής τους κ.α.

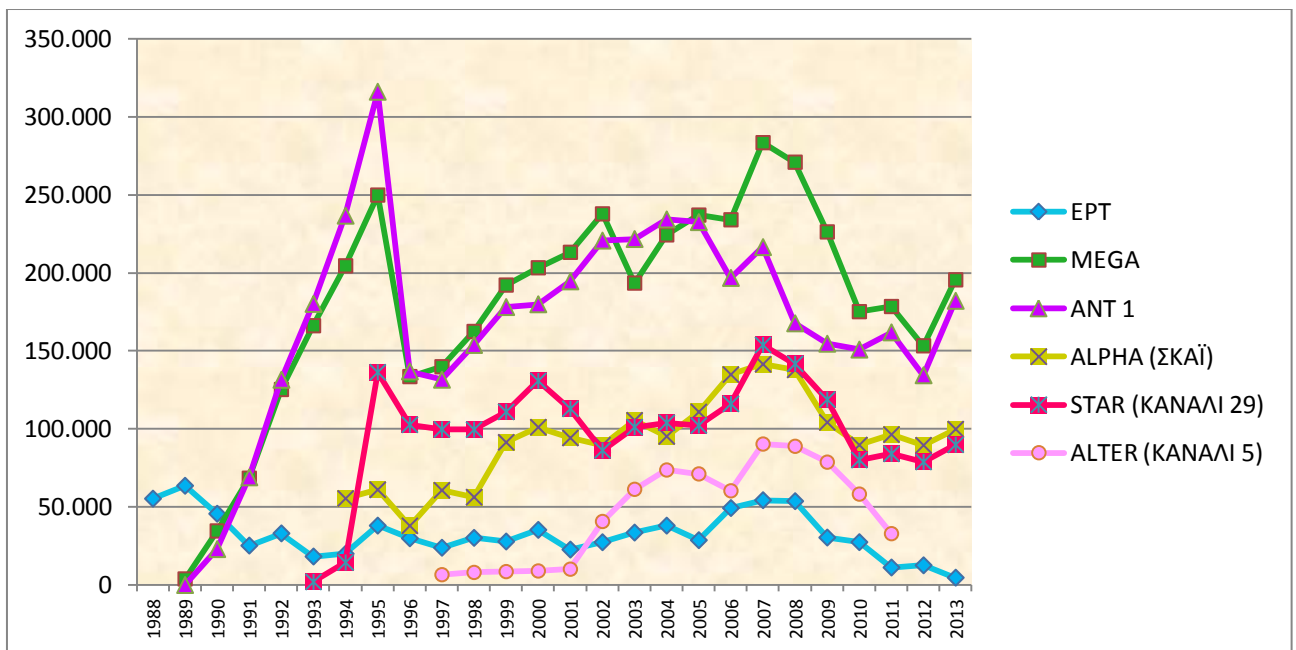
Με την τροπολογία του Ν4279/08.08.2014 αναμορφώθηκε το ζήτημα της τιμολόγησης της επιβράβευσης λόγω τζίρου έτσι ώστε να χορηγείται απευθείας στους διαφημιζόμενους από τα μέσα και όχι στις διαφημιστικές ή άλλες, μεσολαβούσες για τη διαφήμιση, εταιρείες .

Ακολουθεί διάγραμμα διαφημιστικής δαπάνης για την τηλεόραση, από το οποίο προκύπτει η έντονη ανοδική τάση μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90, μία επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης μέχρι το 2007 και την πτωτική πορεία που έλαβε χώρα, στα μετέπειτα χρόνια.

Διάγραμμα Β.1. Πηγή: Media Services

Το πως διανεμήθηκε αυτή η δαπάνη στα ιδιωτικά κανάλια και στην ΕΡΤ (συνολικά) προκύπτει από το διάγραμμα που ακολουθεί, και φανερώνει τα χαμηλά επίπεδα στα οποία παρέμεινε η δημόσια τηλεόραση, όλα αυτά τα χρόνια.

Διάγραμμα Β.2. Πηγή: Media Services

4.2 Ισολογισμοί - Δείκτες

Η παρατεταμένη ύφεση στην Ελλάδα, συν τοις άλλοις, επέδρασε αρνητικά στη διαφημιστική αγορά από τη συνεχή και πολλαπλή εξασθένηση της καταναλωτικής ζήτησης.

Η κάμψη της διαφημιστικής αγοράς με τη σειρά της επηρέασε και επηρεάζει την οικονομική θέση των ιδιωτικών τηλεοπτικών επιχειρήσεων. Μέσα από μία συνοπτική αποτύπωση των κυριότερων οικονομικών μεγεθών γίνεται εμφανής η μείωση του κύκλου εργασιών έξι εθνικής εμβέλειας ιδιωτικών τηλεοπτικών επιχειρήσεων για μία σειρά διαχειριστικών χρήσεων προ και διαρκούς της κρίσης.

ALPHA ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ								
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες €)								
Διαχειριστική χρήση	Σύνολο Ενεργητικού (Συνολικά Κεφάλαια)	Ίδια Κεφάλαια	Συνολικές Υποχρεώσεις	Μεταβολή %	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
2000	119318	27830	91488		73369		5097	
2001	139401	44789	94612	3,41	79539	8,41	3095	-39,28
2002	152585	48054	104531	10,48	70789	-11,00	-15927	
2003	182968	50915	132053	26,33	60058	-15,16	-39720	149,39
2004	192083	19097	172986	31,00	53772	-10,47	-37742	-4,98
2005	224079	46918	177161	2,41	70297	30,73	-57043	51,14
2006	204656	23074	181582	2,50	84064	19,58	-32844	-42,42
2007	213897	23651	190246	4,77	92799	10,39	-13922	-57,61
2008	179242	112094	67148	-64,70	98417	6,05	-49092	252,62
2009	193769	48016	145753	117,06	71581	-27,27	-108425	120,86
2010	172754	12960	159794	9,63	60122	-16,01	-35455	-67,30
2011	117132	26304	90828	-43,16	47749	-20,58	-39657	11,85
2012	89864	28233	60631	-33,25	44821	-6,13	-9762	-75,38

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί ή Δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες γενικής ενημέρωσης βάσει των ΔΛΠ. Όπου οι επιχειρήσεις ανήκουν σε ομίλους έχουν αποτυπωθεί τα ενοποιημένα στοιχεία

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ - ALTER CHANNEL**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες €)**

Διαχειριστική χρήση	Σύνολο Ενεργητικού (Συνολικά Κεφάλαια)	Ίδια Κεφάλαια	Συνολικές Υποχρεώσεις	Μεταβολή %	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
2000	76356	63661	12695		10028		2456	
2001	82440	64646	17794	40,17	14850	48,09	985	-59,89
2002	130348	65439	64909	264,78	40333	171,60	792	-19,59
2003	153791	56659	97132	49,64	44019	9,14	-8780	
2004	195952	58162	137790	41,86	67030	52,28	1503	
2005	259252	54859	204393	48,34	71125	6,11	621	-58,68
2006	327227	56559	270668	32,43	85752	20,57	1571	152,98
2007	454327	59435	394892	45,90	114778	33,85	2876	83,07
2008	528463	61377	467086	18,28	143248	24,80	1942	-32,48
2009	630640	59633	571007	22,25	131871	-7,94	-1744	

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί ή Δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες γενικής ενημέρωσης βάσει των ΔΛΠ. Όπου οι επιχειρήσεις ανήκουν σε ομίλους έχουν αποτυπωθεί τα ενοποιημένα στοιχεία

ANTENNA GROUP ΑΕ**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες €)**

Διαχειριστική χρήση	Σύνολο Ενεργητικού (Συνολικά Κεφάλαια)	Ίδια Κεφάλαια	Συνολικές Υποχρεώσεις	Μεταβολή %	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
2002	398965	41798	357167		175607		-13388	
2003	357297	34650	322647	-9,66	183705	4,61	-4729	-64,68
2004	351305	25737	325568	0,91	205692	11,97	-4013	-15,14
2005	319583	40217	279366	-14,19	217223	5,61	6947	
2006	307190	33510	273680	-2,04	185623	-14,55	8562	23,25
2007	332546	40494	292052	6,71	172676	-6,97	-9514	
2008	878216	504683	373533	27,90	157502	-8,79	-76690	706,08
2009	733921	426175	307746	-17,61	134699	-14,48	-78482	2,34

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί ή Δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες γενικής ενημέρωσης βάσει των ΔΛΠ. Όπου οι επιχειρήσεις ανήκουν σε ομίλους έχουν αποτυπωθεί τα ενοποιημένα στοιχεία

ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ ΑΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (ΜΕΓΑ CHANNEL)**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες €)**

Διαχειριστική χρήση	Σύνολο Ενεργητικού (Συνολικά Κεφάλαια)	Ίδια Κεφάλαια	Συνολικές Υποχρεώσεις	Μεταβολή %	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
2000	156871	79089	77782		117274		6036	
2001	190088	80868	109420	40,68	124716	6,35	7337	21,55
2002	219873	82778	137095	25,29	139133	11,56	11385	55,17
2003	211136	83240	127896	-6,71	115383	-17,07	7364	-35,32
2004	258161	118324	139837	9,34	134250	16,35	12412	68,55
2005	262320	115654	146666	4,88	137607	2,50	4522	-63,57
2006	274973	116889	158084	7,79	145085	5,43	5719	26,47
2007	277293	124749	152544	-3,50	174827	20,50	11984	109,55
2008	302427	128960	173467	13,72	168940	-3,37	42408	253,87
2009	280145	102082	178063	2,65	139380	-17,50	-1579	
2010	274334	74579	199755	12,18	112148	-19,54	-27469	1639,65
2011	260519	54055	206464	3,36	90564	-19,25	-20497	-25,38
2012	230433	41949	188484	-8,71	84635	-6,55	-22208	8,35
2013	214670	39150	175520	-6,88	77265	-8,71	-20422	-8,04

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί ή Δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες γενικής ενημέρωσης βάσει των ΔΛΠ. Όπου οι επιχειρήσεις ανήκουν σε ομίλους έχουν αποτυπωθεί τα ενοποιημένα στοιχεία

ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ - STAR CHANNEL**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες €)**

Διαχειριστική χρήση	Σύνολο Ενεργητικού (Συνολικά Κεφάλαια)	Ίδια Κεφάλαια	Συνολικές Υποχρεώσεις	Μεταβολή %	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
2000	135466	18474	116992		85080		1162	
2001	144931	8951	135980	16,23	64038	-24,73	-138	
2002	140826	20507	120319	-11,52	50500	-21,14	-181	31,16
2003	141757	20605	121152	0,69	60999	20,79	106	
2004	136728	20677	116051	-4,21	63271	3,72	72	-32,08
2005	143007	20816	122191	5,29	66761	5,52	139	93,06
2006	163487	30265	133222	9,03	86580	29,69	1346	868,35
2007	158664	30192	128472	-3,57	101650	17,41	12	-99,11
2008	149982	29297	120685	-6,06	94729	-6,81	634	5183,33
2009	142692	25511	117181	-2,90	76854	-18,87	-2093	
2010	131109	11537	119572	2,04	53249	-30,71	-17936	756,95
2011	117818	13051	104767	-12,38	52817	-0,81	-18710	4,32
2012	110599	11524	99075	-5,43	44959	-14,88	-14858	-20,59

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί ή Δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες γενικής ενημέρωσης βάσει των ΔΛΠ. Όπου οι επιχειρήσεις ανήκουν σε ομίλους έχουν αποτυπωθεί τα ενοποιημένα στοιχεία

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ & ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΣΚΑΪ)**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες €)**

Διαχειριστική χρήση	Σύνολο Ενεργητικού (Συνολικά Κεφάλαια)	Ίδια Κεφάλαια	Συνολικές Υποχρεώσεις	Μεταβολή %	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
2006	20190	1651	18539		1527		-13069	
2007	33548	5748	27800	49,95	13051	754,68	-16594	26,97
2008	50556	81	50475	81,56	32361	147,96	-5667	-65,85
2009	64867	5764	59103	17,09	44063	36,16	737	
2010	73377	-10367	83744	41,69	31990	-27,40	-16125	
2011	68039	-11211	79250	-5,37	28153	-11,99	-7266	-54,94
2012	49067	-16833	65900	-16,85	24592	-12,65	-5621	-22,64

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί ή Δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες γενικής ενημέρωσης βάσει των ΔΛΠ. Όπου οι επιχειρήσεις ανήκουν σε ομίλους έχουν αποτυπωθεί τα ενοποιημένα στοιχεία

Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα Κεφάλαια (Συνολικές υποχρεώσεις)

Οι γενικές διαπιστώσεις είναι ότι οι επιχειρήσεις στερούνται οικονομικής επάρκειας. Τα ίδια κεφάλαια απομειώνονται διαρκώς λόγω των αρνητικών αποτελεσμάτων των διαχειριστικών χρήσεων. Το γεγονός αυτό οδηγεί στη μείωση της αποδοτικότητάς τους, στον αναπόφευκτο δανεισμό, στην επιβάρυνση με τόκους, στη συσσώρευση υποχρεώσεων, στην ανατροπή σχέσεων ιδίων κεφαλαίων προς ξένα κεφάλαια (μία ιδανική σχέση των κεφαλαίων αυτών θα ήταν 1-1 δηλ. 50% ίδια κεφάλαια, 50% ξένα κεφάλαια) και στην αναγκαιότητα αύξησης των μετοχικών κεφαλαίων. Στους δανειστές παρέχεται μικρή προστασία και γενικά η θέση των επιχειρήσεων αυτών δεν θεωρείται ασφαλής.⁸¹ Η δημόσια συζήτηση για τις συνολικές υποχρεώσεις των ιδιωτικών τηλεοπτικών καναλιών κρατάει χρόνια και κατά καιρούς έρχεται στο προσκήνιο, με πρόσφατες προφορικές αναφορές από πρόσωπα της πολιτικής σκηνής τόσο για το ανεξέλεγκτο των υποχρεώσεών τους προς το δημόσιο⁸² όσο και για τη μη τήρηση του Ν2190/1920 όπως αυτός τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα, που προβλέπει ότι τα ίδια κεφάλαια δεν πρέπει να είναι κάτω του 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου.

⁸¹ Λέανδρος, (2013) σ. 52

⁸² Ένα ακόμα νομοσχέδιο ετοιμάζεται την περίοδο που γράφονται αυτές οι γραμμές, για ρυθμίσεις στο τηλεοπτικό τοπίο, ειδικότερα σε ότι αφορά την αδειοδότηση των ιδιωτικών καναλιών. Πέρα από την έρευνα για τις δανειακές υποχρεώσεις, βασικό ζητούμενο μετά από 25 χρόνια λειτουργίας εξακολουθεί να είναι οι οφειλές των τηλεοπτικών σταθμών εθνικής εμβέλειας για τη χρήση συχνοτήτων.

Ειδικότερα:

ALPHA: Εκτός από τη χρήση 2008 τα ξένα κεφάλαια είναι ιδιαίτερα αυξημένα έναντι των ιδίων κεφαλαίων.

ALTER: Στις χρήσεις 2000, 2001 η σχέση ξένων προς ίδια κεφάλαια διαγράφεται αισιόδοξη. Στη χρήση 2002 η σχέση αυτή ήταν οριακά μεγαλύτερη της μονάδας. Από τη χρήση 2003 και εφεξής η κατάσταση άρχισε να παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις, καθώς παρουσιάζει υψηλό ρυθμό αύξησης των υποχρεώσεων.

ANTENNA: Η σχέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια έχει ανατραπεί επί το δυσχερέστερο μέχρι το 2007. Από τη χρήση 2008 παρατηρείται αύξηση ιδίων κεφαλαίων και η σχέση τους προς τα ξένα έχει αποκατασταθεί. Είναι μεγαλύτερη της μονάδας και συγκεκριμένα για το 2008 είναι 1,35 και για το 2009 είναι 1,38.

MEGA: Σε όλες τις διαχειριστικές χρήσεις έχει ανατραπεί η σχέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια (μικρότερη της μονάδας). Το θέμα αποκτά ανησυχητικές διαστάσεις από τη χρήση 2010.

STAR: Σε όλες τις χρήσεις διαπιστώνεται ότι τα ξένα κεφάλαια είναι κατά πολύ μεγαλύτερα από τα ίδια κεφάλαια.

ΣΚΑΪ: Η θέση της εταιρείας φαίνεται επιδεινωμένη καθώς όχι μόνο απομειώθηκαν τα ίδια κεφάλαια, αλλά κατέστησαν και αρνητικά.

Κύκλος Εργασιών προς Αποτελέσματα Χρήσεως μετά από Φόρους

Ο κύκλος εργασιών των ιδιωτικών τηλεοπτικών επιχειρήσεων ιδιαίτερα από τις χρήσεις 2007 - 2008 έχει γενικά πτωτική πορεία με αποτέλεσμα να εξάγονται αρνητικά αποτελέσματα. Ερωτήματα προκύπτουν για τη βιωσιμότητα ορισμένων εξ' αυτών και τη διαδρομή τους εν μέσω ενός οικονομικού περιβάλλοντος συναποτελούμενου από αρνητικά αποτελέσματα, έλλειψη ιδίων κεφαλαίων και υπερχρέωση. Ειδική περίπτωση αποτελούν τα μεγέθη του ALTER, καθώς ο μεν κύκλος εργασιών είχε αυξητική τάση, τα δε αποτελέσματα ακολούθησαν φθίνουσα πορεία.

Χρηματοοικονομικοί Δείκτες

ALPHA ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ				
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ				
Διαχειριστική χρήση	Απόδοσης Συνολικής Επένδυσης (100 x Καθαρά κέρδη / Σύνολο ενεργητικού)	Δανειακής επιβάρυνσης (100 x Συνολικές Υποχρεώσεις / Ίδια Κεφάλαια)	Φερεγγυότητας (100 x Ίδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια)	Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (100 x Καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια)
2000	4,27	328,74	23,32	18,31
2001	2,22	211,24	32,13	6,91
2002	-10,44	217,53	31,49	-33,14
2003	-21,71	259,36	27,83	-78,01
2004	-19,65	905,83	9,94	-197,63
2005	-25,46	377,60	20,94	-121,58
2006	-16,05	786,96	11,27	-142,34
2007	-6,51	804,39	11,06	-58,86
2008	-27,39	59,90	62,54	-43,80
2009	-55,96	303,55	24,78	-225,81
2010	-20,52	1232,98	7,50	-273,57
2011	-33,86	345,30	22,46	-150,76
2012	-10,86	214,75	31,42	-34,58

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ - ALTER CHANNEL				
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ				
Διαχειριστική χρήση	Απόδοσης Συνολικής Επένδυσης (100 x Καθαρά κέρδη / Σύνολο ενεργητικού)	Δανειακής επιβάρυνσης (100 x Συνολικές Υποχρεώσεις / Ίδια Κεφάλαια)	Φερεγγυότητας (100 x Ίδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια)	Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (100 x Καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια)
2000	3,22	19,94	83,37	3,86
2001	1,19	27,53	78,42	1,52
2002	0,61	99,19	50,20	1,21
2003	-5,71	171,43	36,84	-15,50
2004	0,77	236,91	29,68	2,58
2005	0,24	372,58	21,16	1,13
2006	0,48	478,56	17,28	2,78
2007	0,63	664,41	13,08	4,84
2008	0,37	761,01	11,61	3,16
2009	-0,28	957,54	9,46	-2,92

ANTENNA GROUP ΑΕ				
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ				
Διαχειριστική χρήση	Απόδοση Συνολικής Επένδυσης (100 x Καθαρά κέρδη / Σύνολο ενεργητικού)	Δανειακής επιβάρυνσης (100 x Συνολικές Υποχρεώσεις / Ίδια Κεφάλαια)	Φερεγγυότητας (100 x Ίδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια)	Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (100 x Καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια)
2002	-3,36	854,51	10,48	-32,03
2003	-1,32	931,16	9,70	-13,65
2004	-1,14	1264,98	7,33	-15,59
2005	2,17	694,65	12,58	17,27
2006	2,79	816,71	10,91	25,55
2007	-2,86	721,22	12,18	-23,49
2008	-8,73	74,01	57,47	-15,20
2009	-10,69	72,21	58,07	-18,42

ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ ΑΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (MEGA CHANNEL)				
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ				
Διαχειριστική χρήση	Απόδοση Συνολικής Επένδυσης (100 x Καθαρά κέρδη / Σύνολο ενεργητικού)	Δανειακής επιβάρυνσης (100 x Συνολικές Υποχρεώσεις / Ίδια Κεφάλαια)	Φερεγγυότητας (100 x Ίδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια)	Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (100 x Καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια)
2000	3,85	98,35	50,42	7,63
2001	3,86	135,31	42,54	9,07
2002	5,18	165,62	37,65	13,75
2003	3,49	153,65	39,42	8,85
2004	4,81	118,18	45,83	10,49
2005	1,72	126,81	44,09	3,91
2006	2,08	135,24	42,51	4,89
2007	4,32	122,28	44,99	9,61
2008	14,02	134,51	42,64	32,88
2009	-0,56	174,43	36,44	-1,55
2010	-10,01	267,84	27,19	-36,83
2011	-7,87	381,95	20,75	-37,92
2012	-9,64	449,32	18,20	-52,94
2013	-9,51	448,33	18,24	-52,16

ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ - STAR CHANNEL
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Διαχειριστική χρήση	Απόδοση Συνολικής Επένδυσης (100 x Καθαρά κέρδη / Σύνολο ενεργητικού)	Δανειακής επιβάρυνσης (100 x Συνολικές Υποχρεώσεις / Ίδια Κεφάλαια)	Φερεγγυότητας (100 x Ίδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια)	Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (100 x Καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια)
2000	0,86	633,28	13,64	6,29
2001	-0,10	1519,16	6,18	-1,54
2002	-0,13	586,72	14,56	-0,88
2003	0,07	587,97	14,54	0,51
2004	0,05	561,26	15,12	0,35
2005	0,10	587,01	14,56	0,67
2006	0,82	440,19	18,51	4,45
2007	0,01	425,52	19,03	0,04
2008	0,42	411,94	19,53	2,16
2009	-1,47	459,34	17,88	-8,20
2010	-13,68	1036,42	8,80	-155,47
2011	-15,88	802,75	11,08	-143,36
2012	-13,43	859,73	10,42	-128,93

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ & ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΣΚΑΪ)
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

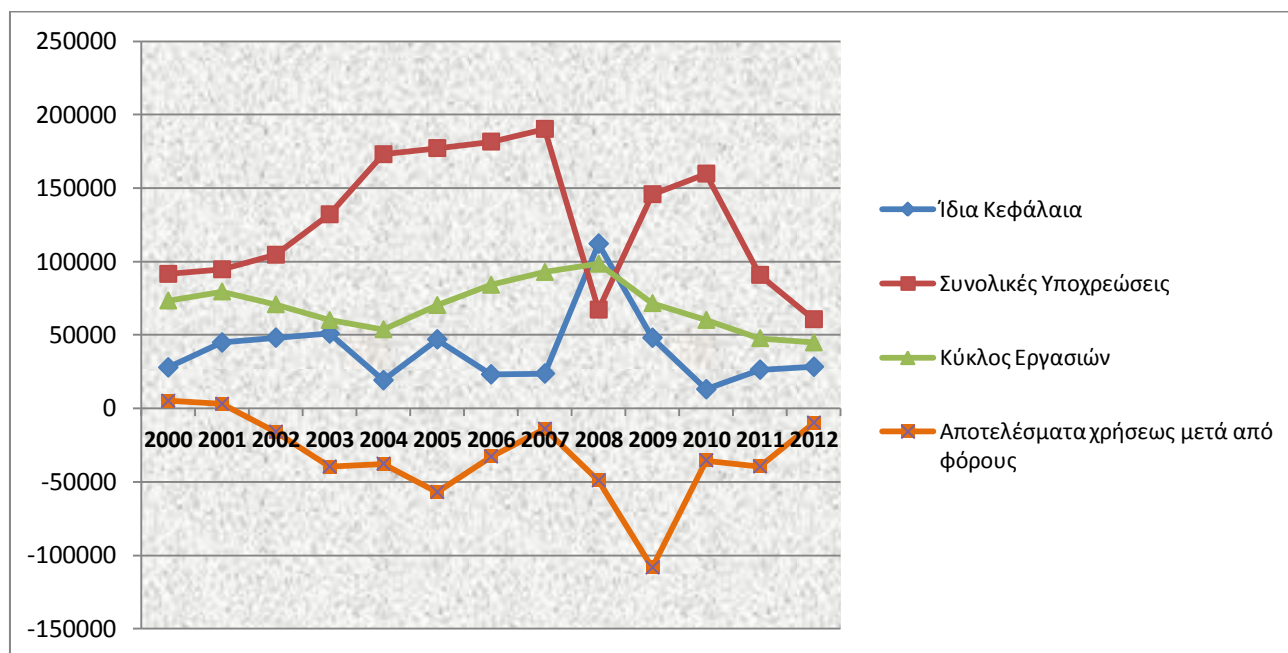
Διαχειριστική χρήση	Απόδοση Συνολικής Επένδυσης (100 x Καθαρά κέρδη / Σύνολο ενεργητικού)	Δανειακής επιβάρυνσης (100 x Συνολικές Υποχρεώσεις / Ίδια Κεφάλαια)	Φερεγγυότητας (100 x Ίδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια)	Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (100 x Καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια)
2006	-64,73	1122,90	8,18	-791,58
2007	-49,46	483,65	17,13	-288,69
2008	-11,21	62314,81	0,16	-6996,30
2009	1,14	1025,38	8,89	12,79
2010	-21,98	τείνει στο άπειρο	τείνει στο 0	155,54
2011	-10,68	τείνει στο άπειρο	τείνει στο 0	64,81
2012	-11,46	τείνει στο άπειρο	τείνει στο 0	33,39

Η δυσχερής οικονομική θέση των εταιρειών αυτών, επιβεβαιώνεται και από τους σχετικούς δείκτες⁸³ καθώς, οι δείκτες απόδοσης συνολικής επένδυσης, φερεγγυότητας και αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων βαίνουν μειούμενοι και ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης έχει αυξητική τάση, με τη περίπτωση του ΣΚΑΪ να είναι η χειρότερη όλων ως προς τη δανειακή επιβάρυνση και τη φερεγγυότητα.

Διαγράμματα

Τα διαγράμματα ανά τηλεοπτικό σταθμό απεικονίζουν τις τάσεις των οικονομικών μεγεθών του, σε βάθος χρόνου.

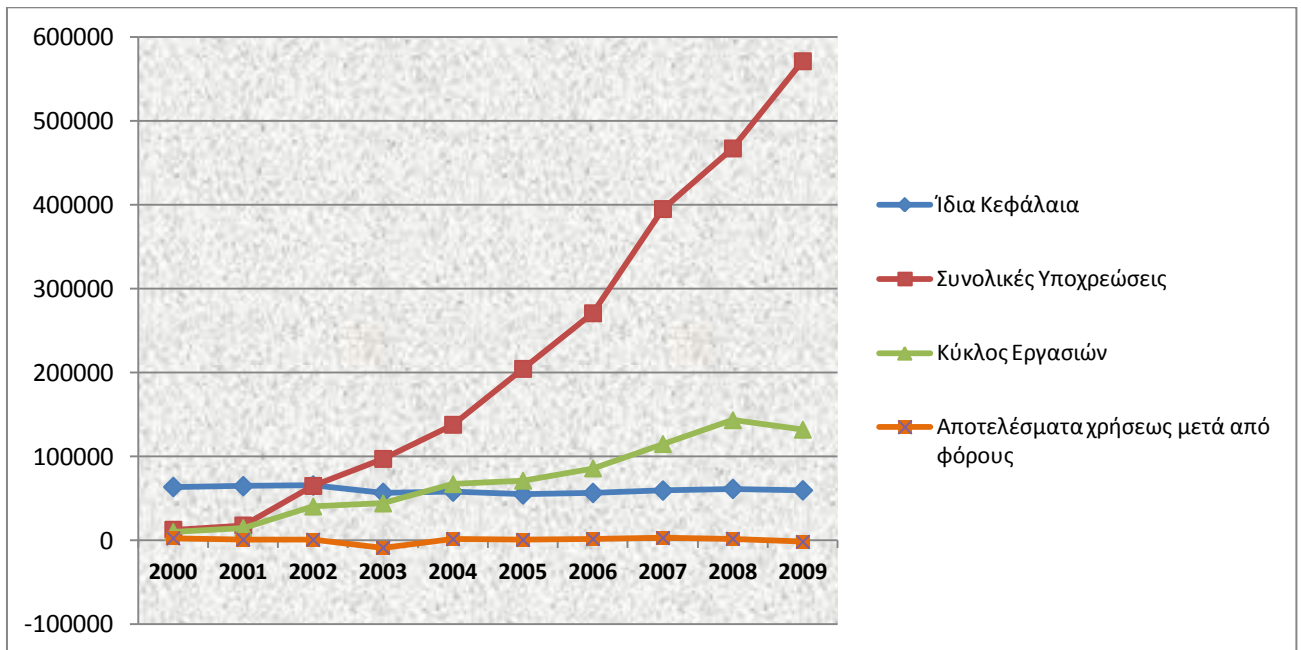
Η τάση όλων των σχετικών μεγεθών, παρουσιάζει διακυμάνσεις, γεγονός που σηματοδοτεί ένα ασταθές οικονομικό περιβάλλον, γύρω από τη διαχειριστική δραστηριότητά τους.

ALPHA ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ. Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί

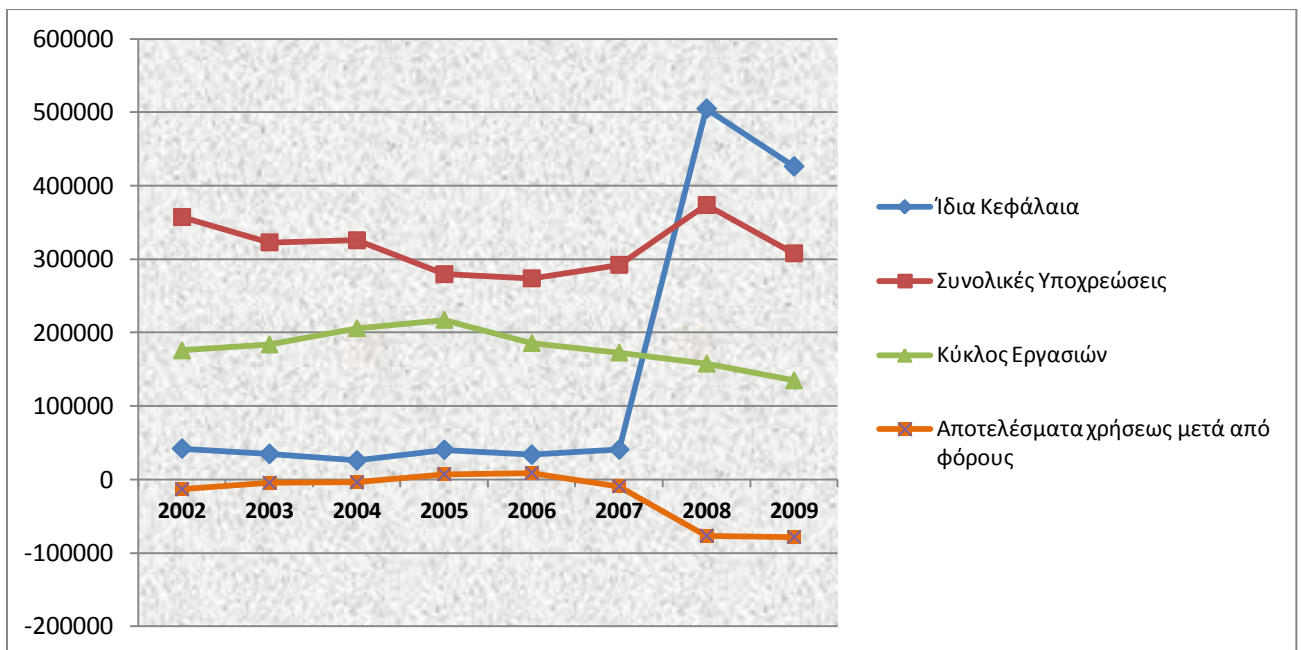
Διάγραμμα Β.3

⁸³ Λαμβάνοντας υπόψη ότι «θα πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά [...] αναφέρονται σε λογιστικά μεγέθη και άρα εμπεριέχουν όλους τους περιορισμούς, τα προβλήματα και τις ιδιομορφίες που παρουσιάζουν οι ισολογισμοί και τα αποτελέσματα χρήση των επιχειρήσεων» βλ. Λέανδρος, (2013), σ. 50

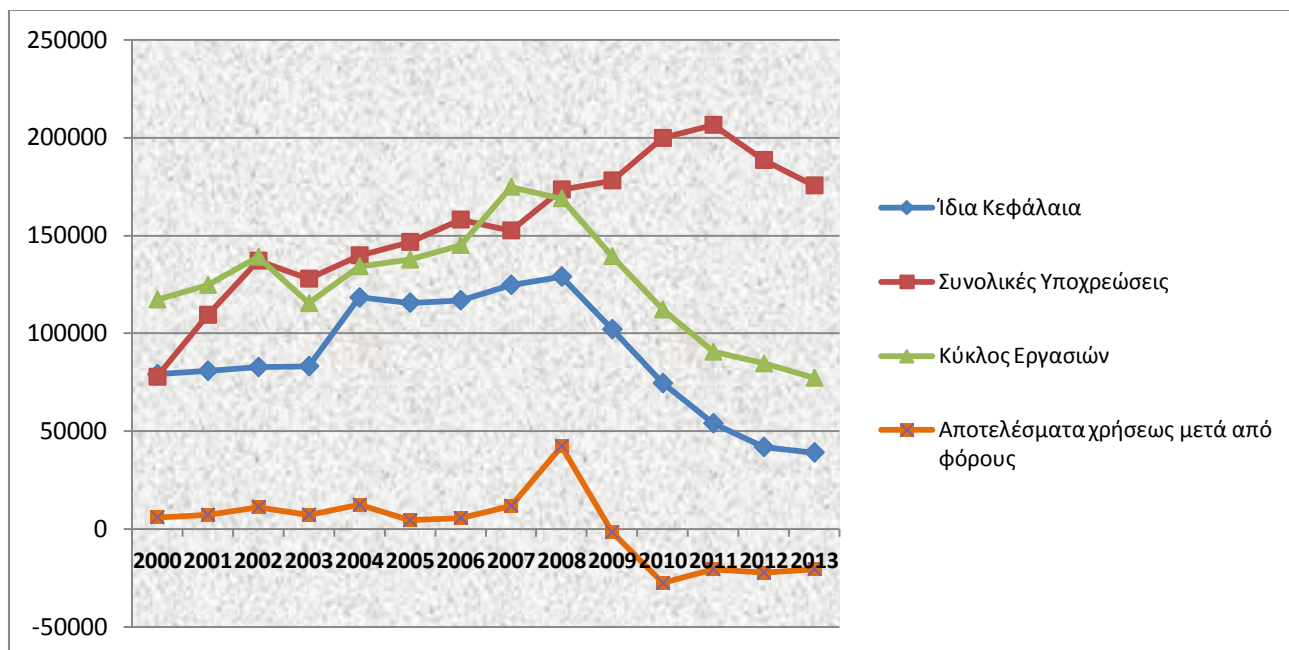
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ - ALTER CHANNEL . Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί

Διάγραμμα Β.4

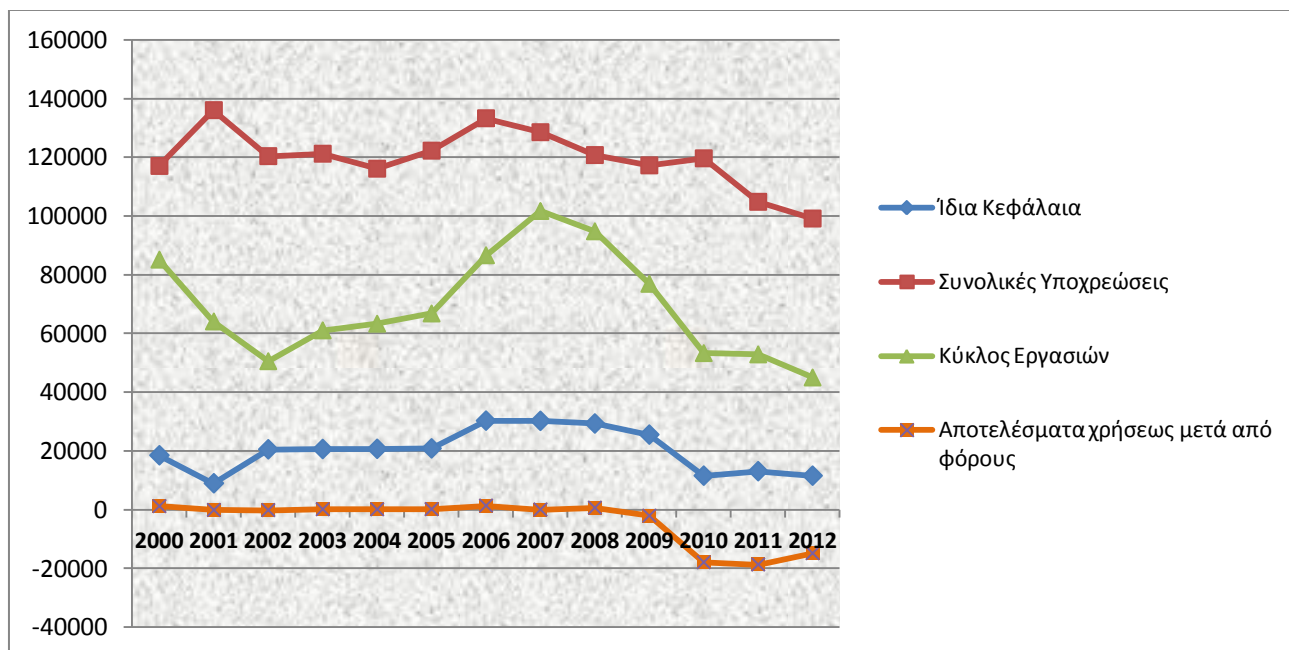
ANTENNA GROUP ΑΕ. Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί

Διάγραμμα Β.5

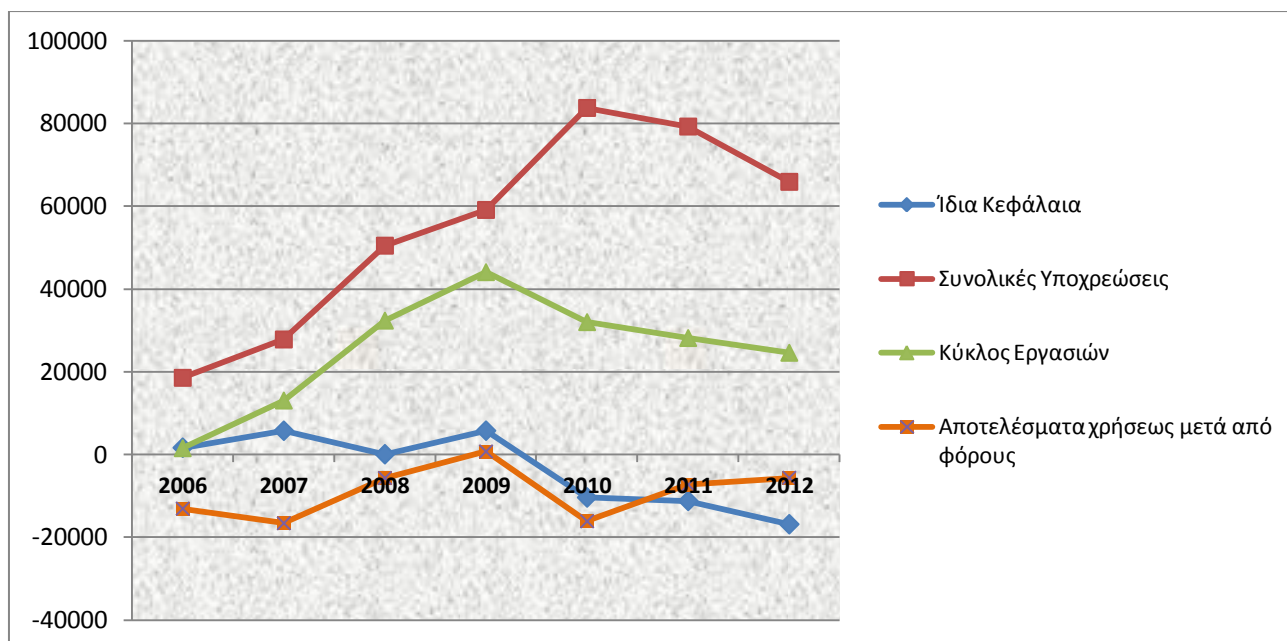
ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ ΑΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (MEGA CHANNEL). Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί

Διάγραμμα Β.6

ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ - STAR CHANNEL. Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί

Διάγραμμα Β.7

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΕ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ & ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ & ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΣΚΑΪ). Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί

Διάγραμμα Β.8

ΕΡΤ ΑΕ: Τα στοιχεία για τη δημόσια Ραδιοηλέοραση παρατίθενται χωριστά όχι μόνο λόγω της μελέτης της διαφορετικότητάς της αλλά και διότι λαμβάνουμε υπόψη το ανταποδοτικό τέλος το οποίο αποτελεί μία σταθερά ως προς το τομέα των εσόδων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ								
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ποσά σε χιλιάδες €)								
Διαχειριστική χρήση	Σύνολο Ενεργητικού (Συνολικά Κεφάλαια)	Ίδια Κεφάλαια	Συνολικές Υποχρεώσεις	Μεταβολή %	Κύκλος Εργασιών	Μεταβολή %	Αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους	Μεταβολή %
2000	277552	153220	124332		210168		6187	
2001	262858	174017	88841	-28,55	208447	-0,82	12271	98,34
2002	262086	169200	92886	4,55	215303	3,29	-4203	-134,25
2003	298215	170044	128171	37,99	220622	2,47	-11612	176,28
2004	300054	134171	165883	29,42	254167	15,20	-29705	155,81
2005	336939	146924	190015	14,55	263527	3,68	-28627	-3,63
2006	407089	148915	258174	35,87	308216	16,96	-15569	-45,61
2007*	393405	141678	251727	-2,50	528964	71,62	-5389	-65,39
2008	429687	170167	259520	3,10	366599	-30,69	-4837	-10,24
2009	415371	126284	289087	11,39	345895	-5,65	-18225	276,78
2010	383930	148381	235549	-18,52	336777	-2,64	20097	-210,27
2011	378747	190295	188452	-19,99	318815	-5,33	41914	108,56

Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί ή Δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες γενικής ενημέρωσης βάσει των ΔΛΠ. Όπου οι επιχειρήσεις ανήκουν σε ομίλους έχουν αποτυπωθεί τα ενοποιημένα στοιχεία

Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα Κεφάλαια (Συνολικές υποχρεώσεις)

Παρατηρούνται διακυμάνσεις άλλοτε ανατροπής της σχέσεως τους (2000 - 2003 και 2007 - 2010) άλλοτε αποκατάστασης (στις υπόλοιπες χρήσεις).

Κύκλος Εργασιών προς Αποτελέσματα Χρήσεως μετά από Φόρους

Σε ότι αφορά τον κύκλο εργασιών της ΕΡΤ ΑΕ, η πορεία είναι σταθερή ή ελάχιστα ανοδική, διότι τα κύρια έσοδα προέρχονται από το ανταποδοτικό τέλος. Παρά τα σταθερά έσοδα τα τελικά αποτελέσματα είναι αρνητικά εκτός από τις χρήσεις 2000, 2001 και 2010, 2011. Τα θετικά αποτελέσματα των δύο τελευταίων χρήσεων εκτός από περικοπές δαπανών οφείλονται και στη μείωση του μισθολογικού κόστους, λόγω της δημοσιονομικής προσαρμογής στα μέτρα του μνημονίου.

Από τη δημοσιευμένη οικονομική έκθεση της ΕΡΤ κατά την 31.12.2011, προκύπτει ότι ο κύκλος εργασιών της (ποσοστό %) για τις χρήσεις 2010 και 2011 αναλύεται σε:

Ανάλυση Κύκλου Εργασιών	2011	2010
Έσοδα από Ανταποδοτικό Τέλος	93,78	89,42
Έσοδα από Διαφημίσεις και Χορηγίες	3,97	8,52
Έσοδα από άλλες Δραστηριότητες	2,25	2,06

Το κόστος τακτικής μισθοδοσίας του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων των εργοδοτικών εισφορών, απορροφούσε (σε ποσοστό %) από τον κύκλο εργασιών το 37,94 στη χρήση 2011 και το 41,70 στη χρήση 2010.

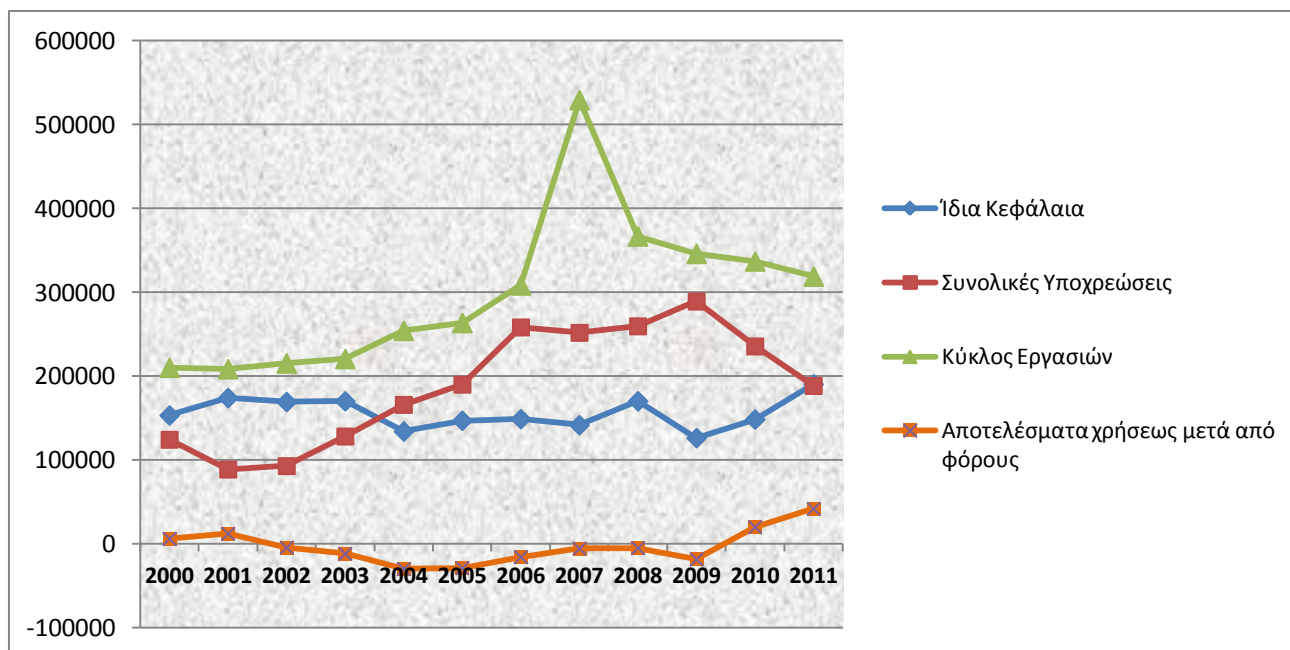
Χρηματοοικονομικοί Δείκτες

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ				
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ				
Διαχειριστική χρήση	Απόδοσης Συνολικής Επένδυσης (100 x Καθαρά κέρδη / Σύνολο ενεργητικού)	Δανειακής επιβάρυνσης (100 x Συνολικές Υποχρεώσεις / Ίδια Κεφάλαια)	Φερεγγυότητας (100 x Ίδια Κεφάλαια / Συνολικά Κεφάλαια)	Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (100 x Καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια)
2000	2,23	81,15	55,20	4,04
2001	4,67	51,05	66,20	7,05
2002	-1,60	54,90	64,56	-2,48
2003	-3,89	75,38	57,02	-6,83
2004	-9,90	123,64	44,72	-22,14
2005	-8,50	129,33	43,61	-19,48
2006	-3,82	173,37	36,58	-10,45
2007	-1,37	177,68	36,01	-3,80
2008	-1,13	152,51	39,60	-2,84
2009	-4,39	228,92	30,40	-14,43
2010	5,23	158,75	38,65	13,54
2011	11,07	99,03	50,24	22,03

Η εικόνα της εταιρείας βάσει χρηματοοικονομικών δεικτών δεν διαφέρει από αυτή των ιδιωτικών καναλιών.

Οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της ΕΡΤ κατά την 31.12.2011, όπως προκύπτει από τη δημοσιευμένη οικονομική έκθεσή της, ύψους 39.995.000€ δεν προέρχονται από τραπεζικό δανεισμό αλλά από ρυθμισμένες υποχρεώσεις της, κυρίως προς ασφαλιστικά ταμεία, από το πρόγραμμα εθελούσιας εξόδου του προσωπικού στη χρήση 2003.

Διάγραμμα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ. Πηγή: Δημοσιευμένοι Ισολογισμοί

Διάγραμμα Β.9

Η σταθερότητα που εμφανίζει το διάγραμμα της ΕΡΤ ως προς τον κύκλο των εργασιών, οφείλεται στα δεδομένα ανά χρήση έσοδα από το ανταποδοτικό τέλος.

Για τη χρήση 2007, επισημαίνεται ότι πρόκειται για δεκαοχτάμηνη χρήση.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ - Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΕΝΤΑΓΜΕΝΗ ΣΕ ΕΝΑ ΟΡΑΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Κεφάλαιο 5. - Από την Απορύθμιση σε ένα Νέο Περιβάλλον

5.1 Τηλεοπτικό Αποτύπωμα και Απολογισμός από τις 11.6.2013 και μετά

Στις 11.6.2013 όλες οι περιβόητες αρχές περί του συστήματος της δημόσιας τηλεόρασης, το οποίο στα κράτη μέλη της ΕΕ «είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τις δημοκρατικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες κάθε κοινωνίας» απαξιώθηκαν, αφού για την ελληνική πραγματικότητα απεδείχθησαν τίποτα παραπάνω από μελάνι πάνω σε χαρτί.

Το κλείσιμο της ΕΡΤ - ανεξάρτητα από τη σύμφωνη ή μη γνώμη του καθενός - με τον τρόπο που πραγματοποιήθηκε ήταν μία εξόχως αντιδημοκρατική ενέργεια. Δεν συζητήθηκε από την Ελληνική Βουλή ώστε να τεκμηριωθεί η ανάγκη μιας τέτοιας κίνησης ούτε έγινε στη βάση ενός σχεδίου για την επόμενη ημέρα του νέου Ελληνικού Δημοσίου Ραδιοτηλεοπτικού Φορέα. Εκδόθηκε Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου! Σύμφωνα με το Σύνταγμα, ΠΝΠ εκδίδονται σε «περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης». Στο ερώτημα ποια ήταν η επείγουσα ανάγκη δεν υπήρξε ποτέ πειστική και τεκμηριωμένη απάντηση. Η ίδρυση του φορέα ΝΕΡΙΤ ΑΕ έδωσε άλλοθι και στην χωρίς επιπτώσεις μη κατάθεση της ΠΝΠ για κύρωση από τη Βουλή.

Η ειρωνεία έγκειται στο γεγονός ότι ραδιόφωνο και τηλεόραση, αν και υπό στενό κρατικό έλεγχο, λειτούργησαν και αναπτύχθηκαν σε περιόδους δύσκολες πολιτικά για τη χώρα, για να γκρεμιστούν από δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση.

Το «μαύρο» που έπεσε στις οθόνες έγινε παγκόσμια είδηση και αφύπνισε - έστω και προσωρινά - την κοινωνία. Για τη συμπολίτευση ήταν μία πράξη μεταρρύθμισης, για την τότε αντιπολίτευση ήταν ένα πραξικόπημα όχι μόνο κατά της δημοκρατίας αλλά και κατά της ενημέρωσης και του πολιτισμού. Φωνή διαμαρτυρίας ύψωσαν πολλοί άνθρωποι της τέχνης και του λόγου. Δεν εισακούστηκαν και το εντυπωσιακό ήταν ότι δεν εισακούστηκε ούτε η τοποθέτηση της ΕΒΥ⁸⁴ μέσω δημοσιευμάτων, αλλά και μέσω της επιστολής του προέδρου της στον τότε Έλληνα Πρωθυπουργό.⁸⁵

⁸⁴ Ασχέτως από τις μετέπειτα εξελίξεις, την αποδοχή δηλαδή της ΝΕΡΙΤ ως τον επίσημο Ελληνικό φορέα ραδιοτηλεόρασης. Τα οικονομικά οφέλη δεν έχουν χάσει ακόμα την πρωτοκαθεδρία.

⁸⁵ URL, http://www3.ebu.ch/search-results?q=ert&crp_cat=default

Τα προβλήματα που προέκυψαν ήταν πολλά και κάθε άλλο παρά απέφεραν οικονομικά οφέλη. Χαρακτηριστικές ήταν καταγγελίες που ακολούθησαν για τη διαχείριση αποκτηθέντων δικαιωμάτων,⁸⁶ για βλάβες στα σημεία εκπομπής⁸⁷ καθώς και στο ζήτημα των παρόχων δικτύου.⁸⁸ Με την ισοπεδωτική και χωρίς κριτήρια - έστω και την τήρηση τύπων και προσχημάτων - απόλυση 2650 περίπου εργαζομένων,⁸⁹ που ανέβασε το ποσοστό ανεργίας σε μία χειμαζόμενη χώρα, καταρρίφθηκαν βασικές έννοιες επιστημών όπως αυτής της Διαχείρισης Ανθρωπίνου Δυναμικού, Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οικονομικών.

Οι εργαζόμενοι απολύθηκαν όχι μόνο χωρίς εξόφληση δεδουλευμένων αλλά και διαπομπευμένοι με το χαρακτηρισμό «ιερές αγελάδες». Η αίσθηση μιας καταπατημένης αξιοπρέπειας, δημιούργησε βαθύτερο τραύμα από την κατάσταση της ανεργίας στην οποία βρέθηκαν από τη μία στιγμή στην άλλη. Ένα εμπορικό σήμα πολλών δεκαετιών, γνωστό διεθνώς στα τηλεοπτικά δρώμενα, γκρεμίστηκε μέσα σε ελάχιστα λεπτά και μία ιστορική εταιρεία διασύρθηκε ως «άντρο διαφθοράς». Το ανταποδοτικό τέλος, ένα από τα χαμηλότερα (στη τελευταία πεντάδα στο ύψος των 4,24€ το μήνα) σε όλη την Ευρώπη, πήρε τον προσφιλή για την εποχή και επικοινωνιακά εντυπωσιακό χαρακτηρισμό «χαράτσι», αλλά ουδείς υπολόγισε το κόστος μιας εκκαθάρισης καθώς και το κόστος επανασύστασης μιας εταιρείας με νέο όνομα.

Το αίτημα για περισσότερη ελευθερία και πολυφωνία, οδήγησε στην πραγματικότητα σε μία ασυδοσία. Η άγρια απορρύθμιση του τηλεοπτικού τοπίου έτσι όπως διαμορφώθηκε με τα χρόνια πήρε πλέον τη μορφή καθαρής και κατά μέτωπο επίθεσης στο δημόσιο φορέα, τον πιο ενοχλητικό αντίπαλο,⁹⁰ καθώς η πράξη της 11.6.2013 δεν ήρθε από το πουθενά και ξαφνικά. Ήταν το επιστέγασμα μιας μακροχρόνιας και καλοδουλεμένης απαξίωσης της ΕΡΤ τόσο με τους εκάστοτε κυβερνητικούς χειρισμούς όσο φυσικά και με τη συστηματική υπονόμηση από ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς και έντυπα μέσα. Θα ήταν ίσως αποδεκτή μία τέτοια «επιχειρηματική τακτική» εκ μέρους τους, αν δεν απέκρυπταν τεχνηέντως ότι η δική τους γέννηση

⁸⁶ URL, ekmetalleythkan-to-loyketo-phran-ta-toyrnoya! : SportDay.gr - Οι κορυφαίοι γράφουν εδώ! & URL, <http://www.ertopen.com/news/ellada/koinwnia/item/33837-erwthmata-apo-ta-%C2%ABfast-track%C2%BB-tripontadt%E2%80%93nerit-meta-to-%C2%ABmayro%C2%BB-sthn-ert>

⁸⁷ Ενδεικτικά βλ. URL, <http://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/media/ergazomenoi-stin-era-aigaiou-kataggeloy-n-tis-fthores-stoys-pompoys> ; URL, <http://www.radiofono.gr/node/3969> ; URL, <http://www.radiofono.gr/node/4354>

⁸⁸ URL, <http://www.ertopen.com/item/546-n-michalitshs-%C2%ABo-rolos-twn-idiwtikwn-kanaliwn-sto-kleisimo-ths-ert%C2%BB>

⁸⁹ Θα ήθελα να σημειώσω, ότι οι εργαζόμενοι της ΕΡΤ δεν είχαν περισσότερα δικαιώματα στην εργασία σε σχέση με άλλους εργαζόμενους του δημοσίου και φυσικά του ιδιωτικού τομέα. Η προσωπική μου ένσταση έγκειται στο αδικαιολόγητο του όλου γεγονότος, ελλείψει μιας πολιτικής υπερκομματικής βούλησης για μία εκκαθάριση και επαναπροσδιορισμό της εταιρείας εν λειτουργία, συμπεριλαμβανομένης φυσικά της αξιολόγησης του προσωπικού.

⁹⁰ Llorens Maluquer, C., op. cit., p.2

πραγματοποιήθηκε πάνω σε υποδομές που στήθηκαν από την ΕΡΤ⁹¹ και ότι η λειτουργία τους, ειδικά στον ενημερωτικό τομέα στηριζόταν - και στηρίζεται - εν πολλοίς στη δωρεάν παροχή υλικού (pool) από την ΕΡΤ. Η «υπό δίκαιους, εύλογους και ίσους όρους» παροχή και η τήρηση της αναφοράς της πηγής τίθενται υπό αμφισβήτηση.⁹² Για το ζήτημα αυτό εκφράσθηκαν διαμαρτυρίες από το συνδικαλιστικό όργανο,⁹³ σημειώθηκαν λεπτομέρειες στον Τύπο⁹⁴ και η αναφορά στο θέμα, κράτησε μέχρι τις πρόσφατες επιτροπές της Βουλής (7.4.2015) για τη συζήτηση του Σχεδίου Νόμου «Ρυθμίσεις Θεμάτων Δημοσίου Ραδιοτηλεοπτικού Φορέα, ΕΡΤ ΑΕ και τροποποίηση του άρθρου 48 του Ν.2190/1920»

Η ελευθερία και η πολυφωνία ήταν που ακυρώθηκαν από την πράξη αυτή, καθώς από τις μεγαλύτερες απώλειες, ήταν αυτή της ελευθερίας της επιλογής. Παρά τις πεποιθήσεις που είχαν εμφυτεύσει στο κοινό νου, για «αυτά που ζητάει και θέλει ο κόσμος»⁹⁵, η στέρηση του βασικού δικαιώματος να μη θέλει μία μερίδα κοινού αυτά που θέλει το υπόλοιπο, έγινε αντιληπτή με τον πιο σκληρό τρόπο στο αντίκρισμα μιας μαύρης οθόνης σε συγκεκριμένες επιλογές του τηλεχειριστήριου μιας τηλεοπτικής συσκευής. Η παρακολούθηση ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών από επιλογή έγινε υποχρέωση. Η υποχρέωση αυτή σε συνδυασμό με το ομογενοποιημένο περιεχόμενό τους, τις «γνωστές και δοκιμασμένες ιδέες και συνταγές αποφεύγοντας τον κίνδυνο και την καινοτομία»,⁹⁶ στο όνομα του ανταγωνισμού, την περίοδο εκείνη θα έλεγα - με μια σουρεαλιστική διάθεση - ότι άγγιζε και τα όρια του εφιάλτη. Το οξύμωρο προκύπτει και από τον προσδιορισμό τους ως «ιδιωτικός» τομέας. Ένας ιδιωτικός τομέας που διακρίνεται για το σφιχτό εναγκαλισμό του με το κράτος. Αν θέλουμε η παιδεία για τα μέσα να ξεπεράσει τα όρια μιας διαχείρισης της ψηφιακής τεχνολογίας και να αποκτήσει υπόσταση η ενεργός άσκηση της ιδιότητας του πολίτη⁹⁷ αρκεί μία προσεκτική θέαση και ακρόαση των δελτίων ειδήσεων και των ενημερωτικών εκπομπών από τα εγκαθιδρυμένα εδώ και χρόνια ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια αλλά και από κανάλια αναδυόμενα, για να γίνουν αμέσως αντιληπτές οι σχέσεις πολιτικής εξουσίας και μεγαλοϊδιοκτητών ΜΜΕ και η διαρκής επιχείρηση επιβολής του φόβου, πέρα από όσα έχουν γραφτεί και ειπωθεί κατά καιρούς, για το μείζον αυτό και ταυτόχρονα θλιβερό, για το εφ' όλης της ύλης κατάντημα της χώρας, φαινόμενο.

---

⁹¹ βλ. Κεφ. 3.1

⁹² βλ. κεφ. 1.1.1

⁹³ URL, <http://www.asyntaxtostypos.org/?p=8492>

⁹⁴ URL, <http://greetv-com.blogspot.gr/2011/05/pool.html>

⁹⁵ βλ. Κεφ. 4.1

⁹⁶ Γκόλντινγκ, Π. & Μέρντοκ, Γ., loc. cit.

⁹⁷ Όπως αναφέρθηκε στη σύσταση της ΕΕ στο πρώτο μέρος

Ο Ν4324/29.04.2015 ήρθε στο όνομα της συμβολικής αποκατάστασης της δημοκρατίας και της ευχής για ανατροπή του φαινομένου ποδηγέτησης του κόσμου. Απομένει η πράξη, για να αποδείξει την ανταπόκριση στην ορθότητα αυτών των επιταγών.

5.2 Λόγοι Ύπαρξης ή μη της Δημόσιας Τηλεόρασης

Τα δημόσια ΜΜΕ αποτελούν μία ιστορία σχεδόν ενός αιώνα και όλο αυτό το διάστημα έχουν υποστεί μεγάλη σε εύρος κριτική, η οποία κυμαίνεται από πατερναλισμό, προβολή και τάσεις επιρροής σε ότι αφορά το κυβερνητικό έργο, έως αναποτελεσματικότητα. Οι κριτικές αυτές οδήγησαν, μεταξύ άλλων, στην απελευθέρωση της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς και παρόλο που η δημόσια ραδιοτηλεόραση, επιζώντας των συνεχών επικρίσεων και μεταρρυθμίσεων, συνέχισε να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πολιτική και πολιτιστική ζωή της Ευρώπης, παρουσιάστηκε μια νέα έξαρση κριτικής σε ότι αφορά τη θέση και το ρόλο της.⁹⁸

Οι αλήθειες που υπήρχαν πίσω από τις κριτικές δεν τεκμηριώνουν το, αντιδημοκρατικής λογικής και πρακτικής, μαύρο στις οθόνες στις 11.6.2013 και τον αρνητικό αντίκτυπο που επέφερε στο παγκόσμιο στερέωμα, υποβιβάζοντας σε μεγάλο βαθμό την εικόνα της χώρας. Ωστόσο δεν θα πρέπει μια τέτοια κίνηση λόγω του αποτρόπαιου του χαρακτήρα της, να σταθεί αφορμή για να εξαγνιστούν και να επαναληφθούν λαθεμένες πρακτικές του παρελθόντος.

Από τη σύστασή του ο φορέας λειτουργεί υπό κρατικό έλεγχο και υψηλού βαθμού κυβερνητικές παρεμβάσεις. Η επιλογή διοικήσεων και στελεχών γινόταν από την κάθε πολιτική εξουσία και η θητεία τους διαρκούσε αν όχι λιγότερο, τουλάχιστον όσο και η θητεία των εποπτευόντων Υπουργών. Περιθώρια για άλλες αναπτυξιακές δραστηριότητες, πέρα από κάποιες επενδύσεις που γίνονταν σε τακτά χρονικά διαστήματα, δεν υπήρχαν, καθώς προτεραιότητα είχε η ανταπόκριση στις προς κάθε κατεύθυνση απαιτήσεις της πολιτικής εξουσίας, ήτοι εξυπηρέτηση προσωπικών σχέσεων, προβολή του κυβερνητικού έργου και των φιλικά προσκείμενων προς αυτό δυνάμεων.

Οι διοικήσεις, λόγω και του σύντομου της θητείας τους, σε κάθε περίπτωση επιθυμούσαν ή επεδίωκαν έως να βαθμό, εργασιακή ειρήνη με τα συνδικαλιστικά σωματεία. Οπωσδήποτε κάτι τέτοιο ακούγεται επιθυμητό και ιδεατό για τη συνεργασία διοίκησης και εργαζομένων. Το αποτέλεσμα της εξάρτησης του συνδικαλισμού από το κράτος και της έντονης κομματικοποίησής

---

⁹⁸ Coppens, T. & Saeys, F. (2006)

του⁹⁹ ήταν ουσιαστικά μία μετάλλαξη κατά την οποία οι δύο πλευρές από κοινωνικοί εταίροι λειτούργησαν σε μία λογική συνδιοίκησης. Η συνδικαλιστική κουλτούρα υπερέκρασε την εταιρική. Οι πολλές και διαφορετικής φύσεως επαγγελματικές ειδικότητες που ενυπάρχουν σε έναν ραδιοτηλεοπτικό φορέα, σαν μία μικρογραφία της χώρας λειτούργησαν μικρο - κλαδικά. Η κατάσταση οδηγήθηκε στον απόλυτο κατακερματισμό και στην ολική απώλεια της δυνατότητας ύπαρξης μιας συνεκτικής ανθρώπινης κοινότητας, με το αίσθημα του «ανήκειν» σε έναν οργανισμό,¹⁰⁰ που θα αντιμετώπιζε τα προβλήματα μέσα από συνολική προσπάθεια.¹⁰¹

Οι γραφειοκρατικές αγκυλώσεις απόρροια μιας νομοθεσίας που εγκλωβίζει παρά απελευθερώνει καθώς και μιας νοοτροπίας δημοσιοϋπαλληλικής ήταν αναποτελεσματικές. Το βάρος της έννοιας του δημοσίου φορέα είχε επιπτώσεις στην υποχρέωση εφαρμογής μιας πολυνομίας και ευρωπαϊκών οδηγιών που τροποποιούνται διαρκώς. Η κατάληξη ήταν η άγνοια νόμου και οι χρονοβόρες διαδικασίες στη λήψη αποφάσεων. Το εκπληκτικό όμως είναι, ότι μιλάμε για ένα αντικείμενο εργασίας, το οποίο από τη φύση του εμπεριέχει το απρόοπτο, το έκτακτο, το επείγον, το εδώ και τώρα. Ο ελλιπής σχεδιασμός και υπολογισμός αναγκών, η διάχυση των ευθυνών ή η αποποίηση αυτών, αλληλοεπιδρούσαν και δημιουργούσαν τους κατά περίπτωση «ανεύθυνους» και «υπεύθυνους».

Αυτά και άλλα ζητήματα, όσο κι αν αντανακλούσαν μία γενικότερη προβληματική κατάσταση κάτω από την οποία προσπαθούσε να λειτουργήσει και να αποδώσει - όσο ήταν εφικτό - μια ολόκληρη χώρα, αφορούσαν στο εσωτερικό περιβάλλον της εταιρείας. Ωστόσο είναι πολύ εύκολο να εντοπιστούν και να επιλυθούν αρκεί να υπάρχει η βούληση, όχι μόνο η «ακριβοθώρητη» πολιτική, αλλά μία βούληση που θα εδράζεται σε μία ευρύτερη συναίνεση εργαζομένων, κοινοτικών και πολιτειακών αρχών (όχι κυβερνήσεων απαραίτητα), διοίκησης και κοινωνίας. Η λύση δεν θα δοθεί εν είδει θεραπείας του εσωτερικού ενός δημόσιου φορέα, αλλά θα υποστηρίξει, παράλληλα με άλλες εξωστρεφείς ενέργειες, την ανάγκη ύπαρξής του.

Ξεκινώντας από το κοινοτικό περιβάλλον, έχει αξία να σταθούμε στη Διακήρυξη της Επιτροπής των Υπουργών αρμόδιων για Δημόσια ΜΜΕ, το Φεβρουάριο του 2012.¹⁰² Δηλώνεται η υποχρέωσή τους για την προώθηση των αξιών της δημοκρατίας και της ποικιλομορφίας μέσω υψηλής ποιότητας περιεχομένου και υπηρεσιών. Αναγνωρίζεται ο ζωτικής σημασίας ρόλος που διαδραματίζουν στη στήριξη μη εμπορικών στόχων και της κοινωνικής προόδου και ολοκλήρωσης.

⁹⁹ Βούλγαρης, Γ. (2013), σ. 357

¹⁰⁰ Ιορδάνογλου, Δ. (2008), σ. 20

¹⁰¹ Λεάνδρος, (2012), σ. 421

¹⁰² URL, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1908241>

Επαναλαμβάνεται η δέσμευση για χρηματοδότηση και οργανωτική ανεξαρτησία και ενθαρρύνεται ο διάλογος σε διάφορα επίπεδα με φορείς, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών.

Οι δηλώσεις αυτές γίνονται στη βάση του θεμελιώδους δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφόρησης, σύμφωνα με το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, του δικαιώματος στην καθολική πρόσβαση σε αμερόληπτη πληροφόρηση και σε μια ποικιλία από υψηλής ποιότητας περιεχόμενο που να ανταποκρίνεται στις ευρύτερες ανάγκες του κοινού, της εξασφάλισης - μέσω της χρηματοδότησης - ανεξαρτησίας από πολιτικές ή οικονομικές παρεμβάσεις δημοσίων ή ιδιωτικών συμφερόντων, με σκοπό την εγκαθίδρυση της εμπιστοσύνης του κοινού. Ο έλεγχος φυσικά και θα υφίσταται στα δημόσια μέσα, αλλά στο πλαίσιο μιας λογοδοσίας και διαφάνειας κατά την άσκηση των καθηκόντων.

Η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας παρέχει στα δημόσια μέσα ενημέρωσης, μια μοναδική ευκαιρία να ολοκληρώσουν την αποστολή τους ενώ νέες δεξιότητες και προσεγγίσεις, θα πρέπει να συμπληρώσουν ή και να αντικαταστήσουν πεπαλαιωμένες μεθόδους λειτουργίας.

Όλα αυτά μπορεί να εκτιμώνται ως θεωρίες - και στο βαθμό που μένουν διακηρύξεις και μόνο ισχύει - τόσο η εφαρμογή τους είναι εφικτή, όσο και η ώρα κατάλληλη για την ελληνική κοινωνία, η οποία, έχει τη μεγαλύτερη, από ποτέ άλλοτε, ανάγκη ανακάλυψης του ουσιώδους,¹⁰³ στην αφετηρία της πορείας της προς τον επαναπροσδιορισμό της μέσα στον ευρωπαϊκό, αν όχι στον παγκόσμιο, χάρτη. Με τη λογική ότι η λειτουργία των ΜΜΕ αποτελεί έναν από τους παράγοντες που διευρύνουν ή περιορίζουν τα δικαιώματα που απολαμβάνουν τα άτομα,¹⁰⁴ βασική προτεραιότητα μιας τηλεόρασης δημόσιας, απαλλαγμένης από τα βαρίδια ενός νοσηρού παρελθόντος, πέραν των προαναφερθέντων, είναι η υποστήριξη αυτής της προσπάθειας.

Το ουσιώδες στην παρούσα φάση φαίνεται να είναι η οικονομική μεγέθυνση. Τα μέτρα που εφαρμόστηκαν είτε στο όνομα της ανταγωνιστικότητας, είτε στο όνομα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων όχι μόνο δεν έφεραν τα προαναγγελθέντα υποτιθέμενα αποτελέσματα, όχι μόνο όξυναν τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα αλλά οδήγησαν στην καταρράκωση του ηθικού και στην απαξίωση ενός ολόκληρου λαού. Τα ιδιωτικά ΜΜΕ συνετέλεσαν σε αυτή την εξέλιξη, τόσο ως φορείς πολιτιστικών αλλαγών που ενίσχυσαν την επιδεικτική ατομιστική, καταναλωτική κουλτούρα,¹⁰⁵ όσο και ως φορείς «ενημέρωσης» που τις ώρες της κρίσης φρόντισαν να στρέψουν

---

¹⁰³ Λέανδρος, *op. cit.*, σ. 303

¹⁰⁴ Λέανδρος, *op. cit.*, σ. 315

¹⁰⁵ Βούλγαρης, *op. cit.*, σ. 218

τη μία κοινωνική - επαγγελματική ομάδα εναντίον της άλλης. Η κοινωνία διαιρέθηκε σε ομάδες και η κάθε μία εξ' αυτών επιδόθηκε σε ένα κυνήγι μαγισσών - υπευθύνων της οικονομικής κρίσης της χώρας. Η κατάρρευση δεν άφησε αλώβητα τόσο τα ίδια τα ΜΜΕ όσο και την αξιοπιστία τους, η οποία βέβαια κλυδωνιζόταν χρόνια πριν,¹⁰⁶ αλλά η συνήθεια και η ροπή προς την κακογουστιά υπερτερούσαν καθώς ήταν ίδιο ενός παθητικού θεατή και όχι ενός ενεργού πολίτη.

Η ανάπτυξη επιτυγχάνεται φυσικά μέσω αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας. Στο σημείο όμως που έχουμε φτάσει, πολύ πριν ορίσουμε με σαφήνεια και βάσει εθνικού στρατηγικού σχεδίου τους τομείς (η τηλεόραση είναι ένας από αυτούς) στους οποίους θα παράξουμε προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας για να αναπτυχθούμε οικονομικά ως χώρα, πρέπει να αντιληφθούμε και τις άλλες παραμέτρους που συνιστούν ανάπτυξη και συναρτώνται με την πολιτική, την κοινωνία, τις επιστήμες, τον πολιτισμό και δη τον ελληνικό, το περιβάλλον.¹⁰⁷

Η δημόσια τηλεόραση, στη βάση των αρχών της EBU για «ενδυνάμωση της κοινωνίας»,¹⁰⁸ έχει τη δυνατότητα να αναδείξει όλες αυτές τις παραμέτρους και κυρίως τον άνθρωπο ως τον βασικό δημιουργό όλων αυτών, τόσο μέσω της ίδια της ύπαρξης και την οργάνωσής της, στα πρότυπα ενός υγιούς, σύγχρονου δημόσιου οργανισμού όσο και μέσω ουσιαστικής επαφής με φορείς και κοινό, στο πλαίσιο της εξωστρέφειας και της παραγωγής περιεχομένου που θα επικοινωνεί τις ανάγκες και τις δυνατότητες της κοινωνίας.

Χωρίς να είναι σίγουρο εάν πλέον έχουν διαμορφωθεί πλήρως οι κατάλληλες συγκυρίες αναδιάρθρωσης και αναδιοργάνωσής της σε νέες κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές κατευθύνσεις, θεωρώ ότι μπορεί να ορισθεί ένα σημείο μηδέν στο πλαίσιο μιας «ολικής επαναφοράς»¹⁰⁹ της ελληνικής οικονομίας. Η 11^η Ιουνίου 2013 είναι μόνο η αφορμή. Η επαναφορά της πρέπει να λειτουργήσει ως το αιτιατό που συνδέεται με την πραγματικότητα που διανύουμε σαν χώρα. Αποδεχόμενοι τη λειτουργία της τηλεόρασης, ως κάτοπτρο πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών παραγόντων,¹¹⁰ η πραγματικότητάς μας πρέπει να αλλάξει προς το

---

¹⁰⁶ URL, <http://www.efsyn.gr/arthro/politiko-systima-kai-mme-y-po-katarreysi>

¹⁰⁷ Λεάνδρος, *op. cit.*, σσ. 303 - 306

¹⁰⁸ URL, <http://www3.ebu.ch/learning-networking/psm-values-review>. Βλ. και κεφ. 2.1

¹⁰⁹ Περί «ολικής επαναφοράς», έκανε λόγο ο Δ. Μπουραντάς στην τηλεοπτική εκπομπή της δημόσιας τηλεόρασης (επί εποχής λογότυπου ΝΕΡΙΤ) *ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ*, με κεντρικό παρουσιαστή τον Φάνη Παπαθανασίου στις 16.4.2015. <http://webtv.nerit.gr/katigories/enimerosi/16apr2015-politiki-epikerotita-1000-1300/>
Συγκεκριμένα και μεταξύ άλλων, εύστοχα ανέφερε ότι «...η χώρα μας χρειάζεται ολική επαναφορά. Για να κάνει κανείς ακόμα και σε μια μεγάλη επιχείρηση ολική επαναφορά, χρειάζεται να συνασπίσει δύναμη μας λένε οι ειδικοί της διοίκησης και της ηγεσίας των αλλαγών. Αυτή τη στιγμή έχουμε ένα πολιτικό σύστημα με κοινούς παρανομαστές, αναξιόπιστο. Δεν συνεργάζονται, βάζουν τους κομματικούς στη διακυβέρνηση - όχι στη κυβέρνηση αλλά στις 300 θέσεις κλειδιά - είμαστε σε φαύλο κύκλο προς τα κάτω...»

¹¹⁰ Παπαθανασόπουλος, (2004), σ. 26

βέλτιστο και αυτό να αντανακλάται, όχι ως ένδειξη ματαιοδοξίας, αλλά λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτό το κάτοπτρο υπήρξε για πολλά χρόνια παραμορφωτικό.

Στο μέτρο που τα λόγια γίνουν έργα, η δημόσια τηλεόραση έχει τις προδιαγραφές να αποτελέσει πρότυπο φορέα παροχής υπηρεσιών υψηλού επιπέδου.

Σε οποιαδήποτε περίπτωση, λόγω και του ιστορικού, θα είναι μία διαδικασία μακρόχρονη και επώδυνη,¹¹¹ κομμάτι ενός συνολικού μακροπρόθεσμου προγράμματος που παρά τις συγκρούσεις και τις ανατροπές, οι οποίες θα είναι αναπόφευκτες, μπορεί να οδηγήσει στη συνολική ανάταξη της χώρας.

Απαιτούνται πρόθεση για ριζοσπαστικές και καινοτόμες δράσεις και καθορισμός σχετικά με το τι είναι η δημόσια τηλεόραση και ποια μέρη συνιστούν ένα νέο πρότυπο και αναπτυξιακό όραμα. Εργαλειοθήκη και οδηγό για το αναπτυξιακό όραμα θα αποτελέσουν αρχικά, το εσωτερικό της εταιρείας μέσω των υποδομών και των ανθρώπινων πόρων και φυσικά η κοινωνία.

---

¹¹¹ Λέανδρος, *op. cit.*, σ. 400

Κεφάλαιο 6. - Δημόσια Υπηρεσία ή Επιχείρηση;

6.1 Δημόσια Υπηρεσία

Η έννοια «δημόσια υπηρεσία» έχει χάσει την ουσία της υπό το τεράστιο βάρος αμέτρητων αρνητικών σηματοδοτήσεων που έχει λάβει εδώ και χρόνια και ως απόρροια της διάβρωσης του κύρους των θεσμών.¹¹² Κατηγορήθηκε, άλλοτε δικαίως, άλλοτε επί σκοπώ, ως τομέας αντιπαραγωγικός και δυσκίνητος.

Η θεωρητική ασφάλεια πίσω από «μονιμότητα» των εργαζομένων, αντί να γίνει αντιληπτή ως ένας τρόπος συνέχειας του κράτους και της δημόσιας διοίκησης, παρερμηνεύθηκε και με τα χρόνια συνδέθηκε με τη μακαριότητα του εργασιακού βίου. Ακόμα κι αν κάποιοι εργαζόμενοι προσπάθησαν να ανατρέψουν αυτή τη «φιλοσοφία», βρέθηκαν αντιμέτωποι με κάκιστες δομές, και προσομοίασαν στο Δον Κιχώτη απέναντι στους ανεμόμυλους.

Ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας, δεν κατάφερε να κάνει τη διαφορά και να ξεφύγει, στο βαθμό που θα έπρεπε, από παθογένειες στη λειτουργία του δημοσίου, ενώ θα μπορούσε κάλλιστα, από τη στιγμή που το συνολικό περιβάλλον και η φύση της δουλειάς δεν παρέπεμπε στο τυπικό περιβάλλον μιας δημόσιας υπηρεσίας.

Η ουσία της δημόσιας υπηρεσίας, εμπεριέχεται στον ίδιο τον ορισμό της. Η χρηματοδότηση μιας υπηρεσίας αποκτά νόημα όταν υπάρχει αντιστάθμισμα, πολύ δε περισσότερο όταν πρόκειται για δημόσια, οπότε και η ευθύνη για τον τρόπο και το χρόνο παροχής της, είναι κατά πολύ μεγαλύτερη. Ειδικά στην περίπτωση της τηλεόρασης, υπάρχει το παράδοξο ότι το κοινό δεν έρχεται να σε βρει για να εξυπηρετηθεί. Η υπηρεσία εισβάλλει στον οίκο του και επιλέγεται ή απορρίπτεται.

Συνεχώς καταγράφονται παράπονα και επικρίσεις από την κοινή γνώμη σχετικά με τη μη επαρκή τηλεοπτική εκπλήρωση θεμάτων «ενημερωτικής αξιοπιστίας, αντικειμενικότητας, πολιτισμικής ποικιλομορφίας και δημιουργικότητας, κοινωνικής και διαπολιτισμικής ευαισθησίας, πολιτικής ανεξαρτησίας και ιδεολογικής πολυφωνίας»¹¹³

Η δημόσια τηλεόραση επιλέγεται ως εναλλακτική κι όταν ακόμα δεν απορρίπτεται λειτουργεί ως οικιακός κυματοθραύστης διότι υπάρχει η αίσθηση ότι το ιδιωτικό αφού δεν πληρώνεται (όχι άμεσα τουλάχιστον, αλλά σίγουρα έμμεσα πάνω στο κόστος των διαφημιζόμενων προϊόντων) δεν μας αφορά, αλλά το δημόσιο αφού το πληρώνουμε έχουμε το δικαίωμα να εναποθέσουμε όλα τα

¹¹² Βούλγαρης, *op. cit.*, σσ.217 - 219

¹¹³ Πασχαλίδης, *op. cit.*, σ. 198

αποθέματα οργής για το αναξιόπιστο μιντιακό σύστημα, όχι με τη μορφή κριτικής προς βελτίωση του, αλλά διότι πιστεύουμε ότι με αυτό το τρόπο, κάνουμε την επανάστασή μας απέναντι σε ένα εν γένει αναποτελεσματικό κράτος.¹¹⁴

Η κοινωνία είναι απαιτητική σε θέματα ποιότητας ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα των τηλεμετρήσεων. Η ειδοποιός διαφορά πρέπει να είναι αισθητή από τα αντίστοιχα της ιδιωτικής τηλεόρασης. Τα δημόσια ΜΜΕ οφείλουν να απευθύνονται σε όλες τις κατηγορίες του κοινού, να εμπνέονται από τα ιδανικά της ελευθερίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης, της ανεξιθρησκίας, του σεβασμού της προσωπικότητας και των δικαιωμάτων των ανθρώπων, της εθνικής ανεξαρτησίας κ.α

Η βάση του ρόλου της ως δημόσιας υπηρεσίας ορίζεται μέσα από τους θεσμούς του κάθε κράτους και ανάλογα με το προφίλ που θα επιδιώξει να δημιουργήσει, έρχεται και στον αντίστοιχο διάλογο με την κοινωνία. Το θέμα της χρηματοδότησης είναι μείζον, καθώς μία σημαντική πτυχή του, αποτελεί το πεδίο εφαρμογής των δημοσίων υπηρεσιών των μέσων ενημέρωσης που θα χρηματοδοτηθούν. Με δεδομένο ότι η χρηματοδότηση δεν περιορίζεται μόνο στις υπηρεσίες δημόσιας τηλεόρασης αλλά έχει επεκταθεί και σε άλλες υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων για λόγους δημόσιου συμφέροντος, έτσι ώστε η πολιτιστική και δημιουργική βιομηχανία, λαμβάνοντας χρήματα από δημόσιους πόρους, να αποσύρεται από την ελεύθερη αγορά,¹¹⁵ είναι βασικό για τη συνέχεια ο ρόλος του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα να είναι διακριτός, αδιαφιλονίκητος και ανοιχτός στις μεταβολές, για την προσαρμογή του σε νέα δεδομένα.

6.1.1 Θεσμικό Πλαίσιο

Το θεσμικό πλαίσιο του τύπου και της ραδιοτηλεόρασης οριοθετούνται αρχικά από τα άρθρα 14 και 15 του Συντάγματος.

Ειδικότερα για το δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό φορέα, τα τελευταία χρόνια, το θεσμικό πλαίσιο έχει περάσει μέσα από το Ν1730/1987, το Ν4173/2013 (Ιδρυτικός ΝΕΡΙΤ) στον οποίο προστέθηκε η δυνατότητα παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών - κάτι που στην πράξη είχε ήδη εφαρμοστεί - για να καταλήξει τον Απρίλιο του 2015 στο Ν4324/2015 ο οποίος τροποποιεί στην ουσία τον ιδρυτικό της ΝΕΡΙΤ ως προς την επωνυμία και την επαναφορά του εμπορικού σήματος ΕΡΤ ΑΕ.

---

¹¹⁴ Το θέμα του ελλείμματος παιδείας επανέρχεται δυναμικά και είναι σοβαρό καθώς η αντιληπτική ικανότητα του κοινού είναι ένα πεδίο που χρήζει μεγάλης προσπάθειας, προσωπικής του καθενός, αλλά και συλλογικής ειδικά σε ότι αφορά τα σύγχρονα ΜΜΕ. Η τηλεόραση δεν έχει χάσει ακόμα το χαρακτήρα μιας εν δυνάμει συλλογικής δράσης σε ότι αφορά τη θέασή της, σε αντίθεση με το διαδίκτυο που είναι μία πιο μοναχική εμπειρία.

¹¹⁵ Bron, Chr. (2010)

Σε γενικές γραμμές ο σκοπός και οι αρμοδιότητες σε ότι αφορά τη συμβολή στην ενημέρωση, ψυχαγωγία, επιμόρφωση παρέμεναν σταθερά, και στη βάση των επιταγών του Συντάγματος.

Στον τελευταίο νόμο, ο οποίος φέρει το χαρακτήρα ρύθμισης περισσότερο και όχι ίδρυσης όπως ο προκάτοχός του, εκτός από την αναβίωση των συμβάσεων των απολυθέντων, προστέθηκαν περισσότερα ποιοτικά χαρακτηριστικά και επανέρχονται σε ευρεία κυκλοφορία οι έννοιες δημοκρατία, πολιτισμός, πολυφωνία, ανεξαρτησία, προφανώς ως μία συμβολική - έως ένα βαθμό - προσπάθεια επούλωσης των πληγών που άφησε η 11.6.2013.

Ο νόμος αυτός δέχθηκε αρκετές κριτικές ως συνέχεια της NEPIT. Προσωπικά αν και δε τον θεωρώ ότι ιδανικότερο - όπως και τους προηγούμενους άλλωστε - καθώς ανάμεσα σε άλλα, δεν απαγκιστρώνει την ΕΡΤ από την εκάστοτε κυβέρνηση. Στη φάση όμως της επανόδου του σήματος ΕΡΤ, ήταν μία ορθή πράξη θα έλεγα και σε ότι αφορά την επάνοδο της εταιρίας, μία ρεαλιστική κίνηση, καθώς οτιδήποτε άλλο θα δημιουργούσε εκ' νέου προβλήματα νομικής και οικονομικής φύσεως αντίστοιχα με αυτά του 2013 έτσι όπως προέκυψαν από την, ασύλληπτου μεγέθους προχειρότητας, ΠΝΠ.

Η ένστασή μου - αν θα μπορούσα να τη χαρακτηρίσω κάπως - για ολόκληρη τη σειρά των νόμων, έγκειται στο γεγονός ότι η κουλτούρα μιας δημόσιας τηλεόρασης και η αντίληψη της σημασίας της, είναι έννοιες που έχουν ένα μεγάλο μέγεθος τόσο σε βάθος όσο και σε εύρος.

Τη δημοκρατία, τον πολιτισμό, την πολυφωνία, την ανεξαρτησία και άλλα ιδεατά, τα θεωρώ εκ των ων ουκ άνευ, σε μια δημόσια τηλεόραση. Δεν μπορούν να εγκλωβιστούν σε ένα θεσμικό πλαίσιο. Η διαρκής αναφορά τους σηματοδοτεί μία ανασφάλεια, κάτι αντίστοιχο με την περίπτωση του Εποπτικού Συμβουλίου της NEPIT όπως αναφέρθηκε στο δεύτερο μέρος. Ίσως και όχι άδικα καθώς έχει αλλάξει το διεθνές περιβάλλον και τα κράτη αναγκάζονται να εναρμονίζουν το θεσμικό τους πλαίσιο έτσι όπως διαμορφώνεται από διεθνείς οργανισμούς - στην περίπτωση της Ελλάδας από την ΕΕ - όχι πάντα με τα επιθυμητά αποτελέσματα.¹¹⁶ Λαμβάνοντας υπόψη και την επιχειρηματική διάσταση της τηλεόρασης, έχει αξία μια ματιά στο άρθρο του νυν Προέδρου του ΣΕΒ Θεόδωρου Φέσσα «Η Ελλάδα που αξίζουμε» δημοσιευμένο στο *The Economist*, όπου αναφέρει ότι «για να γυρίσουμε σελίδα, δεν φτάνει μόνο η "παραγωγή" νομοθετημάτων και ρυθμίσεων. Η έξοδος από την ύφεση απαιτεί στιβαρή στήριξη των επενδύσεων, δημόσιων και ιδιωτικών, με έξυπνη εξειδίκευση και συνετή χρήση των πόρων...».¹¹⁷ Μια πιο «επιχειρηματική»

---

¹¹⁶ Παπαθανασόπουλος, (2005) σ. 28

¹¹⁷ Φέσσας, Θ. (2015), σ. 155

ματιά, θα έπρεπε, κατά τη γνώμη μου, να αρχίσει να πέφτει πάνω σε πολλές υπηρεσίες του δημοσίου.

Ο νόμος χρειάζεται ως βάση, αλλά πιο πολύ χρειάζεται η άμεση και επί της ουσίας εφαρμογή των αρχών αυτών, για να ξεπεραστεί η αγωνία και κυρίως για να περάσουν στη συνείδηση και στην καθημερινότητα του κόσμου, εάν θέλουμε να σπάσουν τα δεσμά που τον κρατούν καθηλωμένο στη δίνη της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών.

Σημαντικό σημείο που χρόνια τώρα ορίζεται μέσω θεσμικού πλαισίου, είναι αυτό του ανταποδοτικού τέλους. Πέρα από την πραγματική χρήση του λειτουργούσε πάντα ως πεδίο πολιτικής συζήτησης¹¹⁸ αλλά και ως πλατφόρμα παραγωγής λαϊκισμού.¹¹⁹ Έχει αξία η συζήτησή του στην παρούσα φάση καθώς το σενάριο περί πιθανής αυξήσεώς του, πυροδότησε νέο γύρο συζητήσεων, συκοφάντησης της εταιρείας και κυρίως των εργαζομένων και σχεδόν λειτούργησε ως βόμβα στα θεμέλια της επανεκκίνησης.

Στο πρώτο μέρος έγινε σαφές ότι παρά τα «εάν» και «εφόσον», η χρηματοδότηση της δημόσιας τηλεόρασης ως δημόσιας υπηρεσίας δεν αμφισβητείται, ακόμα, σε καμία περίπτωση επί της ουσίας και επί της αποστολής παροχής προγράμματος που καλύπτει όλες τις ανάγκες του κοινού, ξεπερνώντας το σκόπελο που λέγεται εμπορικό - κερδοφόρο προϊόν. Είναι επίσης γνωστό ότι το ανταποδοτικό τέλος για την ΕΡΤ ήταν από τα χαμηλότερα στην Ευρώπη.¹²⁰ Αυτό που έχει αξία να γίνει αντιληπτό είναι ότι μία δημόσια τηλεόραση πρέπει να έχει επάρκεια πόρων, για να επιτύχει το επιθυμητό εκτόπισμα, κυρίως ως προς το κομμάτι παραγωγή και παροχή προϊόντων υψηλής ποιότητας αλλά και ως προς το κομμάτι επενδύσεις, τόσο σαν εθνικός φορέας όσο και διεθνώς.

Η χώρα είναι σε συνθήκες έκτακτων δυσκολιών και οι περιπτώσεις ανέχειας πολλές. Ωστόσο εκτιμώ ότι τόσο από πλευράς άσκησης πολιτικής όσο και από πλευράς άσκησης κριτικής, το ζήτημα του ανταποδοτικού τέλους έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις, δυσανάλογες για το ύψος του ως οικονομικό βάρος και καλό θα ήταν να αντιμετωπιστεί με περισσότερη ψυχραιμία και στο μέτρο που του αναλογεί, συγκριτικά με άλλα, πραγματικά δυσβάστακτα, οικονομικά βάρη.

Σπουδαιότερη όλων, θεωρώ την αναφορά στη συμβολή της ΕΡΤ στην εθνική και παραγωγική ανασυγκρότηση. Η αναφορά αυτή ανοίγει και θεσμικά ένα νέο δρόμο στον τομέα της τηλεόρασης

---

¹¹⁸ Παπαθανασόπουλος, (2004), σ. 91

¹¹⁹ Βλ. κεφ 5.1

¹²⁰ URL, <http://gr.euronews.com/2013/06/14/antapodotiko-telos-ert-kratikes-tileoraseis/> και για υποστήριξη και τεκμηρίωση του θέματος URL, <http://www.thepressproject.gr/article/73797/l-epanaleitourgia-tis-ERT-kai-to-antapodotiko-telos>

ως μέσου επικοινωνίας. Το επικοινωνιακό παιχνίδι, όπως αναφέρθηκε και στο δεύτερο μέρος, πρέπει επιτέλους να σταματήσει να είναι εργαλείο στα χέρια ολίγων προνομιούχων και τηλεοπτικά κατασκευασμένων προσώπων που ενθρονίστηκαν ως πολιτικοί, επιχειρηματίες, παραγωγοί πολιτισμού και να γίνει εργαλείο προβολής, εντός και εκτός συνόρων, παραγωγικών τομέων εθνικών συμφερόντων. Είναι αδιανόητο για μία χώρα σαν την Ελλάδα με τη γεωγραφική θέση που έχει και τις δυνατότητες της στον ορυκτό πλούτο, στην ενέργεια, στα αγροτικά προϊόντα, στις μεταφορές, στον τουρισμό, στην παιδεία, στον πολιτισμό¹²¹ ακόμα και στις νέες τεχνολογίες, να μην έχει επιτευχθεί η μέγιστη, σε εθνικό επίπεδο, προβολή της διεθνώς. Τον όρο εθνικό τον επιλέγω, όχι με τάση εσωστρέφειας αλλά με τη λογική μιας συλλογικής προσπάθειας διότι μέχρι τώρα η προβολή σε αυτούς τους τομείς λειτουργούσε στη βάση της εξυπηρέτησης μεμονωμένων πολιτικών και επιχειρηματικών συμφερόντων και όχι στη συνολική εικόνα της χώρας.

Το θεσμικό πλαίσιο γενικά έχει μεγάλη απόσταση να διανύσει προς βελτίωση, μέσω της ελαχιστοποίησής του και της απεξάρτησης από την κυβέρνηση. Όσο ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας με το έργο του, εγκαθιδρύεται στη συνείδηση του κοινού, ως αναπόσπαστο μέρος του κοινωνικού γίνεσθαι, τόσο λιγότερες παρεμβάσεις θα υφίσταται είτε με το θεσμικό μανδύα είτε με τον κυριολεκτικό, ήτοι κυβερνητικό - κομματικό.

6.1.2 Κοινωνικό Προφίλ

Η οικονομική μεγέθυνση δεν συνδέεται θεσμικά με το σκοπό του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα, καθώς δεν επιδιώκεται η απόκτηση κέρδους. Ως σκοπός και αποστολή ορίζεται η διευκόλυνση της πρόσβασης του κοινωνικού συνόλου στις ηλεκτρονικές πληροφορίες που παράγεται στο πλαίσιο του σκοπού του και η παροχή κάθε είδους οπτικοακουστικών υπηρεσιών που καλύπτει τις ανάγκες όλων των διαβαθμίσεων και κατηγοριών κοινού που σχετίζονται με την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, τις επαγγελματικές και κοινωνικές ομάδες, με τη χρήση οποιασδήποτε τεχνικής μεθόδου ή μέσου.

Στο πλαίσιο του νόμου, αυτά είναι μόνο η βάση, όπως προαναφέρθηκε, στην οποία θα στηριχθεί ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας. Ως προς τις θεσμικές οφειλές προς το κοινωνικό σύνολο, κατηγοριοποιούνται στην παροχή ενός περιεχομένου που να καλύπτει το σύνολο των απαιτήσεων και στην κάλυψη της επικράτειας σε ότι αφορά τη μεταφορά σήματος, όσο υψηλό κι αν είναι το κόστος το οποίο αντισταθμίζεται και υπερκαλύπτεται από την κοινωνική και

---

¹²¹ Λέανδρος, *op. cit.*, σ. 419

πολιτιστική προσφορά, από την παρουσία και την επικοινωνία με την περιφέρεια και τις παραμεθόριες περιοχές.

Η σχέση όμως με την κοινωνία είναι κάτι ουσιαστικότερο και βαθύτερο από τη διεκπεραίωση συγκεκριμένων υποχρεώσεων. Υπάρχουν υποχρεώσεις που δεν είναι δυνατόν να ενταχθούν σε κανονιστικά και ρυθμιστικά πλαίσια, αλλά προκύπτουν εν είδει άγραφου νόμου μέσα από την εκάστοτε κοινωνική και ιστορική συγκυρία.

Η πορεία προς τη δημιουργία ενός νέου κοινωνικού προφίλ, οφείλει να χαραχθεί πάνω σε δύο άξονες. Ο ένας εξ' αυτών θα κινηθεί προς την αποκατάσταση της διερρηγμένης σχέσης του ίδιου του φορέα με το κοινό. Ο δεύτερος άξονας θα κινηθεί προς την αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ κοινωνικών και επαγγελματικών ομάδων, την εγκαθίδρυση ενός νέου αξιακού συστήματος και την προώθηση και προβολή δραστηριοτήτων μέσω αρμόδιων φορέων.

Ο Dr. Karol Jakubowicz¹²² τοποθέτησε τη σχέση με το κοινό ως βασική παράμετρο επιβίωσης των δημοσίων ΜΜΕ. Είναι υπέρ της άποψης ότι πρέπει να επιτραπεί στους δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς να συμβαδίσουν με πολλές πτυχές της σύγχρονης πραγματικότητας ως ο μόνος τρόπος για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους, παράλληλα με τη γνήσια υποστήριξη του κοινού για τη συνέχιση της ύπαρξής τους, δεδομένων μάλιστα των πιέσεων που δέχονται οι κυβερνήσεις και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, για τη μη αναγκαιότητα ύπαρξης των δημοσίων ΜΜΕ ή για τη μείωση του μεγέθους τους σαν επιχειρήσεις και του αντικτύπου τους στην αγορά.

Οι αλλαγές που πρέπει να συμβούν, θα περιλαμβάνουν σχεδόν κάθε τομέα δραστηριότητας των δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων τόσο στην τεχνολογία όσο και στον προγραμματισμό. Εκτιμά ο Jakubowicz ότι τα ανταποδοτικά τέλη δεν θα συνεχιστούν επ' αόριστον, γι' αυτό και το κλειδί για τη βιωσιμότητά τους είναι η σχέση με το κοινό που θα επιτευχθεί μέσα από ριζικές αλλαγές.¹²³

Η στήριξη της κοινωνίας στο φορέα είναι που θα ενισχύσει και την πορεία του δεύτερου άξονα. Σύμφωνα με τη νεοφιλελεύθερη προσέγγιση, συνεχίζει ο Jakubowicz, «ο κατάλληλος μηχανισμός για την ικανοποίηση των ατομικών και κοινωνικών αναγκών είναι η αγορά στην οποία μπορούν να αγοραστούν απαιτούμενα προϊόντα ή υπηρεσίες. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης, σε συνδυασμό με το κίνητρο του κέρδους, θα εξασφαλίσει την παροχή των εν λόγω αγαθών και υπηρεσιών. Η συμμετοχή του δημόσιου τομέα στην κάλυψη αυτών των αναγκών είναι περιττή και ανεπιθύμητη. Ως εκ τούτου, οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς θα έπρεπε απλώς να

¹²² URL, <http://www3.ebu.ch/cms/sites/ebu/contents/news/2013/04/ebu-salutes-media-luminary-karol.html>

¹²³ Jakubowicz, K. (2006).

καταργηθούν». Τα περί σαφούς και ακριβούς ορισμού της αποστολής των δημοσίων ΜΜΕ τα θεωρεί επίσης μέρος μιας στρατηγικής η οποία θα μπορούσε στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί για να εμποδίσει οποιαδήποτε μεταβολή της αποστολής τους όπως για παράδειγμα τη δημιουργία θεματικών καναλιών ή τη χρήση νέων τεχνολογιών προσβάσιμων από όλους.

Είναι φανερό ότι αυτού του είδους οι πρακτικές όχι μόνο δεν ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη, αλλά αντιθέτως εντείνουν την αύξηση των ανισορροπιών και των ανισοτήτων. Η παροχή οπτικοακουστικού περιεχομένου σίγουρα δεν θεωρείται ζωτικής σημασίας για την επιβίωση. Διαμόρφωσε όμως πνεύμα και συνειδήσεις - και θα συνεχίσει να το πράττει - που αποτελούν βασικές πηγές ενέργειας για τη διαχείριση του προσωπικού και κατ' επέκταση του κοινωνικού βίου. Μέχρι τώρα το περιεχόμενο των τηλεοπτικών σταθμών - με ισχυρό πλεονέκτημα έναντι άλλων μέσων, τη δύναμη της εικόνας - ως προϊόν ελεύθερης αγοράς, υπονόμει κάθε αξία, προωθώντας εντός του τηλεοπτικού κάδρου, συγκεκριμένα και κατασκευασμένα μοντέλα ζωής, όταν η πραγματική ζωή ήταν σίγουρα εκτός κάδρου ενώ η επιδίωξη της πολυφωνίας εξελίχθηκε σε σύγκλιση απόψεων με στόχο την ιδιωτικοποίηση του όποιου κέρδους και την κοινωνικοποίηση της οικονομικής κρίσης.

Πλέον είναι μέγιστη ευθύνη της δημόσιας τηλεόρασης να ασχοληθεί εμπράκτως με τη δημιουργία ενός προφίλ, ισχυρού επιχειρηματικού, επικοινωνιακού και ταυτόχρονα κοινωνικού αλλά όχι λαϊκίστικου χαρακτήρα και όλο αυτό όχι απαραίτητα στη λογική της αυτοαναφορικότητας, αλλά της υποχρέωσης να επικοινωνήσει τον ρόλο της και το εκτόπισμά της. Ύψιστης σημασίας και ευκατὰ είναι η απόταξη του φόβου και της ενοχής,¹²⁴ συνθήκη αναγκαία για τη δημιουργία συλλογικής, πολιτικής, πολιτιστικής και οικονομικής κουλτούρας.

6.2 Επιχείρηση

Μία αλλαγή του τρόπου με τον οποίο σκεφτόμαστε τους δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς είναι απαραίτητη καθώς οι συνεχιζόμενες αλλαγές στο περιεχόμενο, στην πρόσβαση και στη διανομή αντανakλούν την ανάγκη εύρεσης μιας ισορροπίας¹²⁵ ανάμεσα στο χαρακτήρα της δημόσιας υπηρεσίας και στο χαρακτήρα μιας επιχείρησης και μάλιστα υψηλού κόστους λειτουργίας.

---

¹²⁴ Βλ. κεφ. 3.1

¹²⁵ Steemers, J. (1999).

Οι ποσοτικοί δείκτες κρίνονται απαραίτητοι εκτός από τους ποιοτικούς. Το μερίδιο στην τηλεθέαση, στην ακροαματικότητα και στην προσβασιμότητα, πρέπει να αποτελεί έως ένα βαθμό στόχο, καθώς εκτός από το ενδιαφέρον της διαφημιστικής αγοράς, θα ενδυναμώσει την υπόσταση και το κύρος του φορέα και θα δώσει ώθηση για περαιτέρω ανάπτυξη όλων των συνιστωσών που τον απαρτίζουν.

Η παραγωγή και η παροχή περιεχομένου, η υποχρέωση για παροχή δικτύου και άλλων υπηρεσιών που σχετίζονται με τις τεχνολογικές εξελίξεις, χρειάζονται οικονομική επάρκεια.

Για να διασφαλίζεται η οικονομική επάρκεια και αυτονομία και για να εκλείπουν τα αρνητικά διαχειριστικά αποτελέσματα, τα τηλεοπτικά προϊόντα ή και ορισμένες κατηγορίες αυτών (π.χ. αθλητικά) επιβάλλεται να εμπεριέχουν όχι εμπορικά αλλά επιχειρηματικά κριτήρια, τα οποία δεν απευθύνονται στη μάζα και μόνο, αλλά και σε επιμέρους πιο εξειδικευμένα κοινά.

Η αντίληψη με την οποία έχει εμποτισθεί ο κοινός νους, είναι πως ότι αποτελεί επένδυση για τον ιδιωτικό τομέα, θεωρείται σπατάλη όταν πρόκειται να γίνει από δημόσια υπηρεσία, διαιρεί παρά ενώνει την κοινωνία. Στη τοποθέτηση ότι το κράτος είναι κακός επιχειρηματίας θα μπορούσα να συμφωνήσω, αν αφεθεί έστω και για λίγο η διαχείριση της κάθε δημόσιας υπηρεσίας στη γνώση και στην παραγωγικότητα καταρτισμένων ατόμων και αποδειχθεί η ανικανότητά τους. Στο όνομα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας - η οποία φυσικά είναι επιθυμητή και καλοδεχούμενη - ισοπεδώθηκε η προσωπική πρωτοβουλία εργαζομένων του δημοσίου τομέα, που ξεπερνούσε τα όρια του υποχρεωτικού και χάρη στην οποία πορεύθηκαν για χρόνια οι υπηρεσίες.

Σύμφωνα με τις Karen Donders και Caroline Pauwels,¹²⁶ μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς, έχοντας εκμεταλλευτεί τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις μεταβαλλόμενες καταναλωτικές συνήθειες, εξελίσσονται αποτελεσματικά από παραδοσιακοί οργανισμοί σε δημόσιοι επιχειρηματίες πολυμέσων. Σε συνεργασία μάλιστα με άλλους δημόσιους οργανισμούς μπορούν να δώσουν προτεραιότητα στην εφαρμογή των προγραμμάτων δημοσίου συμφέροντος να εμβαθύνουν στο τρόπο αποκόμισης εμπορικών εσόδων και να εντείνουν τις προσπάθειές τους για σύνδεση με τους πολίτες.

Στη λογική του ανταγωνισμού, οι ευρωπαϊκοί και εθνικοί νομοθέτες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσαρμογή ενός κανονιστικού πλαισίου. Περιθώρια για αυτό που αποκαλούμε κέρδη, δεν αφήνει η ΕΕ κάνοντας λόγο για υπεραντισταθμίση και επανεξέταση χρηματοδοτικών αναγκών. Η

---

¹²⁶ Donders, K. & Pauwels, C. (2010).

μέγιστη ωστόσο αξιοποίηση των όρων «αποθεματικό» και «ειδικό αποθεματικό»¹²⁷ αφήνει περιθώρια για επενδύσεις και ανοίγματα στα νέα μέσα. Καλό είναι να λαμβάνεται υπόψη ότι οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί προϋπήρχαν και δεν εισέβαλαν επιθετικά στην αγορά. Η παράδοση και η τεχνογνωσία που διαθέτουν, κάθε άλλο παρά τους αφαιρεί το δικαίωμα να παρακολουθήσουν εκ του σύνεγγυς, τις εξελίξεις, να τις προσφέρουν ως αντιστάθμισμα της χρηματοδότησής τους και να αποκτήσουν έσοδα με τα οποία θα εξασφαλίσουν την επίτευξη όλων των στόχων που είναι η δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών υψηλού επιπέδου αλλά και μελλοντικές επενδύσεις.

6.2.1 Επιχειρηματικό Όραμα

Το επιχειρηματικό όραμα πρέπει να έχει μακροπρόθεσμες προοπτικές. Η υλοποίησή του θα ξεκινήσει σταδιακά και δεδομένων των εκάστοτε οικονομικών συνθηκών. Αυτό που σίγουρα όμως χρειάζεται εξ' αρχής, είναι η από κοινού ενεργοποίηση εργαζομένων, πολιτείας και κοινωνίας για να ενισχυθεί η πίστη σε ένα καλύτερο μέλλον.

Η δημόσια χρηματοδότηση σε συνδυασμό με την ευκαία απήχηση στο κοινό και τα έσοδα από διαφημίσεις, πρέπει να επαναφέρει τη δυνατότητα στρατηγικών αποφάσεων και ανταπόκρισης στο κόστος ποιοτικών και ακριβών παραγωγών.¹²⁸

Το παραγόμενο προϊόν με τις ιδιαιτερότητες που το χαρακτηρίζουν ως προς την κατανάλωσή του αλλά και ως προς τις επιδράσεις του σε καθημερινή βάση στον πολιτισμό, στην πολιτική και στην κοινωνία, αποκτά υπεραξία, με όρους που υπερβαίνουν τα λογιστικά μεγέθη.

Οι μεταβολές που συντελούνται εντός και εκτός του φορέα, λειτουργούν αμφίδρομα. Η οργάνωση και η λειτουργία του εσωτερικού περιβάλλοντος ουσιαστικά πρέπει να τεθεί σε νέες αρχές και αξίες, να δομήσει μία εκ νέου εταιρική κουλτούρα και να λειτουργήσει όχι λιγότερο αποτελεσματικά από μία ιδιωτική εταιρεία, σύμφωνα και με την επιστολή της EBU της 11.6.2013.¹²⁹

Οι εξελίξεις στην τεχνολογία συνιστούν επανάσταση ως προς την ταχύτητα πραγματοποίησης οποιασδήποτε μορφής συναλλαγών. Οι εισροές απαιτούνται όχι μόνο με τη μορφή οικονομικών πόρων μέσω ανταποδοτικού και πωλήσεων, αλλά και με τη μορφή νέων γνώσεων και μεθόδων εργασίας, ώστε να προάγονται νέα παραγωγικά και επαγγελματικά πρότυπα. Αν και η φύση της

---

¹²⁷ Βλ. κεφ. 1.2.1

¹²⁸ Τσουρβάκας, *op. cit.*, σ. 31

¹²⁹ Βλ κεφ. 5.1

δουλειάς κατά το κοινώς λεγόμενο «δεν έχει ωράριο», είναι πολλοί οι τομείς που χρήζουν αναβάθμισης και προσαρμογής στο «λιγότερο» που θα είναι πλέον το «περισσότερο»¹³⁰ και με το άρθρο «Η επιστροφή του 9-5» δημοσιευμένο στο *The Economist*, που εξηγεί πως η παραγωγικότητα κάθε άλλο παρά συνδέεται με τις ατελείωτες ώρες δουλειάς, γεγονός που συνάδει και με τις απαιτήσεις για ποιότητα εργασιακής και προσωπικής ζωής.¹³¹ Οι τομείς της τηλεόρασης, που δύνανται να προσαρμοστούν σε αυτό το μοντέλο άπτονται κυρίως διοικητικών και οργανωτικών πράξεων, που με τη σειρά τους θα υποστηρίξουν τους τομείς που συνδέονται άμεσα με την παραγωγή. Η εργασία δεν είναι δουλειά και εντός ενός σοβαρού επιχειρηματικού οργανισμού δημιουργεί πραγματικά ανθρώπινο πλούτο, σε συνδυασμό με την τεχνολογική πρόοδο, που βελτιώνει την οργάνωση της εργασιακής και παραγωγικής διαδικασίας.¹³²

Η αποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού περιβάλλοντος, δημιουργεί και τις προϋποθέσεις για την ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος, το οποίο στη περίπτωση της τηλεόρασης επηρεάζεται έντονα από την πολιτική βούληση σε ευρωπαϊκό και εθνικό περιβάλλον¹³³ σε ότι αφορά την αυτονομία των προγραμματικών κατευθύνσεων και το αναπτυξιακό εύρος, την παγκοσμιοποίηση της πληροφορίας, την παραγωγή και διανομή πολιτιστικών προϊόντων, τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της χώρας και τις απαιτήσεις του κοινού. Η γνώση, η παρακολούθηση και η ανάλυση των συνιστωσών που συγκροτούν το εξωτερικό περιβάλλον, δημιουργεί μία ολοκληρωμένη αντίληψη¹³⁴ για τη διοίκηση και αποτελεί τη βάση των κατευθυντήριων γραμμών της.

Οι προσπάθειες για χάραξη στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδίου δεν θα αποδώσουν χωρίς το κατάλληλο μάρκετινγκ. Η χρονική και ιστορική συγκυρία είναι μία καλή αρχή και κυρίως χωρίς κόστος - προς το παρόν - με την επιστροφή του εμπορικού σήματος ΕΡΤ. Πρόκειται για ένα σήμα συνδεδεμένο, όχι μόνο με την ιστορία της ραδιοτηλεόρασης, αλλά και με το θυμικό των Ελλήνων. Αποτελεί ένα σύμβολο, κάτω από τη βαριά σκιά του οποίου, δεν θα πρέπει να στηθεί μία αναβίωση του παρελθόντος. Το σύμβολο αυτό θα λειτουργήσει εξ' ορισμού ως η «ρητή και άρρητη γνώση που έχει συσσωρευτεί», ως μία παρακαταθήκη και μία ισχυρή βάση για τη δόμηση ενός οργανισμού μακριά από καιροσκοπισμούς.¹³⁵

---

¹³⁰ Kellaway, L.(2015), σ.114

¹³¹ Μπουραντάς, Δ. (2005), σ.15

¹³² Λέανδρος, ορ. cit., σσ. 128 - 129

¹³³ Λέανδρος, (2008), σ. 47

¹³⁴ Τσουρβάκας, ορ. cit., σ. 323

¹³⁵ Λέανδρος, ορ. cit., σσ. 41 - 42 & 52.

6.2.2 Διεθνές Προφίλ

Το διεθνές προφίλ της δημόσιας τηλεόρασης συνδέεται άμεσα με δύο πολύ βασικούς πυλώνες οικονομικής ευημερίας και ανάπτυξης οι οποίοι είναι:

- Η παροχή τεχνικών διευκολύνσεων υψηλού επιπέδου για την κάλυψη αναγκών ξένων ραδιοτηλεοπτικών φορέων καθώς και παροχή υλικού για χρήση από πρακτορεία ή ιδιώτες
- Αναζήτηση μεριδίου ξένων αγορών, στο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον για την ανάδειξη πολιτιστικών και πολιτισμικών αξιών και την προώθηση οικονομικών και παραγωγικών τομέων.

Από το μαύρο της 11.6.2013, σε διεθνές επίπεδο, το μόνο που καταφέραμε με μεγάλη επιτυχία ήταν να γίνουμε σαν χώρα, έτι μία φορά, αρνητική είδηση. Ταυτόχρονα χάθηκε πολύτιμος χρόνος και χρειάζεται πραγματικά αγώνας ταχύτητας για την αποκατάσταση της φήμης και του ονόματος του φορέα, πριν προβεί στην υλοποίηση των προαναφερόμενων δραστηριοτήτων.

Η συμμετοχή στην EBU αποτελεί πάντα ένα σημείο αναφοράς, καθώς η παραγόμενη εικόνα σε ότι αφορά το ειδησεογραφικό κομμάτι - με το αυξημένο ενδιαφέρον που υπάρχει για την κατάσταση στην Ελλάδα - παρέχεται μέσω του τομέα ανταλλαγών της EBU σε κάθε ενδιαφερόμενο, αλλά και ως μέλος εξασφαλίζεται η προτεραιότητα στην παροχή τεχνικών διευκολύνσεων για λογαριασμό της. Πέραν τούτου, η Ελληνική δημόσια τηλεόραση διαθέτει αναγνωρισμένη και υψηλού επιπέδου τεχνογνωσία, ειδικά μετά την επιτυχή διοργάνωση Παγκοσμίων Πρωταθλημάτων Στίβου, Ολυμπιακών αγώνων, Διαγωνισμού Τραγουδιού της Eurovision, τελικού Champions League κ.α.

Η αναζήτηση ξένων αγορών μπορεί να επιτευχθεί μέσα από πολλούς διαύλους επικοινωνίας. Πρώτα απ' όλα η εκ' νέου εκπομπή σήματος στον απόδημο ελληνισμό, τομέας που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και φροντίδας. Η σύναψη συμφωνιών συνεργασίας με ευρωπαϊκά και διεθνή αναγνωρισμένα ραδιοτηλεοπτικά δίκτυα καθώς και άλλους πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς φορείς εντός και εκτός συνόρων, αναβαθμίζουν το εμπορικό σήμα, ενώ η επιδίωξη συμμετοχής σε φεστιβάλ αλλά και εκπαιδευτικά προγράμματα διαχέουν τη γνώση τόσο σε επίπεδο εισροών όσο και εκροών.¹³⁶

Λαμβάνοντας υπόψη τα τεχνολογικά δεδομένα της εποχής, σημαντικότερη όλων είναι η αναζήτηση συνεργασιών με δορυφορικούς τηλεοπτικούς σταθμούς, διαδικτυακούς ιστότοπους και πλατφόρμες ανοιχτού περιεχομένου.

---

¹³⁶ Τσουρβάκας, *op. cit.*, σ. 17

Η όποια δικτύωση είχε στο παρελθόν, έκανε την ελληνική δημόσια τηλεόραση, παγκόσμια είδηση όταν και με τον τρόπο που τη διέκοψαν. Με ουσιαστική δουλειά που απαιτεί υπομονή, επιμονή, εκπαίδευση και παραγωγή, θα επανενταχθεί στο διεθνές στερέωμα με καλύτερους όρους και προϋποθέσεις.

Κεφάλαιο 7. - Σύγχρονες Δομές και Πρακτικές

7.1 Υλικοτεχνικοί Πόροι και Ανθρώπινο Δυναμικό

Η παραγωγική τηλεοπτική διαδικασία στηρίζεται σε κτηριακό, μηχανολογικό, τεχνολογικό, επικοινωνιακό, καλωδιακό, δικτυακό εξοπλισμό και εξοπλισμό πληροφορικής καθώς και σε μία σειρά αναλώσιμων υλικών. Ο εξοπλισμός και τα υλικά είναι υψηλής τεχνολογίας και υψηλού κόστους.

Η αξία των υποδομών, φάνηκε στην προαναφερόμενη μεταφορά του ενημερωτικού τομέα στο Ραδιομέγαρο το 1997 και επιβεβαιώθηκε με την εισβολή σε αυτό και την εκκένωσή του προς «ανάκτηση» το Νοέμβριο του 2013. Η απόπειρα επαναμετάδοσης προγράμματος, τον Αύγουστο του 2013, με τον προσδιορισμό «Δημόσια Τηλεόραση» και ως υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών έγινε από τις εγκαταστάσεις της λεωφόρου Κατεχάκη. Το εκεί σύστημα έφτασε στα όριά του και δεν επαρκούσε εν όψει της ανάληψης της Ελληνικής Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και των Δημοτικών και Περιφερειακών Εκλογών και Ευρωεκλογών.

Οι υπάρχουσες δομές, αποτελούν ένα σημαντικό επενδεδυμένο κεφάλαιο. Κτηριακές εγκαταστάσεις και μηχανολογικός εξοπλισμός, χρήζουν συντηρήσεων και αναβαθμίσεων. Η τάση, στο πλαίσιο της εξέλιξης, είναι προς μικρότερο όγκο και λιγότερη κατανάλωση ενέργειας. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το χρόνο των αλλαγών οδηγεί τον εξοπλισμό, σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, σε οικονομική απαξίωση. Η επιθυμία εντός της εταιρείας για ανανέωση είναι διαρκής. Ωστόσο, ο υπάρχων εξοπλισμός σε καμία περίπτωση δεν θα απαξιωθεί ως προς τη λειτουργία του. Λόγω οικονομικής στενότητας, θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί παράλληλα με νέο και ανάλογα με τις ανάγκες και με το βαθμό σπουδαιότητας μιας τηλεοπτικής παραγωγής, να αξιοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό.

Οι μεταβολές στην τεχνολογία, απαιτούν συνεχή παρακολούθηση, εγρήγορση, εκπαίδευση του προσωπικού στο διηνεκές. Ο χρόνος δεν είναι πάντα σύμμαχος για τον έγκαιρο προγραμματισμό των αναγκών. Ο ρυθμός της εξέλιξης της τεχνολογίας είναι μεγαλύτερος των χρονοβόρων διαγωνιστικών διαδικασιών προμηθειών που πρέπει να ακολουθηθούν, λόγω του δημόσιου χαρακτήρα, για λόγους διαφάνειας και ορθολογικής διαχείρισης. Δυστυχώς το επείγον δεν δικαιολογείται πάντα, ειδικά σε μεγάλα ποσά, παρά το γεγονός ότι η χρήση της τεχνολογίας επιταχύνει τις ανθρώπινες ενέργειες και μεταβάλλει επί το βέλτιστο το παραγόμενο προϊόν.

Ένα σύγχρονο τηλεοπτικό περιβάλλον πρέπει να έχει όσο γίνεται περισσότερες και διαφορετικού τύπου υλικοτεχνικές υποδομές για να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις, είτε ως παραγωγός και πάροχος περιεχομένου είτε ως πάροχος δικτύου.

Πρόκειται για μεγάλης σημασίας κεφαλαιακές επενδύσεις υψηλού κόστους, η υλοποίηση των οποίων όμως, καθίσταται αναγκαία για το μέγεθος ενός εθνικού ραδιοτηλεοπτικού φορέα, προκειμένου να είναι τουλάχιστον παράλληλα, αν όχι μπροστά από τις εξελίξεις.

Σταθερή αξία μέσα σε ένα περιβάλλον το οποίο αλλάζει διαρκώς και ποικιλοτρόπως, παραμένει το ανθρώπινο δυναμικό. Οι τεχνολογίες, ο τρόπος μετάδοσης πληροφοριών, οι σχέσεις επικοινωνίας με το κοινό, οι πολιτικές - οικονομικές και κοινωνικές δομές, οι διοικήσεις, το εξωτερικό περιβάλλον δεν αποκτούν υπόσταση χωρίς το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό. Κάθε εξέλιξη άλλωστε και κάθε τεχνολογική αλλαγή - όσο κι αν μειώνει θέσεις εργασίας ενίοτε - με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο είναι καρπός ανθρώπινης δημιουργικότητας.¹³⁷

Η καλύτερη επένδυση στην οποία πρέπει να επιδοθεί η διοίκηση είναι ο ανθρώπινος παράγοντας. Είναι η επένδυση που θα χρησιμοποιήσει παραγωγικά και αποτελεσματικά τους υλικοτεχνικούς πόρους και υποδομές για να αποφέρει αποτέλεσμα, είναι η πηγή δημιουργίας αξιών και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων ως αποτέλεσμα ατομικής ή ομαδικής εργασίας.¹³⁸ Σε ότι αφορά την τηλεόραση, η συνεργασία για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών με διακριτά τα χαρακτηριστικά ενός ποιοτικού, συγκροτημένου και καλαίσθητου προϊόντος, κινείται σε πολλαπλά επίπεδα και αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της παραγωγικής διαδικασίας. Η δημιουργικότητα, η πρωτοβουλία, η αντίληψη και κυρίως η διάθεση, ξεπερνούν στην πράξη τα στεγανά των όποιων «τυπικών προσόντων», τα οποία κάθε άλλο παρά ανεπιθύμητα είναι. Η άρτια ακαδημαϊκή εκπαίδευση είναι ζητούμενο ως αφετηρία. Η πράξη και η καθημερινότητα της τηλεόρασης δύσκολα διδάσκεται και δεν μαθαίνεται εξ ' ολοκλήρου σχεδόν ποτέ, καθώς στηρίζεται στη καθημερινή τριβή με το αντικείμενο και φυσικά στη δυνατότητα προσαρμογής στις αλλαγές για να μη μένει κανείς στάσιμος.

Ειδικά σε ότι αφορά τη δημόσια τηλεόραση, όπου και εμπλέκεται η έννοια του «δημοσίου υπαλλήλου» με τις απαιτήσεις της τηλεοπτικής παραγωγικής διαδικασίας, σκιαγραφήθηκε με τη μέγιστη σαφήνεια η έλλειψη των κατάλληλων οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που

---

¹³⁷ Handy, C. (2003), σελ. 114

¹³⁸ Μπουραντάς, *op. cit.*, σ. 50

κυριάρχησε στο όνομα των πελατειακών σχέσεων και που εμπόδισε την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού διαλύοντας κάθε έννοια αξιοκρατίας.¹³⁹

Αν υπάρχει κάτι που θα μπορούσε να χαρακτηρίσει τους εργαζόμενους που χρειάζεται ένας δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας, είναι αυτό που περιέγραψε ο Peter Salmon του BBC στο λόγο του στις 13.10.2014 στην Ακαδημία της EBU.¹⁴⁰ Μίλησε για ανθρώπους οι οποίοι εντός της νέας παγκόσμιας τάξης πραγμάτων, πιστεύουν με πάθος στα δημόσια μέσα ενημέρωσης. Η επιβίωση των δημοσίων μέσων, προϋποθέτει ότι στο επίκεντρο των δράσεων βρίσκονται οι σωστοί άνθρωποι, με τις σωστές δεξιότητες και στις σωστές θέσεις εργασίας σε συνδυασμό με την ανανέωση του προσωπικού, ενός προσωπικού ικανού να εμπλουτίσει το ήδη υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό.

7.2 Λειτουργία - Οργανόγραμμα

Η επίτευξη του οράματος προϋποθέτει στρατηγική ιεράρχηση των στόχων που έχουν τεθεί. Στα θεμέλια του εγχειρήματος αυτού, ένα σύγχρονο οργανόγραμμα και ένας νέος τρόπος λειτουργίας, θα υποστηρίξει στο σύνολό της, τόσο την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας ταυτόχρονα με αυτήν της επιχείρησης όσο και την εργασία της κάθε ανθρώπινης μονάδας ή ομάδας μέσα στην αλυσίδα. Η βέλτιστη λειτουργία μιας δημόσιας υπηρεσίας ήταν πάντα ζητούμενο και προσδίδει ταυτότητα, ενώ η επιχειρησιακή δράση είναι συνάρτηση και της οργανωτικής δομής.

Η επιτυχία των εργασιών της δημόσιας τηλεόρασης, λόγω της φύσης του παραγόμενου προϊόντος, εναποτίθεται, σχεδόν εξ ' ορισμού, στην καλή γνώση εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος και στην οργάνωση των μερών της παραγωγικής διαδικασίας. Όταν μάλιστα η διαδικασία αυτή δεν είναι πάντα μία γραμμική ακολουθία και έγκειται στη σύμπραξη τεχνολογικών, τεχνικών και δημιουργικών - καλλιτεχνικών γνώσεων και ικανοτήτων, υπό τη διοικητική υποστήριξη, η πραγματικότητα καθίσταται ενδιαφέρουσα μεν, πολύπλοκη δε στην εφαρμογή της και η πορεία των εργασιών κινείται διαρκώς στα όρια.

Σε συντονισμένες διεργασίες αναφέρεται ο Δ. Μπουραντάς, «ώστε να επιτυγχάνεται ο συγχρονισμός, η αρμονία, ο έλεγχος, η προβλεψιμότητα και η συνολική αποτελεσματικότητα».¹⁴¹ Κατ' επέκταση, μία δημόσια τηλεόραση, χρειάζεται μία διορατική και ισχυρού κύρους διοίκηση, ώστε να επεξεργαστεί θεσμικά εργαλεία του δημόσιου χαρακτήρα της, που συνήθως οδηγούν σε

¹³⁹ Λέανδρος, (2012), σ. 406

¹⁴⁰ URL, <http://www3.ebu.ch/contents/publications/speeches/new-places-faces-and-voices-find.html>

¹⁴¹ Μπουραντάς, *op. cit.*, σ. 98

δυσλειτουργία, όπως είναι οι κοινοτικές και εθνικές οδηγίες, οι κανονιστικές διαδικασίες και οι κανονισμοί εργασίας, για να τα φέρει στα μέτρα της πραγματικότητας και να πετύχει τον απαιτούμενο ορθολογισμό δημιουργώντας ευέλικτες δομές, μείωση των γραφειοκρατικών αγκυλώσεων και ένα οργανόγραμμα που να αξιοποιεί αποδοτικά και με ορίζοντα, την ιεραρχία και την κατανομή των εργασιών, ταυτόχρονα με τις ιδέες, τις αξίες, τις πρωτοβουλίες και τις καινοτομίες του ανθρώπινου δυναμικού της.

Ο ορθολογικός σχεδιασμός του οργανογράμματος είναι ο καθρέφτης της εταιρείας, μέρος του επιχειρησιακού πολιτισμού της. Ο Ν. Λέανδρος σημειώνει ότι «ο σχεδιασμένος συντονισμός ενός κάθετου καταμερισμού της εργασίας επέτρεψε στις επιχειρήσεις να βελτιώσουν τις παραγωγικές δυνατότητες των ανθρώπινων και φυσικών πόρων, να μειώσουν το κόστος και να αυξήσουν τα κέρδη τους».¹⁴² Σε ότι αφορά τον κάθετο καταμερισμό, ο καθορισμός τομέων ευθύνης, ιεραρχικά κατά δραστηριότητα, από την κορυφή της πυραμίδας προς τα κατώτερα κλιμάκια, ώστε ο καθένας χωριστά και όλοι μαζί, να αποτελούν μία οντότητα, δύναται να είναι αποτέλεσμα τομών, ανατροπών και συγκρούσεων.

Τα τελευταία οργανογράμματα της ΕΡΤ, ήταν σύμβολα πολυπλοκότητας και δυσλειτουργίας. Οι πρακτικές πολλαπλασιασμού διευθύνσεων, υποδιευθύνσεων και τμημάτων, συνιστούσαν κατακερματισμό και διάχυση ευθύνης σε όμοια καθήκοντα εργασίας, σπατάλη δυνάμεων και χρόνου με αποτέλεσμα την κακοδιαχείριση και φυσικά ένα αυξημένο κόστος λειτουργίας άνευ αποτελέσματος.

Βασικοί κλάδοι της τηλεόρασης είναι ο διοικητικός, ο τεχνικός, ο καλλιτεχνικός (παραγωγή). Κάτω από αυτούς τους κλάδους, κυρίως κάτω από τους δύο τελευταίους, υπάρχουν πολλές ειδικότητες διακριτές τόσο ως προς το επίπεδο ακαδημαϊκών σπουδών, όσο και ως προς το αντικείμενο εργασίας. Οι διαφορές αυτές, αντί να λειτουργήσουν συνθετικά για τη δημιουργία ενός πολύχρωμου αλλά ενιαίου μωσαϊκού, λειτούργησαν σε αρκετά μεγάλο βαθμό για τη δημιουργία, άλλοτε στην πράξη, άλλοτε στη συνείδηση, των μικρο - συντεχνιών που προαναφέρθηκαν.

Το οργανόγραμμα που προάγει τη συνεργασία, με τρόπο που δεν προκαλεί δυσφορία, μπορεί σταδιακά να δομήσει και ένα συνεκτικό πνεύμα, στο πλαίσιο ενός νέου εργασιακού πολιτισμού και μιας εταιρικής κουλτούρας με απώτερο σκοπό, μακροπρόθεσμα οφέλη τόσο για την εταιρεία

---

¹⁴² Λέανδρος, Ν. (2008), σσ. 22 - 23

όσο και για τους εργαζόμενους, οι οποίοι λόγω δημοσιονομικών προσαρμογών, δεν αμείβονται προς το παρόν όπως αξίζει στους επαγγελματίες του χώρου.

7.3 Κατάρτιση Προϋπολογισμού

Ο προϋπολογισμός αφορά στη σύνταξη οικονομικού προγράμματος, πάνω στο οποίο στηρίζεται η ετήσια επιχειρηματική δραστηριότητα των τηλεοπτικών καναλιών.

Προϋπόθεση του φορέα, για να ανταποκριθεί στο σκοπό λειτουργίας του και στην υλοποίηση ποιοτικών και ποσοτικών στόχων, είναι η διάθεση των αναγκαίων πόρων.

Πέρα από την εξασφάλισή τους, επιβάλλεται και η ορθολογική διαχείρισή τους ως προς την κατανομή, η οποία πρέπει να γίνεται σε μία λογική και ταυτόχρονα σύγχρονη βάση σε ότι αφορά την ιεράρχηση κατά βαθμό ανελαστικότητας και σημαντικότητας των λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών.

Οι διεργασίες αυτές είναι απαραίτητες έτσι ώστε, να μην δημιουργούνται πρωτογενή διαχειριστικά ελλείμματα, να αποφεύγονται υπέρμετροι δανεισμοί, οι οποίοι όταν λαμβάνουν χώρα επιφέρουν χρηματοοικονομικά έξοδα, να υλοποιείται το επενδυτικό πρόγραμμα, το οποίο καθίσταται όλο και περισσότερο επιτακτικό λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων στον τηλεοπτικό τομέα και της ψηφιακής και διαδικτυακής μετάδοσης και να εκπληρώνονται οι υποχρεώσεις προς τους πιστωτές, το δημόσιο και τους ασφαλιστικούς φορείς.

Το εργαλείο που προσδιορίζει, κατευθύνει και ελέγχει το χρηματοδοτικό τομέα και την εν γένει επιχειρηματική διαχειριστική δραστηριότητα είναι ο προϋπολογισμός εσόδων εξόδων και επενδύσεων.

Είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων, τους οποίους πρέπει να γνωρίζουν, να εκτιμούν, να ερμηνεύουν και να αναλύουν οι υπεύθυνοι. Στους παράγοντες αυτούς συμπεριλαμβάνονται οι στόχοι, οι εσωτερικές υποδομές, το ανθρώπινο δυναμικό, η δυνατότητα παραγωγής και εκμετάλλευσης τηλεοπτικού περιεχομένου, οι οικονομικές συγκυρίες, οι κανόνες λειτουργίας των αγορών, τα χρηματοπιστωτικά συστήματα, οι προτιμήσεις των θεατών έτσι όπως καθορίζονται από τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της κοινωνίας, το εύρος της διαφημιστικής αγοράς και ο βαθμός εκδήλωσης ενδιαφέροντος, οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι πολιτικές και παγκόσμιες σταθμίσεις, ο ανταγωνισμός και φυσικά το ισχύον καθεστώς του ανταποδοτικού τέλους και η επ' αυτού πολιτική βούληση. Οι παράγοντες αυτοί αξιολογούνται, ιεραρχούνται και προσαρμόζονται στο πλαίσιο των δυνατοτήτων που προδιαγράφονται από τις πηγές πόρων.

Οι πηγές πόρων προδιαγράφουν τη δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών και δράσεων. Η κατανομή τους γίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο κατά υπηρεσιακή μονάδα ή θέση κόστους. Οπωσδήποτε η διαδικασία κατάρτισης και κατανομής ενός προϋπολογισμού είναι επίπονη, ιδιαίτερα σήμερα που το κοινωνικό σύνολο βιώνει σε ρυθμούς διαρθρωτικών μεταβολών, δημοσιονομικών προσαρμογών, όξυνσης ανθρωπιστικής κρίσης και περιβαλλοντικών ανησυχιών. Δηλαδή δεν υπάρχουν εκτιμήσεις για διαρκείς δημοσιονομικές σταθερές.

Απαιτείται η λήψη μέτρων αντιμετώπισης έκτακτων και απρόβλεπτων κοινωνικοοικονομικών φαινομένων είτε στον τομέα μείωσης εσόδων (π.χ. αδυναμία πολιτών να εξοφλήσουν λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος, ακάλυπτες επιταγές πελατών, χρεωκοπία πελατών), είτε στον τομέα έκτακτων δαπανών (εκλογές, φυσικές καταστροφές, κ.α)

Η προνοητικότητα καθίσταται αναγκαία για τη δημιουργία ενός αποθεματικού αντιμετώπισης έκτακτων και απρόβλεπτων δαπανών. Το αποθεματικό δεν θα πρέπει να κατανέμεται αλλά να είναι στη διάθεση της εταιρείας.

Οι υπηρεσιακές μονάδες στις οποίες κατανέμονται οι πόροι, οφείλουν να μεριμνούν για την απορρόφηση των πόρων στην παραγωγική διαδικασία σύμφωνα τις αναληφθείσες υποχρεώσεις της προμήθειας, της παραγωγής και μετάδοσης των προγραμμάτων καθώς και της διαμόρφωσης των εργασιακών υποδομών τους.

Η παρακολούθηση του προϋπολογισμού, λόγω της οικονομικής σημασίας του στην όλη λειτουργία, παραγωγή και αναπτυξιακή διαδικασία, επιβάλλεται να είναι συνεχής και σε τακτική βάση, τουλάχιστον μηνιαία. Η διαδικασία αυτή θα συμβάλλει στην έγκαιρη διαπίστωση τυχόν αρνητικών αποκλίσεων και στη θεραπεία αυτών μέσω λήψης διορθωτικών μέτρων, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό. Επιβάλλεται δηλαδή μία συνεχής επικαιροποίηση.

Οι εμπειρίες του παρελθόντος από τον μη εξορθολογισμό των δαπανών έχουν οδηγήσει τους τηλεοπτικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης της δημόσιας τηλεόρασης, σε φορείς οικονομικής ανεπάρκειας σε μόνιμη βάση, με εξασθενημένα ίδια κεφάλαια.

Η δημιουργία πρωτογενούς πλεονάσματος θα ήταν ευτυχής συγκυρία για ένα τηλεοπτικό κανάλι. Ένα πρωτογενές αποτέλεσμα διευκολύνει την αποπληρωμή μεταφερόμενων υποχρεώσεων. Ο προϋπολογισμός, σε μία ασταθή γενικότερα εθνική οικονομία, μπορεί να θεωρηθεί μία μικρογραφία του κρατικού προϋπολογισμού.

7.3.1 Έσοδα

Η κύρια πηγή εσόδων της δημόσιας τηλεόρασης είναι το ανταποδοτικό τέλος. Με βάση και τον τελευταίο Ν. 4324/29.4.2015 το ύψος του ανέρχεται στα 3€ μηνιαίως με ορισμένες εξαιρέσεις όπου προβλέπεται απαλλαγή.

Παρέχεται ως αντιστάθμισμα για την εκπλήρωση των σκοπών της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, όπως αυτός οριοθετείται από το Σύνταγμα και το Πρωτόκολλο του Άμστερνταμ. Αναπροσαρμογή δύναται να επέλθει εφόσον διαπιστωθεί ότι η προϋπολογιζόμενη δαπάνη για την παροχή της δημόσιας υπηρεσίας, δεν καλύπτεται από την εκάστοτε παρούσα τιμολογιακή πολιτική και λαμβάνοντας υπόψη την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Επιπλέον έσοδα μπορούν να προέλθουν από διαφημίσεις και άλλες εμπορικές δραστηριότητες όπως είναι η τιμολόγηση παροχής υπηρεσιών σε τρίτους, η εκμετάλλευση παραγωγών και συμπαραγωγών, η παροχή δικτύου σε τρίτους. Η ΕΕ δέχεται αυτή τη δυνατότητα όπως προαναφέρθηκε αλλά με περιοριστικούς όρους σε ότι αφορά τη διαφύλαξη του ορισμού της δημόσιας υπηρεσίας και τις συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Η διαφήμιση είναι συνάρτηση της τηλεθέασης, ενός ποσοτικού δείκτη που προκύπτει από στοιχεία μέτρησης μίας και μόνο εταιρείας στη χώρα.

Συνολικά το κομμάτι διαφήμιση και εμπορικές δραστηριότητες είναι η βασική μεταβλητή στην εξίσωση των εσόδων και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη προσεκτικά για την κάλυψη των ανελαστικών δαπανών, ειδικά στην τρέχουσα περίοδο και στη φάση αυτή της ανασύνταξης δυνάμεων.

Πηγή εσόδων, κατόπιν εκτενούς και εξειδικευμένης μελέτης, μπορεί να αποτελέσει η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας που είναι διάσπαρτη ανά την επικράτεια, έτσι όπως καταγράφεται στην τελευταία δημοσιευμένη ετήσια οικονομική έκθεση της ΕΡΤ με ημερομηνία 31.12.2011.

7.3.2 Έξοδα

Τα έξοδα της τηλεόρασης ομαδοποιούνται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες: το μισθοδοτικό κόστος, το κόστος προγραμμάτων, τα γενικά έξοδα και τα χρηματοοικονομικά έξοδα.

Το μισθοδοτικό κόστος περιλαμβάνει εκτός από τις απολαβές του τακτικού προσωπικού και τις αμοιβές εξωτερικών συνεργατών. Απορροφούσε μέχρι πρότινος σημαντικό μέρος των πόρων. Δεν μπορεί βέβαια να αγνοηθεί ότι πρόκειται για εργασία 365 ημερών το χρόνο, γεγονός που ουδόλως

ελήφθη υπόψη στην εφαρμογή ενιαίου μισθολογίου στο δημόσιο και φυσικά δεν αφορά μόνο στην περίπτωση της ΕΡΤ αλλά και σε άλλες υπηρεσίες με πρώτες αυτές της Υγείας.

Το κόστος προγραμμάτων περιλαμβάνει κόστος εκπομπών είτε εσωτερικών παραγωγών είτε εξωτερικών στους τομείς ψυχαγωγία, ενημέρωση, αθλητικά, επιμόρφωση.

Οι κυριότερες κατηγορίες γενικών δαπανών αφορούν, στα ραδιοτηλεοπτικά κυκλώματα μέσω ΟΤΕ ή δορυφορικής χωρητικότητας (space segment) και στις τηλεπικοινωνίες, στις συνδρομές στους ειδησεογραφικούς οργανισμούς και στις τεχνικές διευκολύνσεις κυρίως από τις τηλεοράσεις του εξωτερικού (και του εσωτερικού σε μικρότερη κλίμακα), στην ηλεκτρική ενέργεια και στο φωτισμό, στις μισθώσεις τηλεοπτικών συνεργείων, στο μάρκετινγκ στις διεθνείς και δημόσιες σχέσεις, στα αναλώσιμα μιντιακά και άλλα υλικά, στα πνευματικά δικαιώματα, στις διάφορες υπηρεσίες (ασφάλειες, ασφάλιση, επισκευής και συντήρησης, μεταφορές), στους διάφορους φόρους και στο αποθεματικό για τα έκτακτα και απρόβλεπτα γεγονότα.

Τα χρηματοοικονομικά έξοδα αφορούν κυρίως σε τόκους από βραχυπρόθεσμους ή μακροπρόθεσμους δανεισμούς και σε τόκους από μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις διαφόρων υποχρεώσεων.

Είναι φανερό ότι το λειτουργικό κόστος, καλύπτει μία ευρύτατη γκάμα εργασιών, που αναδεικνύουν το μέγεθος της εξάπλωσης και του ανοίγματος σε ότι αφορά τις δραστηριότητες ενός ραδιοτηλεοπτικού φορέα.

7.3.3 Επενδύσεις

Τα επενδυτικά θέματα αφορούν σε δομικά, μηχανολογικά και παντός είδους ενσώματα πάγια αγαθά, που κρίνονται αναγκαία για την περαιτέρω βελτίωση της λειτουργίας και της ανάπτυξης του κλάδου.

Οι επενδύσεις, σε σχέση με το συνολικότερο ζήτημα που είναι οι υλικοτεχνικές υποδομές και σε επίπεδο προϋπολογισμού, αφορούν στις ετήσιες προγραμματισμένες δαπάνες.

Το ύψος του ανταποδοτικού τέλους εκτιμάται ότι δεν επαρκεί για την κάλυψη των ετήσιων στόχων που περιλαμβάνονται σε κάθε προϋπολογισμό, ιδιαίτερα των επενδύσεων, σε συνδυασμό και με το λειτουργικό κόστος. Ο επενδυτικός τομέας μαζί με το ανθρώπινο δυναμικό εξελίσσονται σε μείζον θέμα, καθώς αποτελούν βασικούς παράγοντες στην ανόρθωση και επιτυχία της δημόσιας τηλεόρασης.

Στις εύρωστες εταιρείες και κυρίως στις οικονομικά επαρκείς, οι κατά διαχειριστική χρήση επενδύσεις θα πρέπει τουλάχιστον να καλύπτουν το κόστος απόσβεσης των υπαρχουσών

υποδομών, εκτός και εάν πρόκειται για νέα δραστηριότητα (π.χ. δημιουργία θεματικού καναλιού, νέου ραδιοφώνου, αλλαγή συστημάτων μετάδοσης, επέκταση δικτύου). Τα ανοίγματα για νέες επενδυτικές δραστηριότητες απαιτούν υψηλά κόστη. Τα κόστη αυτά είναι δύσκολο έως αδύνατο να καλυφθούν από το ισχύον, για το ανταποδοτικό τέλος, τιμολόγιο των 3€ ανά μετρητή κατανάλωσης ρεύματος.

Εναλλακτικά, αν και εν μέρει ανέφικτα λόγω της περιόδου που θα χρειαστεί η ανασυγκρότηση της εταιρείας, για ένα μεσοπρόθεσμο επενδυτικό πρόγραμμα, χρειάζονται εμπορικές και ίδιες δραστηριότητες για τη δημιουργία αποθεματικών για επενδύσεις και κυρίως μεθοδικός εξορθολογισμός ετήσιων ελαστικών δαπανών, ώστε μέσω του ανταποδοτικού, να προκύψει πλεόνασμα (υπεραντιστάθμισμα κατά την ΕΕ) με την προοπτική αντί να επιστραφεί, να καταχωρηθεί ως αποθεματικό για επενδύσεις.

***

Τα προαναφερόμενα κατά κάποιο τρόπο απεικονίζουν σε μεγάλο βαθμό, την υφιστάμενη κατάσταση. Στόχος όμως δεν είναι η στασιμότητα αλλά η αλλαγή προς ένα άλλο μοντέλο διοίκησης, διαχείρισης και παραγωγής και απαιτείται η λήψη μιας σειράς μέτρων τόσο στον τομέα των εισροών όσο και στον τομέα των δαπανών.

Κάθε μέτρο είτε από μόνο του, είτε συνδυαστικά με τα υπόλοιπα θα συμβάλλει σταδιακά στην προσπάθεια ανασυγκρότησης και θα δώσει και μία προοπτική για το μέλλον.

Η ενίσχυση των εισροών αρχικά θα μπορούσε να επιτευχθεί από:

- Έναν επιθυμητό συνδυασμό κριτηρίων ποιότητας και ελκυστικότητας στα τηλεοπτικά προγράμματα που δεν θα άφηνε αδιάφορη την τηλεοπτική αγορά
- Εκμετάλλευση από την παροχή δικτύου
- Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας, πολιτιστικών αποθεμάτων και μουσικών συνόλων

Ο εξορθολογισμός των δαπανών θα μπορούσε να επιτευχθεί σε βάθος πενταετίας από:

- Βελτίωση λειτουργικότητας εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος των κτηριακών υποδομών και μείωση των ανεξάρτητων υπηρεσιακών μονάδων, των διευθύνσεων και των τμημάτων με το ίδιο αντικείμενο εργασίας
- Οικονομοτεχνική μελέτη για την αναγκαιότητα, τη χρησιμότητα και την ωφελιμότητα κάθε επενδυτικής δαπάνης

- Προσδιορισμό του αναγκαίου προσωπικού ανά ειδικότητα σε συνδυασμό με την οργάνωση των πληροφορικών συστημάτων.
- Οικονομοτεχνική μελέτη σχετικά με την κατά έτος έξοδο του προσωπικού λόγω ωρίμανσης και αναλογία πρόσληψης νέου προσωπικού με βάση τις προκύπτουσες ανάγκες ανά ειδικότητα και όχι βάσει οριζόντιων ποσοστώσεων.
- Ανάπτυξη εσωτερικής παραγωγής, ώστε άνθρωποι και μέσα να αξιοποιούνται παραγωγικά και αποδοτικά.
- Διαρκή επιμόρφωση προσωπικού και σύνδεση έξτρα αμοιβών προσωπικού ανάλογη με την απόδοση σε συγκεκριμένο έργο, στο μέτρο που αυτό δεν είναι αντίθετο στις δημοσιονομικές πολιτικές.
- Δημιουργία μόνιμου εκθεσιακού χώρου για την προβολή οπτικοακουστικού αρχείου.

Κεφάλαιο 8. - Αναπτυξιακές Προοπτικές

8.1 Παροχή Περιεχομένου

Το τρίπτυχο του John Reith,¹⁴³ ενημέρωση, επιμόρφωση και ψυχαγωγία, εμπλουτίστηκε στη πορεία με την ανάγκη παραγωγής πολιτιστικού έργου και έμφασης σε εθνικούς σκοπούς, οι οποίοι δυστυχώς αποτέλεσαν και αντικείμενο εκμετάλλευσης για λόγους κομματικών συμφερόντων.¹⁴⁴

Όλες αυτές οι αρχές υπήρξαν και εξακολουθούν να υπάρχουν ως το θεμελιώδες ζητούμενο της παραγωγής περιεχομένου τηλεοπτικού προγράμματος. Μηνύματα και σημασίες στηρίχθηκαν επάνω σε αυτές τις αρχές και μέσω της παροχής περιεχομένου, μεταδόθηκαν είτε με τον παραδοσιακό τρόπο μετάδοσης που δεν έχει χάσει τη σημασία του για την πλειονότητα της κοινωνίας, είτε με τα νέα μέσα (διαδίκτυο, κινητή τηλεφωνία)

Οι γενικές αρχές που πρέπει να διέπουν το περιεχόμενο, καταγράφονται με λεπτομέρεια στο Ν4324/2015, αλλά θα επαναλάβω τη θέση μου, για απόπειρα μιας επαναλαμβανόμενης και άνευ ουσίας προσπάθειας θεσμικής επιβολής του αυτονόητου, όχι στη βάση της υπεράσπισης της αναρχίας, αλλά στη λογική ενός ουσιαστικού ελέγχου και άσκησης εποικοδομητικής κριτικής επί της πρακτικής εφαρμογής των αρχών.

Η παραγωγή όλων αυτών των ειδών προγράμματος έχει το ρόλο του αντισταθμίματος και οφείλει να καλύπτει το σύνολο των αναγκών της κοινωνίας. Οι ανάγκες της κοινωνίας δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται ως στοιχειώδεις, αλλά ως βελτιωτικές του καθημερινού τρόπου ζωής αλλά κυρίως του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνεται αυτό που συμβαίνει γύρω της. Κάποια γεγονότα λοιπόν, σαν τα μεγάλα αθλητικά που προαναφέρθηκαν, οφείλει να τα διεκδικεί η δημόσια τηλεόραση.

Η παραγωγή προγράμματος αναπτυξιακά, ανοίγει την αγορά εργασίας σε πολλές ειδικότητες και επαγγέλματα καθώς και σε άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις. Προβλέπει τη συνδρομή εργαζομένων με σταθερή σχέση εργασίας αλλά και εξωτερικών συνεργατών, μέσα σε ένα νέο επικοινωνιακό περιβάλλον που διαρκώς μεταβάλλεται.

Η Ελλάδα διαθέτει πολύ καλή πρώτη ύλη σε ανθρώπινο δυναμικό με γνώση της τηλεοπτικής παραγωγής. Υπό την αιγίδα της δημόσιας τηλεόρασης χρειάζεται σε όλων των ειδών τις εργασίες εσωτερικές και εξωτερικές, ιδιαίτερη προσοχή και μεγαλύτερη ένταση του ελέγχου και της

---

¹⁴³ Βλ. κεφ. 2.1

¹⁴⁴ Coppens, T. & Saeys, F.,(2006); Παπαθανασόπουλος, οπ. cit., σ.67

διαχείρισης των λεπτομερειών που εξασφαλίζουν πρόγραμμα υψηλών προτύπων, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς το άρτιο ποιοτικό και τεχνικό αποτέλεσμα.

Οι εξελίξεις στην τεχνολογία και ιδιαίτερα οι δυνατότητες ψηφιοποίησης που εξασφαλίζουν την αρχειοθέτηση του οπτικοακουστικού υλικού, αυξάνει την ευθύνη ως προς το παραγόμενο περιεχόμενο, καθώς όλα πλέον καταγράφονται, συγκρίνονται και κυρίως δεν αποκρύπτονται και δεν ξεχνιούνται. Το δεδομένο αυτό αλλάζει και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε το κόστος μιας παραγωγής, διότι αλλιώς θα αντιμετωπιστεί αυτό που εμπεριέχει το στοιχείο της επικαιρότητας και μικρό κύκλο ζωής και αλλιώς το πρόγραμμα που έχει προοπτικές για μελλοντική χρήση. Οι άλλες παράμετροι που επηρεάζουν την εκτίμηση για το κόστος, συνδέονται φυσικά και με τη δυνατότητα πώλησης αλλά και μετάδοσης μέσω διαδικτύου ή κινητής τηλεφωνίας. Η προσαρμογή των προγραμμάτων στο μέσο μετάδοσης δεν είναι άλλωστε κάτι καινούργιο, αρκεί να αναλογιστεί κανείς τις διαφορετικές απαιτήσεις του κινηματογράφου, ή του θεάτρου. Υπήρχαν για παράδειγμα κινηματογραφικές ταινίες και τηλεταινίες. Στο ιστορικό *Θέατρο της Δευτέρας* υπήρχε σκηνοθεσία, υπήρχε και τηλεσκηνοθεσία. Ο δημοφιλής και πλέον πασίγνωστος Διαγωνισμός Τραγουδιού της Eurovision, ως προς στο στήσιμό του και την όλη διαδικασία παραγωγής του, είναι η απόλυτη τηλεοπτική δημιουργία και αυτό μπορεί να διαπιστωθεί από τη παρακολούθησή του εντός του χώρου διεξαγωγής, που δεν έχει καμία σχέση με το αποτέλεσμα που φτάνει στο δέκτη.

Η παροχή περιεχομένου εμπίπτει και στο κομμάτι που λέγεται σχεδιασμός προγράμματος. Η κακή διαχείριση του περιεχομένου ως προς τον προγραμματισμό του μπορεί να καταβαρθώσει την καλύτερη παραγωγή. Ο σχεδιασμός προβλέπει βασικά την κάλυψη του τηλεοπτικού χρόνου, με τη χάραξη ζωνών προγραμμάτων, εντός των οποίων εντάσσονται όλες οι κατηγορίες αυτών, είτε ελληνικών, είτε ευρωπαϊκών, είτε παραγωγών τρίτων χωρών. Σε συνδυασμό με τα δελτία ειδήσεων δίνουν το προφίλ του καναλιού. Όταν αναφερόμαστε πλέον σε πολλαπλασιασμό των καναλιών με τη προοπτική αυτά να είναι θεματικά, τότε ο σχεδιασμός απαιτεί και μια πιο ολιστική αντιμετώπιση, για την αποφυγή φαινομένων εσωτερικού ανταγωνισμού, κάτι που, δυστυχώς, συνέβη κατά το παρελθόν τόσο μεταξύ των καναλιών της Αθήνας όσο και μεταξύ των καναλιών της Αθήνας και της ET 3.

8.1.1 Ενημέρωση

Ο τομέας της ενημέρωσης είναι ο πιο άμεσα συνδεδεμένος με το ζητούμενο της πολυφωνίας και του πλουραλισμού και της δημοκρατίας εν γένει. Ταυτόχρονα είναι και ο τομέας που δέχτηκε

και τις πιο έντονες κριτικές σε ότι αφορά την αξιοπιστία του φορέα μέσω του οποίου παράγεται και παρέχεται η ενημέρωση καθώς και στο βαθμό διαμόρφωσης της κοινής γνώμης.

Από μόνη της η έννοια της ενημέρωσης δεν έχει κάποια ιδιαίτερη υπόσταση πέρα από την πρακτική της λειτουργία. Από τη στιγμή όμως που συμμετέχει στο brand name του φορέα, στο προφίλ και στην αξιοπιστία, αποκτά ένα ειδικό βάρος.

Ο τρόπος προσέγγισης της ενημέρωσης απαιτεί σωστό σχεδιασμό, άρτιο και επαρκή τεχνολογικό εξοπλισμό, σοβαρή δημοσιογραφική ανάλυση και οικονομική υποστήριξη. Οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς έχουν τα μέσα να εξυπηρετήσουν τις δημοκρατικές αξίες μέσω της δημόσιας επιχορήγησης, ενώ τα εμπορικά μέσα θεωρήθηκαν από την κοινή γνώμη ότι δεν δημιουργούν επαρκή χώρο για δημόσια συζήτηση και δεν εκπληρώνουν το ρόλο τους για τη δημιουργία ενημερωμένων πολιτών.¹⁴⁵ Το αντίπαλο δέος, υπενθυμίζει από την άλλη, και δικαίως, τον έλεγχο από την εκάστοτε κυβέρνηση, που υπέστη από τη γέννησή της μέχρι σήμερα η δημόσια τηλεόραση. Το θεσμικό της πλαίσιο όμως, την «υποχρέωνε» να καλύπτει όλες τις κομματικές κινήσεις ακόμα και τις εξωκοινοβουλευτικές, με αποτέλεσμα η αξιοπιστία της και η αντικειμενικότητά της, παρά τις όποιες τυχόν παρεμβάσεις, να βρίσκεται πάντα άνω του μέσου όρου.

Το εντυπωσιακό είναι πως αυτόν τον «δημόσιο» χαρακτήρα τον επικαλούνται άπαντες, πρωτοστατούντων των κομμάτων, με σθένος, όταν πρόκειται να ζητήσουν, να διεκδικήσουν, να απαιτήσουν, όχι στη λογική του «έχω αξιώσεις από τη δημόσια τηλεόραση», αλλά στη λογική «ιδιωτικής ιδιοποίησης του Δημοσίου».¹⁴⁶ Το οξύμωρο, σε σχέση με την απορρόφηση μεγάλου μέρους των υπαρχουσών δυνάμεων για την κάλυψη και μετάδοση όλων των εκδηλώσεων πολιτικών κομμάτων, και με βάση την υποχρέωση - έτσι όπως έχει θεσμοθετηθεί - απέναντι σε αυτά, είναι ότι εξ' αιτίας τους, το επίπεδο της τεχνικής κάλυψης και της εξειδίκευσης των εργαζομένων έφτασε, σε ότι αφορά τις εξωτερικές μεταδόσεις, πολύ ψηλά.¹⁴⁷ Με την κάλυψη και μετάδοση των προαναφερόμενων αθλητικών και άλλων γεγονότων¹⁴⁸ το επίπεδο αυτό απογειώθηκε.

---

¹⁴⁵ Flynn, R., McMenamin, I., O'Malley, E. & Rafter, K., (2014).

¹⁴⁶ Βούλγαρης, *op. cit.*, σ. 218

¹⁴⁷ Ο αριθμός των μεταδόσεων που έγιναν από τη δημόσια τηλεόραση και που διανεμήθηκαν στα ιδιωτικά κανάλια, μόνο για το μήνα Ιανουάριο 2015, κατά την προεκλογική περίοδο, αποδεικνύεται από το σκιαγραφημένο λογότυπο NEPIT - όχι του σήματος του τηλεοπτικού σταθμού - εντός του κάδρου της εικόνας, το οποίο διοχετευόταν με ευθύνη της δημόσιας τηλεόρασης και όχι με πρωτοβουλία των καναλιών και εν είδει αναφοράς στην πηγή.

¹⁴⁸ Βλ. 6.2.2

Γύρω από την παραγωγή της ενημέρωσης εμπλέκονται, πέραν του δημοσιογραφικού και τεχνικού προσωπικού εντός του φορέα, συνεργεία εξωτερικών μεταδόσεων, φορείς όπως Υπουργεία και άλλοι δημόσιοι ή ιδιωτικοί οργανισμοί, οπτικές ίνες, δορυφορικά και διαδικτυακά συστήματα μετάδοσης εικόνας, ήχου και πληροφοριών, ειδησεογραφικά πρακτορεία και ανταποκριτές σε διάφορα σημεία εντός και εκτός συνόρων που προσδίδουν προστιθέμενη αξία στην εταιρεία και συνδράμουν στο διεθνές προφίλ. Συγκροτείται έτσι, ένα δίκτυο συλλογής, καταγραφής, ανάλυσης, αξιολόγησης, σύνθεσης, επεξεργασίας ιεράρχησης και διάχυσης της πληροφορίας, μέσω δελτίων ειδήσεων και άλλων εκπομπών. Η αξιοποίηση και η ορθή χρήση και διαχείριση της πληροφορίας, προσδίδει στην έννοια της επικοινωνίας την πραγματική της διάσταση, καθώς όλα αυτά, πέραν των αρνητικών ως προς την παγκοσμιοποίηση επιχειρημάτων, «συνδέονται με τη νέα επικοινωνιακή τεχνολογία υπερβαίνοντας τους περιορισμούς του εθνικισμού, γεφυρώνοντας το τοπικό και το παγκόσμιο και σφυρηλατώντας νέες βάσεις κοινής δράσης και κοινωνικού σκοπού».¹⁴⁹

Το κόστος διακίνησης της πληροφορίας, παραμένει αξιοσημείωτα υψηλό. Πέραν της EBU, υπάρχουν και οι συνδρομές σε διεθνή πρακτορεία ειδήσεων που εξασφαλίζουν πρόσβαση σε διεθνείς ειδήσεις. Εντός συνόρων το κόστος συνεργείων και ενίοτε Μονάδων Εξωτερικών Μεταδόσεων, το κόστος δορυφορικών και επίγειων κυκλωμάτων, μαζί με το εργατικό κόστος, φτάνουν να αγγίζουν μεγάλα ποσά. Το αντίστοιχο κόστος για το εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένων των δορυφορικών μεταδόσεων μέσω EBU είναι υψηλότερο, απλώς δεν υφίσταται σε καθημερινή βάση. Το κόστος μειώνουν σημαντικά οι νέες τεχνολογίες που δίνουν τη δυνατότητα μεταφοράς δεδομένων μέσω FTP (File Transfer Protocol), η ανταλλαγή ειδήσεων σε καθημερινή βάση μέσω EBU, και οι μεταδόσεις του EbS Channel & EbS+ Channel.

Τα κόστη συνολικά είναι τεράστια και το ελάχιστο που μπορεί να δικαιολογηθεί ως οφειλή και ως αντιστάθμισα εκ' μέρους της δημόσιας τηλεόρασης, είναι η απόλυτη αξιοπιστία και το απόλυτο και αδιαμφισβήτητο brand name σε ότι αφορά την είδηση.

8.1.2 Επιμόρφωση

Η δημόσια τηλεόραση πρέπει να επενδύσει και να διαχειριστεί τον τομέα της επιμόρφωσης, ως ύστατη προσπάθεια συγκρότησης της κοινωνικής συνοχής και παροχής πνευματικών αγαθών τα οποία είναι εξίσου σημαντικά ως προς την επιβίωση.

---

¹⁴⁹ Curran, J. (2011), σ.40

Τα τελευταία χρόνια εγκαταστάθηκε ένα τηλεοπτικό σύστημα πολιτικών – πελατειακών δοσοληψιών, εκ διαμέτρου αντίθετο όχι μόνο με τις αρχές του επικοινωνιακού πολιτισμού αλλά και της συνολικής αντίληψης της έννοιας πολιτισμός. Αναπτύχθηκε ένα ιδιότυπο μοντέλο ανάδειξης προτύπων χωρίς παιδεία, ιδανικά, πνευματικές και ηθικές αξίες και αποτέλεσε μέρος του σύνθετου πλέγματος προβλημάτων που γιγαντώθηκε και οδήγησε στο ευρύτερο αναπτυξιακό πρόβλημα της χώρας, στην απαξίωση, στην εξαθλίωση και στην απώλεια εθνικής κυριαρχίας.¹⁵⁰

Η παροχή επιμορφωτικού περιεχομένου ανιχνεύεται σε εκπομπές για παιδιά και νέους και σε πάσης φύσεως ντοκιμαντέρ πολιτικού, κοινωνικού, ενημερωτικού, πολιτιστικού, περιηγητικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Τόσο τα προγράμματα για παιδιά και νέους όσο και τα ντοκιμαντέρ, είναι ιδιαίτερα απαιτητικές παραγωγές, η πρώτη κατηγορία ως προς το περιεχόμενο και η δεύτερη ως προς την υλοποίηση και το κόστος. Πέρα από τη δημιουργικότητα, τη φαντασία και το μεράκι του προσωπικού παραγωγής, χρήζουν έρευνας, συνδρομής εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού και συνεργασιών εντός του εγχώριου περιβάλλοντος με ακαδημαϊκούς και πολιτιστικούς φορείς, περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση και εκτός συνόρων με άλλες τηλεοράσεις και αναγνωρισμένους φορείς. Ο λόγος για τον οποίο, εκτιμώ ότι «απαξιώθηκε» από τη διαφημιστική αγορά - κυρίως η ελληνική παραγωγή, διότι η διεθνής χαιρεί εκτίμησης και σεβασμού - είναι ακριβώς ελλείψει φαντασίας και φρέσκιας προσέγγισης. Είναι ο τομέας ο πιο άμεσα συνδεδεμένος με τους δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς, ως μη εμπορικός αλλά ως καθαρό κομμάτι αποστολής δημόσιας υπηρεσίας και ως εκ' τούτου ακόμα και η ΕΕ με την ασκούμενη πολιτική της, θεωρεί αντιστάθμισμα και όχι κρατική ενίσχυση τη χρηματοδότησή του.

Το ζήτημα όμως της επιμόρφωσης δεν εξαντλείται στην παροχή περιεχομένου μέσω της δημόσιας τηλεόρασης, χρειάζεται μία ολιστική αντιμετώπιση, η οποία πέραν του περιεχομένου περιλαμβάνει το γραμματισμό για τα μέσα και κυρίως την ιδέα ότι επιμόρφωση συνιστά όλο το παρεχόμενο πρόγραμμα και η φιλοσοφία της δημόσιας τηλεόρασης σε μία απόπειρα ενίσχυσης μιας παιδείας ομαδικού χαρακτήρα¹⁵¹ και αντιμετώπισης του προβλήματος υποεκπαίδευσης του πληθυσμού.¹⁵² Σίγουρα δεν είναι η υποκατάσταση του σχολείου το ζητούμενο, ούτε φυσικά ο διδακτικός τόνος¹⁵³ αλλά μία παιδεία που ενεργοποιεί το ενδιαφέρον του κοινού, για την

---

¹⁵⁰ Λέανδρος, (2012) σ. 399

¹⁵¹ Χαιρετάκης, *op. cit.*, σ. 78

¹⁵² Λέανδρος, (2000) σ. 12

¹⁵³ Ο διδακτικός τόνος, έχει απαξιωθεί σαν τακτική ακόμα και στα παιδικά παραμύθια και θεατρικά κείμενα για παιδιά και νέους με εξαιρετικά ελληνικά δείγματα, τα κείμενα των Ε. Τριβιζά και Ξ. Καλογεροπούλου αντίστοιχα.

απόκτηση ικανοτήτων και για διεύρυνση του γνωσιολογικού επιπέδου¹⁵⁴ που, μέσα από την προσωπική και συλλογική δουλειά, θα οδηγήσουν στην ανασυγκρότηση των δομών της κοινωνίας, των ελληνικών αξιών και των παραγωγικών δυνάμεων.

8.1.3 Ψυχαγωγία

Στην κατηγορία της ψυχαγωγίας εμπίπτει μία σειρά προγραμμάτων, όπως ταινίες, σειρές μυθοπλασίας, μουσικές εκπομπές, shows, reality shows και τηλεπαιχνίδια. Πρόκειται για την κατηγορία προγραμμάτων που έχει συνδεθεί με τις τεχνηέντως - σε αρκετές περιπτώσεις - αντιπαρατιθέμενες έννοιες «ποιότητα», «εμπορικότητα». Ταυτόχρονα πρόκειται για κατηγορία εκπομπών με υψηλότατο κόστος και με το μεγαλύτερο εύρος αναγκών σε ότι αφορά ανθρώπινο δυναμικό, ειδικά όταν πρόκειται για σειρά μυθοπλασίας, γι' αυτό και τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε κάμψη στην παραγωγή αυτού του είδους προγραμμάτων.

Η δημόσια τηλεόραση ενώ πρωτοστάτησε στην παροχή τέτοιου είδους προγραμμάτων (με εξαίρεση τα reality shows, μία ξενόφερτη ιδέα, που στις αρχές του 21ου αιώνα αποτέλεσε από μόνη της ξεχωριστό φαινόμενο), παρουσίασε σημαντική υποχώρηση, ενδεχομένως και λόγω της μετατόπισης του κέντρου βάρους στον ενημερωτικό τομέα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η τοποθέτηση του Σάιμον Φριθ περί δημοσιογραφικής εξουσίας με συνέπεια τη διαδεδομένη στην Ευρώπη ιδέα, ότι η υποβάθμιση της ραδιοτηλεόρασης μετά την απελευθέρωσή της μπορεί να μετρηθεί με βάση την αύξηση των ψυχαγωγικών εκπομπών εις βάρος των ειδήσεων και των ντοκιμαντέρ.¹⁵⁵

Η Ελλάδα έχει παρελθόν σε αξιοσημείωτες δουλειές πάνω σε σειρές μυθοπλασίας, πλούσιο μουσικό υλικό και φαντασία αρκετή για να αναπτυχθούν νέες πρωτότυπες ιδέες για τηλεπαιχνίδια. Είναι βασικό για τη δημόσια τηλεόραση να πραγματοποιήσει μία δυναμική επιστροφή στη στήριξη της ψυχαγωγίας, ως το επόμενο βήμα δραστηριοποίησης, ελπίζοντας σταδιακά και σε μία βελτίωση των οικονομικών που θα ενισχύσει αυτή την προσπάθεια.

Η εισαγωγή προγραμμάτων αυτού του είδους, εμφανίστηκε ως πιο οικονομική λύση, λειτούργησε όμως αρνητικά στο εμπορικό ισοζύγιο και άφησε πίσω, μεγάλο αριθμό ανέργων ειδικά του αμιγώς καλλιτεχνικού κλάδου. Η ελληνική παραγωγή έχει σημασία όχι μόνο για το άνοιγμα της αγοράς εργασίας αλλά και για την ανάκτηση μιας εθνικής κοινωνικής ταυτότητας.

---

¹⁵⁴ Λέανδρος, (2012) σσ. 316 & 323.

¹⁵⁵ Φριθ, Σ. (2004), σ. 230

Οποσδήποτε στόχος δεν είναι η περιχαράκωση αλλά η ισορροπία ανάμεσα στην εθνική παραγωγή και στην ευρωπαϊκή μέσω σύμπραξης και συνεργασιών.

Ο δρόμος προς το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα είτε σε εθνικό, είτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι ακόμα μακρύς. Η επίτευξή του όμως, θα δώσει μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ στην αγορά ξένων τηλεοπτικών προϊόντων, κυρίως αμερικάνικων, καθώς ακολουθήθηκε εν πολλοίς η τακτική, παράλληλα με προγράμματα αξιώσεων να υποχρεώνονται οι αγοραστές, έστω και έναντι χαμηλού αντιτίμου, να αγοράζουν προϊόντα υποκουλτούρας ή δεύτερης διαλογής, τα οποία γέμιζαν τον πανάκριβο τηλεοπτικό χρόνο, αλλά συσσωρευτικά στερούσαν πόρους από ελληνικές παραγωγές.

8.2 Εσωτερικές και Εξωτερικές Παραγωγές

Η τηλεοπτική παραγωγή, η κυριότητα της οποίας ανήκει στη δημόσια τηλεόραση, διακρίνεται στην εσωτερική (ίδια ή μεικτή) και στην εξωτερική.

Αφορά στις εκπομπές που παράγει η ίδια η εταιρεία, από την ιδέα μέχρι το τελικό προϊόν και τις εκπομπές που αναθέτει σε τρίτους, τους λεγόμενους εξωτερικούς παραγωγούς. Πρόκειται για ένα μεγάλο κομμάτι αυτού που αποκαλείται πολιτιστική βιομηχανία.

Στην προσπάθεια πολιτιστικής, εθνικής και παραγωγικής ανασυγκρότησης, αναπτύσσονται και κινούνται από μικρο - μεσαίες έως και πολύ μεγαλύτερες επιχειρήσεις πίσω από την παραγωγή τηλεοπτικών προϊόντων. Η καταξίωση επίσης της δημόσιας τηλεόρασης συνδέεται με το αποτέλεσμα.

Η τελική απόφαση είτε προς την κατεύθυνση της εσωτερικής, είτε προς την κατεύθυνση της εξωτερικής παραγωγής, έχει εγείρει κατά το παρελθόν ερωτήματα και αμφισβητήσεις.

Επικρατούν θέσεις και απόψεις για το ρίσκο του κάθε εγχειρήματος και πολλές φορές, το να φέρει έτοιμο ένα πρόγραμμα ένας εξωτερικός παραγωγός έμπειρος και καταξιωμένος, απαλλάσσει το φορέα από κίνδυνο αποτυχίας και σπατάλης δυνάμεων. Το τελευταίο ζήτημα καθίσταται σημαντικό όσο συρρικνώνεται ο αριθμός εργαζομένων και δεν αναπληρώνονται θέσεις που μένουν κενές.

Το πεδίο αμφισβήτησης όμως σε ότι αφορά τους εξωτερικούς παραγωγούς, σχετίζεται με τις διαδικασίες ανάθεσης και κυρίως με τις ίσες ευκαιρίες που έχουν νέοι και παλιότεροι δημιουργοί να παράξουν έργο για τη δημόσια τηλεόραση. Κοινώς, οι πελατειακές σχέσεις δεν περιορίζονται μόνο στην παραγωγή ειδήσεων και στην προβολή και ανάδειξη πολιτικών προσώπων και

επιχειρηματικών συμφερόντων, αλλά υποκρύπτονται και πίσω από παραγωγές ταινιών, ντοκιμαντέρ και άλλων πάσης φύσεως εκπομπών.

Υποχρέωση της δημόσιας τηλεόρασης είναι η ενίσχυση της εσωτερικής παραγωγής, αλλά και η ανάπτυξη εσωτερικών κλάδων και τομέων με καταρτισμένο προσωπικό, που θα ασχοληθεί επισταμένα με αναθέσεις στον ιδιωτικό τομέα. Πρέπει να δίνεται η δυνατότητα στην πλειονότητα των δημιουργών και ανεξάρτητων παραγωγών, αρκεί οι ιδέες και οι παραγωγές, να είναι στο πνεύμα και στα ιδεώδη της δημόσιας τηλεόρασης χωρίς να έχουν ξεπερασμένη αισθητική. Ταυτόχρονα, πρέπει να πληρούνται χρηστοί κανόνες διαχείρισης και διαφάνειας και κυρίως να υπάρχει διαρκής παρακολούθηση των προβλεπομένων από τη σύμβαση όρων και προϋποθέσεων, ιδίως σε ότι αφορά τα υψηλά πρότυπα που θα τεθούν εξ' αρχής, καθώς η τήρησή τους, εμπίπτει στην ορθή διαχείριση δημοσίου χρήματος και στο αντιστάθμισμα που αξίζει η κοινωνία.

8.2.1 Εσωτερική Παραγωγή

Η εσωτερική παραγωγή κατέληξε να αφορά κυρίως σε ενημερωτικές εκπομπές, ειδησεογραφικές και πολιτικές εκπομπές και σε ικανοποιητικό βαθμό εκπομπές λόγου και τέχνης.

Στη κατηγορία αυτή ανήκει και η μεικτή παραγωγή που πραγματοποιείται σε συνεργασία με εξωτερικούς παραγωγούς και συνδυάζει τις δυνατότητες του φορέα (υλικοτεχνικές υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό) με τη προσφορά του αντισυμβαλλόμενου σε ιδέες και συμμετοχή συνεργατών, ήτοι παρουσιαστών, καλλιτεχνών κ.α.

Για μία εξ' ολοκλήρου εσωτερική παραγωγή σε όλες τις κατηγορίες προγράμματος, χρειάζεται τουλάχιστον πολλαπλάσιο προσωπικό και αντίστοιχη επέκταση των υποδομών, πράγμα όχι αδύνατο να πραγματοποιηθεί, αλλά που δεν τολμά κανείς, ούτε να συζητήσει στην παρούσα συγκυρία.

Μέσα από λειτουργική οργάνωση μπορεί τουλάχιστον να επιτευχθεί μεγιστοποίηση της εσωτερικής παραγωγής και με σταδιακή αύξηση του προσωπικού, επιτρεπουσών των οικονομικών συνθηκών, να αρχίσει και η διεύρυνση.

Οι μεικτές παραγωγές της δημόσιας τηλεόρασης έχουν έλθει πολλές φορές στο προσκήνιο ως σημείο πολιτικής αντιπαράθεσης και ως πηγή σκανδάλων. Προσωπικά τις θεωρώ μη συμφέρουσες οικονομικά, καθώς οι υποδομές διατίθενται από τη δημόσια τηλεόραση αλλά η ευθύνη και η σφραγίδα της εκπομπής αντιστοιχούν στον αντισυμβαλλόμενο με αποτέλεσμα να μην αποτυπώνεται επί της ουσίας η συμβολή του προσωπικού στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας. Η ανάκτηση της φήμης μέσω των δυνατοτήτων της εταιρείας χωρίς τη συμβολή τρίτων έχει

προτεραιότητα. Ακόμα κι αν μια οικονομοτεχνική μελέτη μπορούσε να δώσει προσήκουσες απαντήσεις ως προς το οικονομικότερο αποτέλεσμα μιας μεικτής παραγωγής, προκύπτει ζήτημα αν το οικονομικότερο είναι και το συμφερότερο, δηλαδή αν λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια της ποιότητας, της προώθησης της πρωτοβουλίας, της καινοτομίας και του ονόματος της εταιρείας. Στο δια ταύτα, ο φορέας είναι υπόλογος απέναντι στην κοινωνία.

8.2.2 Εξωτερικές Συνεργασίες

Οι εξωτερικές παραγωγές, προέρχονται μεν από τρίτους, ανήκουν δε στην κυριότητα της δημόσιας τηλεόρασης, γεγονός που συνεπάγεται ευχέρεια άπειρης εκμετάλλευσης, με την απόδοση των προβλεπόμενων πνευματικών δικαιωμάτων.

Οι εξωτερικές παραγωγές είναι ζητούμενο, στο βαθμό που δεν επαρκούν το προσωπικό και οι δυνατότητες σε υποδομές και χρόνο για να γίνει η αντίστοιχη δουλειά εκ των έσω. Δυνητικά θα γινόταν μέσα από τη σύσταση και λειτουργία μιας θυγατρικής εταιρείας πράγμα που και ο νόμος προβλέπει και είναι και ευκαταίω.

Δεν μπορεί ωστόσο να αγνοηθεί το γεγονός, ότι έχουν γίνει εξαιρετικές δουλειές σε επίπεδο εξωτερικής παραγωγής. Εάν τεθούν με σαφήνεια τα κριτήρια, και υπάρχει και ο απαιτούμενος έλεγχος στο κόστος και στη διαδικασία εκτέλεσης, ανοίγεται ένας δρόμος υγιούς ενίσχυσης της ελεύθερης αγοράς.

Μεγάλες δυνατότητες ενυπάρχουν και στην προοπτική συνεργασιών με ανεξάρτητους παραγωγούς και φορείς είτε από την Ελλάδα, είτε από τρίτες ευρωπαϊκές ή μη χώρες. Το θεσμικό εθνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο υπάρχει. Μεγάλο στοίχημα αποτελεί η αποτελεσματική εφαρμογή του. Σημαντικό κομμάτι της χρηματοδότησης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας με δημόσιο χρήμα, αποτελεί και η ενίσχυση για παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών και στήριξη ανεξάρτητων εκδόσεων βιβλίων, σε ποσοστό 1,5% επί του ετήσιου κύκλου εργασιών του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα.

Εσωτερικές κι εξωτερικές παραγωγές εντάσσονται στα ασώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία και αποσβένονται, οι μεν εσωτερικές παραγωγές στο χρόνο (χρήση) που μεταδίδονται, οι δε εξωτερικές ακολουθούν συνήθως τη διαδικασία των κινηματογραφικών ταινιών (20% το πρώτο χρόνο μετάδοσης, 12% το δεύτερο και 8% τον τρίτο) εκτός και αν άλλως ορίζεται από το φορέα.

8.3 Οικονομική Δραστηριότητα

Οι πολιτικές και κοινωνικές απαιτήσεις από τη λειτουργία της δημόσιας τηλεόρασης, λόγω συγκυριών είναι αυξημένες. Οι θεωρητικές προσεγγίσεις του συστήματος ταυτόχρονης ύπαρξης ιδιωτικών και δημοσίων ραδιοτηλεοπτικών φορέων καθώς και η εμπειρία που έχουμε πλέον αποκομίζει από αυτή τη συνύπαρξη, επιτρέπουν σε έναν ικανοποιητικό βαθμό να εκτιμήσουμε τις επιπτώσεις της έμμεσης ή άμεσης συμβολής του δημοσίου πυλώνα ραδιοτηλεόρασης, όχι ως επιστροφή στον κρατισμό αλλά ως σημείο αναφοράς που θα φτιάχνει και δεν θα καταστρέφει ανθρώπους και θεσμούς, που θα επαναφέρει ένα υγιή τρόπο προσέγγισης των ΜΜΕ.¹⁵⁶

Ερωτήματα για τη δυσκολία που υπάρχει στο συμβιβασμό ανάμεσα στους πολιτιστικούς στόχους και στην αγορά, σε συνδυασμό με την ανησυχία της ΕΕ για την εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών¹⁵⁷ έχουν τεθεί από το παρελθόν. Το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς σε ότι αφορά τα ιδιωτικά ηλεκτρονικά μέσα στην Ελλάδα απέτυχε, διότι πέρα από τις διεθνείς εξελίξεις, αντί να στηριχθεί η βιωσιμότητά του σε στέρεες επενδύσεις, αναζήτησε τρόπο και λόγο ύπαρξης μέσα από γρήγορο κέρδος, την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και φυσικά μέσα από τις σχέσεις που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στην πολιτική, οικονομική και μιντιακή ελίτ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο την απώλεια αξιοπιστίας αλλά και την καταβαράθρωσή τους με το χτύπημα της κρίσης. Η επανεκκίνηση της δημόσιας τηλεόρασης, στόχος είναι να αποτελέσει όχι μία επιστροφή στο παρελθόν αλλά μία εκ νέου αναζήτηση βασισμένη σε παραδοσιακά πρότυπα και αξίες.

Η προσδοκώμενη επιτυχία και η επίτευξη στόχων που σχετίζονται με το ευρύτερο πλαίσιο για αναπτυξιακή προοπτική της χώρας, περνούν μέσα από συγκεκριμένες πρακτικές που συναρτώνται τόσο με την οικονομική μεγέθυνση, όσο και με την ενίσχυση της συλλογικής πεποίθησης για εθνική ανάταξη.

Τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ αποτελούν ένα σημαντικό κλάδο της επικοινωνιακής δραστηριότητας και της πολιτιστικής παραγωγής και δημιουργίας με πολύ μεγάλες οικονομικές δυνατότητες.

Σχεδιάζουν, οργανώνουν, παράγουν ή προμηθεύονται, μεταποιούν και μεταδίδουν προϊόντα και υπηρεσίες πολιτικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Έχουν καθημερινή επαφή με το σύνολο των πολιτών, άμεσα ή έμμεσα ασκούν επιρροές στην κοινή γνώμη.

Ο εφησυχασμός, δεδομένων των σταθερών εσόδων μέσω του ανταποδοτικού τέλους - όχι μόνο τώρα που είναι σε ιστορικά χαμηλά αλλά και σε μία ενδεχόμενη αύξηση - κάθε άλλο παρά πρέπει

---

¹⁵⁶ Seaton, J. (2011), σ. 264

¹⁵⁷ Steemers, J. (1999).

να φρενάρει την προσπάθεια εξεύρεσης νέων πηγών εσόδων καθώς και διεκδίκησης μέρους από τις χρηματοδοτήσεις της ΕΕ για την προώθηση της ελληνικής και ευρωπαϊκής παραγωγής.

8.3.1 Διαφήμιση

Η κατανομή της διαφημιστικής δαπάνης έχει απασχολήσει ως επιμέρους ζήτημα τη γενικότερη συζήτηση και αντιπαράθεση μεταξύ των υποστηρικτών είτε των δημοσίων είτε των ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών φορέων, στο όνομα του θεμιτού ή αθέμιτου ανταγωνισμού, κυρίως λόγω της δραματικής μείωσής της αλλά και της μετακίνησης στο διαδίκτυο.

Η διεκδίκηση διαφήμισης από τη δημόσια τηλεόραση όχι μόνο δεν απαγορεύεται από το θεσμικό πλαίσιο αλλά και αποτελεί ζητούμενο, οπωσδήποτε στη φάση αυτή.

Όπως φάνηκε και στο διάγραμμα Β.2. η δημόσια τηλεόραση είχε πολύ μικρό μερίδιο από τη διαφημιστική δαπάνη ακόμα και σε περιόδους ευμάρειας. Θεωρητικά δεν θεωρείται ισχυρός αντίπαλος. Μεγάλος αντίπαλος έγινε όταν απέκτησε τα δικαιώματα μεταδόσεων γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος όπως για παράδειγμα αθλητικές μεταδόσεις τύπου Ολυμπιακών Αγώνων, Champions League, Euroleague, Formula 1 κ.α. Με την πτώση που υπέστη η διαφήμιση τα τελευταία χρόνια, οι πιέσεις για περαιτέρω συρρίκνωση του ρόλου της δημόσιας τηλεόρασης έγιναν εντονότερες. Στοχοποιήθηκε για την απόκτηση των εν λόγω δικαιωμάτων, ειδικά σε ότι αφορά το Champions League, μέχρις εσχάτων. Αυτό που επιθυμούσαν τα ιδιωτικά συμφέροντα σε ότι αφορά τη διαφήμιση, φάνηκε ότι ήταν η αφαίμαξη της δημόσιας τηλεόρασης.

Η ιδέα που καλλιεργήθηκε σταδιακά - και δεν έχει εκλείψει ακόμα από τις συζητήσεις - είναι αυτή της κατάργησης της διαφήμισης από τη δημόσια τηλεόραση, με δεδομένο το ανταποδοτικό τέλος. Στην περίπτωση της Ελλάδας, και από εντελώς προσωπική οπτική, δεν τη βρίσκω και τόσο «αθώα» ιδέα προς το παρόν¹⁵⁸, τόσο λόγω της ιστορίας της ελληνικής δημόσιας τηλεόρασης και ειδικά μετά τη βίαιη διακοπή του σήματος της ΕΡΤ, όσο και λόγω της επικείμενης ανασυγκρότησης.

Η εκ' νέου διεκδίκηση διαφήμισης, θα μπορούσε να εδράζεται σε άλλα δεδομένα και όρους και όχι φυσικά σε μία ρεβανσιστική λογική απέναντι στα ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια.

Κατ' αρχάς, αναφερόμενοι σε διαφήμιση μιλάμε πάντα για την επαναφορά στην ουσία της λειτουργίας της ως «σύνολο δραστηριοτήτων το οποίο σχεδιάζει και υλοποιεί μια επικοινωνία

---

¹⁵⁸ Στη λογική του Jakubowicz, βλ. κεφ. 6.1.2

προϊόντων ή υπηρεσιών».¹⁵⁹ Οι άλλου είδους δοσοληψίες και μαζικές αγορές χώρου και χρόνου δεν αφορούν μία δημόσια τηλεόραση.

Τα προγράμματα που κατοχυρώνονται βάσει ποσοτικών μετρήσεων ως δημοφιλή, είναι αναμενόμενο να απορροφούν μεγάλο μέρος της διαφημιστικής δαπάνης.

Πάνω στην πραγματικότητα των εννοιών «δημοφιλία», «ποιοτικό» και «εμπορικό» προϊόν έχει αναπτυχθεί χρόνια τώρα, κυρίως μετά την είσοδο της ιδιωτικής τηλεόρασης, μια ρητορική που κατά τη γνώμη μου μάλλον αποπροσανατολίζει παρά διακρίνει.

Τη διαφήμιση άρχισε να απορροφά η δύναμη της συνήθειας θέασης συγκεκριμένων καναλιών και όχι η επί τούτω δημοφιλία του προγράμματός τους. Η ομοιογένεια του προγράμματος δεν άφηγε από ένα σημείο και μετά κανένα περιθώριο διαφοροποίησης. Η αναζήτηση μερίδας κοινού που ενδιαφέρεται να παρακολουθήσει πρόγραμμα διαφορετικό, μάλλον διευρύνει το έργο της διαφημιστικής αγοράς παρά το συρρικνώνει. Το καλό ή ανύπαρκτο γούστο, το υψηλό ή χαμηλό μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδο και το επαγγελματικό status, δεν διατρέχουν οριζόντια την κοινωνία αλλά και κάθετα. Η διαφημιστική αγορά στην Ελλάδα παρουσίασε συγκεντρωτικές προς την ομοιογένεια τάσεις, εκτιμώντας μόνο οριζόντια την κοινωνία.

Η ποιότητα, σύμφωνα και με τους J. Harrison και L.M. Woods, με την ευρύτερη έννοια δεν παράγει μόνο αξίες, αλλά συναρτάται και με την ποικιλία και τη διαφορετικότητα. Οι απαιτήσεις από τη δημόσια τηλεόραση συμπεριλαμβάνουν την ποιότητα με όλες τις ερμηνείες που αυτή επιδέχεται αλλά κυρίως την πρωτοποριακή και καινοτόμα δράση για την ανάδειξη νέων ταλέντων και για την προώθηση εθνικής και ευρωπαϊκής παραγωγής.¹⁶⁰

Αυτό που έχει ενδιαφέρον και είναι χαρακτηριστικό της σύγχυσης των εννοιών, είναι ότι το «ποιοτικό» πρόγραμμα συνδέθηκε με παραγωγές, αξιόλογες τις περισσότερες - όχι πάντα - φορές ως προς το περιεχόμενό τους αλλά φτιαγμένες με ξεπερασμένο γούστο και αισθητική. Εδώ έγκειται σε μεγάλο βαθμό η ανάγκη για αναβάθμιση σε επίπεδο έμπνευσης, δημιουργικότητας και κυρίως μάρκετινγκ.

8.3.2 Πωλήσεις

Ο τομέας των πωλήσεων έχει ένα μεγάλο εύρος, στηρίζεται στη παραγωγή όλων των κατηγοριών περιεχομένου και μπορεί να αποφέρει σημαντικά έσοδα.

¹⁵⁹ Χαιρετάκης, *op. cit.*, σ. 66

¹⁶⁰ Harrison, J. & Woods, L.M. (2001)

Κάθε κατηγορία έχει τους δικούς της όρους και προϋποθέσεις, ως προς την πώλησή της, που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ήδη από το στάδιο της παραγωγής.

Στο κομμάτι της ενημέρωσης, η ποιότητα και ο βαθμός αξιοπιστίας θα δημιουργήσουν προϋποθέσεις ζήτησης είτε από ξένα κανάλια είτε από διεθνή πρακτορεία. Η χρέωση διαφέρει και ποικίλει ανάλογα με το ποιος το ζητάει, τη χρήση που θα κάνει και μπορεί να συμπεριλάβει από την τηλεοπτική έως και τη διαδικτυακή εκμετάλλευση.

Η κατηγορία των ντοκιμαντέρ και των σειρών μυθοπλασίας, σηκώνουν το μεγαλύτερο βάρος ως προϊόντα εν δυνάμει εκμετάλλευσης, καθώς προϋποθέτουν ήδη από το στάδιο της σύλληψης της ιδέας τους ένα ευρύτερο, πέραν του ελληνικού, ενδιαφέρον. Αυτό απαιτεί βαθιά γνώση της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας αγοράς και φυσικά ανοίγει δυνατότητες ενασχόλησης και δίνει στόχους σε ανθρώπινο δυναμικό, υψηλού μορφωτικού επιπέδου.

Δεδομένης της μη γνώσης της ελληνικής γλώσσας από ευρύ διεθνές κοινό - γεγονός που δεν κάνει ελκυστικά τα ελληνικά προγράμματα - αλλά ταυτόχρονα και του αριθμού των ελλήνων που είναι γνώστες ευρωπαϊκών, βαλκανικών και τα τελευταία χρόνια και άλλων γλωσσών όπως ρώσικα και κινέζικα, θα πρέπει να αναζητηθεί το ενδεχόμενο πρωτογενούς ξενόγλωσσας παραγωγής πάνω σε θέματα που για το ελληνικό κοινό μπορεί να μην έχουν κάποιο ιδιαίτερο νόημα, όχι λόγω αδιαφορίας, αλλά λόγω καλής γνώσης, αλλά ως προς το διεθνές κοινό να προωθούν τα συμφέροντα της χώρας, όπως για παράδειγμα θέματα αγροτικής παραγωγής, πολιτισμού και τεχνολογίας.

Οι πωλήσεις μπορούν να συμπεριλάβουν σταδιακά, εκδόσεις, πωλήσεις εικόνας και ήχου ή μόνο ήχου από μουσικές συναυλίες.

Η επιδίωξη πωλήσεων, ειδικά σε ότι αφορά την ελληνική παραγωγή, εμπεριέχει στη βάση της, πέρα από την αύξηση εσόδων και τη δυναμική μας ως χώρα που κληρονόμησε έναν πολιτισμό που εξέφρασε οικουμενικές αξίες, όπως τη δημοκρατία και την επιστήμη αλλά και έθεσε αξιακές αρχές πάνω στις οποίες πρέπει να εδράζεται η ανθρώπινη δραστηριότητα. Αναγκαία είναι, όχι μόνο η διαφύλαξη και η προώθηση της ελληνικής κουλτούρας αλλά και το πως ένα σύστημα αξιών που κληρονομήσαμε, μπορεί να γίνει κτήμα ευρύτερων πληθυσμιακών ομάδων εντός και εκτός συνόρων μέσα από παραγωγές που θα λειτουργήσουν ανταποδοτικά, από την αύξηση του τουριστικού ρεύματος μέχρι τη διαπαιδαγώγηση του κόσμου για το σεβασμό, την ατομική επένδυση κι την προσωπική ανέλιξη.

8.4 Δίκτυο Εγχώριο και Διεθνές

Η ΕΡΤ είχε αναπτύξει ισχυρό και αξιόλογο δίκτυο, κυρίως ραδιοφωνικό, καλύπτοντας δεκαεννέα (19) κεντρικές πόλεις της επικράτειας με τις αντίστοιχες περιφέρειες.

Το αιφνίδιο κλείσιμό της, εμπόδισε τη συμμετοχή της στο διαγωνισμό που πραγματοποιήθηκε λίγο καιρό μετά για τον πάροχο δικτύου ψηφιακής μετάδοσης, ακυρώνοντας τότε και το στρατηγικό πλεονέκτημα που είχε και που ήταν η διάθεση των κατάλληλων χώρων πανελλαδικά για να μπορεί να γίνει πάροχος δικτύου.

Ο τελευταίος νόμος αποκαθιστά τη δυνατότητα να παρέχει εκτός του δικού της προγράμματος, και προγράμματος τρίτων. Τα όποια έσοδα προκύψουν, θα πρέπει σταδιακά να ισοφαρίσουν το κόστος προμήθειας, εγκατάστασης και επέκτασης, το οποίο είναι εξόχως υψηλό ως προς το σκέλος των επενδύσεων και κάτω από το υπάρχον ανταποδοτικό τέλος.

Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός και η αυτοματοποίηση των κέντρων εκπομπής θα δημιουργήσουν οικονομίες από την απασχόληση του προσωπικού σε ανάγκες των κεντρικών υπηρεσιών, με επωφελέστερο αποτέλεσμα τόσο για τους ίδιους όσο και για την εταιρεία.

Η συνύπαρξη παραδοσιακών και νέων τεχνολογικών δομών θα οδηγήσει τη λειτουργία της εταιρείας για ένα διάστημα, μέχρι να ολοκληρωθεί η εγκατάσταση εξελιγμένων συστημάτων πληροφορικής σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού. Το μειονέκτημα, είναι οι ταχύτατες μεταβολές σε αυτά τα συστήματα και που σε συνδυασμό με τις χρονοβόρες διαδικασίες προμηθειών πρακτικά αφήνουν τον οργανισμό πίσω από τις εξελίξεις. Σχηματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι εξελίξεις τρέχουν με ταχύτητα μηνών, ενώ οι προμήθειες του δημοσίου με ταχύτητα ετών. Αυτό το μειονέκτημα κατά κάποιο τρόπο θα πρέπει να ληφθεί ως αξίωμα και να ορίζεται ανά χρονικό διάστημα δύο έως τριών ετών, μεσοπρόθεσμο επενδυτικό πρόγραμμα.

Σημαντικό κομμάτι είναι και οι ξένες πλατφόρμες που τυχόν θα ενδιαφερθούν για να εντάξουν σε αυτές το πρόγραμμα της ελληνικής δημόσιας τηλεόρασης. Υπάρχει κόστος δορυφορικής μεταφοράς το οποίο αντισταθμίζεται από την εκμετάλλευση μέσω συνδρομών. Όσο πιο αξιόλογο και ποιοτικό είναι το πρόγραμμα και στο επίπεδο της ξενόγλωσσης παραγωγής, τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να υπάρξει ενδιαφέρον και επίτευξη μιας καλής συμφωνίας με έναν δορυφόρο που παρουσιάζει ενδιαφέρον ως προς την περιοχή που καλύπτει και ως προς το συνολικό πακέτο που προσφέρει στον καταναλωτή. Αυτό έχει σημασία, όχι μόνο στο μέρος που αφορά στη μεταφορά του σήματος στον απόδημο Ελληνισμό αλλά και στην προβολή της χώρας διεθνώς.

8.5 Μετάβαση σε νέα Μέσα

Η σύγκλιση της εικόνας και του ήχου μέσω της εξάπλωσης του διαδικτύου και της λειτουργίας νέων διασυνδεδεμένων συσκευών, έχει δημιουργήσει μία επανάσταση στο χώρο της τεχνολογίας.

Το διαδίκτυο δημιούργησε μία νέα κατηγορία αναγνωστών, συντακτών, συγγραφέων, θεατών και παραγωγών οπτικοακουστικού υλικού. Το γεγονός αυτό παρουσιάζει ένα τεράστιο ενδιαφέρον ως προς τις δυνατότητες του ανθρώπου, αν του δοθούν τα κατάλληλα εργαλεία, αλλά δεν υποκαθιστά ακόμα τη διαδικασία της επαγγελματικής παραγωγής.

Τα νέα μέσα, με το βαθμό διείσδυσης που έχουν στη σημερινή εποχή και κυρίως στο νεαρότερο ηλικιακά κοινό, επιδρούν σαφώς με πολλαπλούς τρόπους, στο χώρο παραγωγής οπτικοακουστικών μέσων. Σύμφωνα με την EBU, Οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς στην Ευρώπη αντιμετωπίζουν τεράστιες προκλήσεις, αναφορικά με τις νέες τεχνολογίες και την αλλαγή της συμπεριφοράς του κοινού που μεταμορφώνει τον τρόπο που το περιεχόμενο δημιουργείται, διανέμεται και καταναλώνεται.¹⁶¹ Με την έκθεση VISION2020 μάλιστα, προσφέρει προτάσεις για την ανάπτυξη των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών σε πλήρως «δικτυωμένες» εταιρείες. Πρόκειται για ένα ψηφιακό κατάλογο ιδεών, εντός του οποίου τα μέλη της EBU μπορούν να κάνουν αναζητήσεις, ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Ως προς την αμιγώς τηλεοπτική παραγωγή, τα νέα μέσα μετάδοσης, δεν επηρεάζουν τόσο τη διαδικασία και το περιεχόμενό της, όσο τις τεχνικές προδιαγραφές της, σε ότι αφορά τη δυνατότητα διανομή της σε νέες πλατφόρμες. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με τις κινηματογραφικές ταινίες, οι οποίες στη συνέχεια μεταδίδονται και τηλεοπτικά. Η ουσία της δημιουργίας τους όμως, τεχνικά και καλλιτεχνικά, έγκειται στους νόμους και στους κανόνες μιας κινηματογραφικής παραγωγής.

Ανοίγονται ωστόσο νέες προοπτικές για επιπλέον παραγωγή περιεχομένου αποκλειστικά για διαδικτυακή χρήση, προσαρμοσμένου σε άλλα μεγέθη κάδρου και σε άλλες ανάγκες που σχετίζονται με ταχύτητα στην ενημέρωση, παρακολούθηση συγκεκριμένου προγράμματος όποια στιγμή και σε όποιο σημείο. Σημαντικές παραμέτρους, εξακολουθούν να αποτελούν το τεχνικό μέρος της παραγωγής και το κόστος, έτσι ώστε να μην αποκλείεται η πρόσβαση από όσο το δυνατόν περισσότερους χρήστες.

---

¹⁶¹ URL, <http://ebu-vision2020.tumblr.com/aboutVISION2020>

Η δημόσια τηλεόραση, πριν προβεί σε νέου τύπου παραγωγή, διαθέτει ένα τεράστιο αρχείο που μπορεί να διαθέσει βάσει νόμου, δωρεάν για σκοπούς επιστημονικής έρευνας και έναντι μικρού αντιτίμου σε ιδιώτες και εμπορικές εταιρείες. Σημειωτέον ότι οι εξελίξεις στα νέα μέσα αποτελούν ότι πιο σημαντικό σε επίπεδο δυνατοτήτων συνεργασίας φορέων παραγωγής πολιτισμού και γνώσης, όπως είναι τα πανεπιστήμια, οι πολιτιστικοί και καλλιτεχνικοί οργανισμοί, οι δημόσιες τηλεοράσεις κ.α. με μεγάλα οικονομικά οφέλη στη διακίνηση της γνώσης, του υλικού και της εμπειρίας μεταξύ αυτών και ταυτόχρονα προωθείται το όνομα και η φήμη τους.

Μία κοινωνιολογική προσέγγιση που άπτεται το τηλεοπτικού πολιτισμού μας, έχει κάνει η Alexandra Suich στο άρθρο του περιοδικού *The Economist YouTube. Το διαδίκτυο αλλάζει ραγδαία τις τηλεοπτικές συνήθειες*. Θεωρεί ότι «τα διαδικτυακά βίντεο εξελίσσονται σε σημαντική πολιτιστική δύναμη που μεταβάλλουν τις συζητήσεις, τις κοινωνίες και το περιεχόμενο που καταναλώνουν οι άνθρωποι [...] Έχει κάνει τους ανθρώπους να πιστεύουν ότι μπορούν να έχουν πρόσβαση στην ψυχαγωγία με τους δικούς τους όρους».¹⁶² Κάνει λόγο για στιγμιαία ικανοποίηση αλλά και για μείωση της συντροφιάς μέσω φυσικής παρουσίας των ατόμων, καθώς ναι μεν η παρακολούθηση ενός προγράμματος θα μπορεί να γίνεται ταυτόχρονα από μια συντροφιά on line αλλά η κοινωνικοποίηση μέσω ανταλλαγής απόψεων για αυτό που παρακολούθησαν θα πραγματοποιείται μέσω των social media.

Προς το παρόν και για την ελληνική κοινωνία, φαίνεται ότι υπάρχουν ακόμα περιθώρια αναζήτησης και στήριξης της συντροφικότητας με όρους απτής κα όχι εικονικής πραγματικότητας, χωρίς φυσικά να καταφύγουμε στη δαιμονοποίηση της τεχνολογίας.

---

¹⁶² Suich, Al. (2014), σ. 131

Επίλογος

Το τέλος του 20ου αιώνα σηματοδεύτηκε από αλλαγές σε διάφορους οικονομικούς χώρους, που δεν άφησαν αλώβητο και το ραδιοτηλεοπτικό πεδίο σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς πολλαπλασιάστηκαν, και η έναρξη του 21ου αιώνα μας βρίσκει αντιμέτωπους και με νέες εξελίξεις στην τεχνολογία που ξεπέρασαν κάθε φαντασία του παρελθόντος.

Η έναρξη της λειτουργίας τους πήρε πανηγυρική μορφή, εν μέσω της ανάγκης για το νέο, το εντυπωσιακό, το απαλλαγμένο από τις κρατικές παρεμβάσεις.

Η Ευρώπη βρήκε επιπλέον ενασχόληση, επιχειρώντας να διατηρήσει ισορροπίες στην τηλεοπτική αγορά. Η ιστορία της από τη μια πλευρά και η ανάγκη ταχείας μετάβασης και προσαρμογής σε νέα επιχειρηματικά και οικονομικά μοντέλα από την άλλη, την ώθησαν σε θέσεις και παρεμβάσεις μέσω των οποίων προσπαθούσαν να συγκεραστούν οι δημοκρατικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες στη βάση του κράτους πρόνοιας που είχε δομηθεί από το παρελθόν, με τις ιδιωτικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, που δραστηριοποιήθηκαν στην παραγωγή επιπλέον πλούτου και αγαθών.

Η Ελλάδα, μόλις εντός 40 χρόνων περίπου πολιτικής σταθερότητας και απαλλαγής από πολέμους, δεν έκανε απλώς βήματα, αλλά άλματα στη διαδικασία προσαρμογής της σε δυτικά πρότυπα. Με αυτόν το ρυθμό ωστόσο, δεν κατέκτησε το κάθε στάδιο μετάβασης πριν περάσει στο επόμενο. Κυρίως όμως δεν κατάφερε, παρά τις συνθήκες δημοκρατίας, να δομήσει ένα κράτος με όρους πολιτικής συνείδησης και στοχοθέτησης. Ήταν λογικό να εμφανιστούν κάποιου είδους παρενέργειες καθώς, με έναν ενθουσιασμό αποκομμένο από ωριμότητα σκέψης, παρουσίασε τάσεις γρήγορης κατανάλωσης κάθε τι καινούργιου χωρίς να το φιλτράρει και την πολιτική την αντιλήφθηκε με όρους κομματοκρατίας.

Το δικό μας τηλεοπτικό πεδίο δεν έμεινε πίσω από τις εξελίξεις, αλλά ελλείψει ουσιαστικού νομικού πλαισίου, η αγνόηση του όποιου υπάρχοντος και η υπέρμετρη αισιοδοξία για την ελεύθερη αγορά που θα αυτορυθμιζόταν, οδήγησε στην απορρύθμιση και στην κακή δόμηση (μη ξεφεύγοντας από το γενικό κανόνα επί της δόμησης).

Η κρίση χρέους που στη συνέχεια μετατράπηκε σε κρίση ρευστότητας συμπάρεσυρε την πλειοψηφία των οικονομικών κλάδων. Τα μέσα δεν έμειναν ανέγγιχτα και αυτό κυρίως διότι ακόμα και στην περίοδο της ευφορίας συσσώρευαν χρέη.

Η τακτική που ακολουθήθηκε, ήταν η μετατόπιση των ευθυνών στο στενό και ευρύτερο δημόσιο τομέα, ενώ και για την κακοδιαχείριση του ιδιωτικού, ούτε λόγος.

Ο Φίλιππος Σαχινίδης, πρώην Υπουργός Οικονομικών στην εκπομπή ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ¹⁶³ της δημόσιας τηλεόρασης (επί Εποχής λογοτύπου ΝΕΡΙΤ) με παρουσιάστριες τη Μ. Μιχελιδάκη και τη Β. Πετούρη στις 8.3.2015 έκανε την εξής τοποθέτηση:

Θα πρέπει επιτέλους οι επιχειρηματίες να μην είναι επιχειρηματίες με τα δανεικά αλλά όταν αναλαμβάνουν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες να χρησιμοποιούν ίδια κεφάλαια ...οι περισσότεροι από αυτούς δεν είχαν μεγάλη συμμετοχή με ίδια κεφάλαια στις επενδυτικές τους πρωτοβουλίες γι ' αυτό και έπαιρναν πολύ μεγαλύτερο ρίσκο από αυτό που θα δικαιολογούσε εάν οι ίδιοι συμμετείχαν με ισχυρά προσωπικά κεφάλαια. Άρα είχαμε επενδυτικές επιλογές υψηλού ρίσκου γιατί ήταν επιχειρηματίες με τα λεφτά των ξένων...αν τα λεφτά είναι δικά σου είσαι πολύ πιο προσεκτικός και βεβαίως στοχεύεις σε μικρότερες αποδόσεις μέσο-μακροπρόθεσμα [...] Οι τράπεζες πρέπει να είναι προσεκτικές αλλά από την άλλη μεριά θα πρέπει και εμείς (και εδώ πέρα να μιλήσω ως πολιτικός που είχα την ευθύνη για όλα αυτά) να έχουμε ένα πολύ αυστηρό εποπτικό πλαίσιο γιατί νομίζω ότι αυτό το οποίο οδήγησε στην παγκόσμια κρίση και στην εξειδίκευση εδώ στην Ελλάδα, ήταν ότι είχαμε ένα πάρα πολύ χαλαρό εποπτικό πλαίσιο σε ότι αφορά τον τρόπο λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος και ενδεχομένως και της κεφαλαιαγοράς της ίδιας, γι αυτό φτάσαμε στο σημείο στο οποίο φτάσαμε..δεν είναι τυχαίο..υποχώρησε η πολιτική απέναντι στη δυναμική των αγορών και αυτή τη στιγμή οι αγορές υπαγορεύουν στους πολιτικούς τι πρέπει να κάνουν..άρα πρέπει να ανακτήσει η πολιτική την πρωτοκαθεδρία έναντι των αγορών για να μπορούν πλέον να ελέγχουν όλες αυτές τις αρνητικές συνέπειες

Η τοποθέτηση αυτή αποτυπώνει την πραγματικότητα του γενικότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Τα ΜΜΕ όπως φάνηκε και από τους ισολογισμούς τους στηρίζονται σε ξένα παρά σε ίδια κεφάλαια. Αυτό όμως που δεν γνωρίζουμε είναι το που κατέληξαν όλα αυτά τα δάνεια. Όπως στο δημόσιο τομέα έπεσε όλη η ευθύνη στους εργαζόμενους και δεν αποδόθηκαν ευθύνες στους διαχειριστές του παρελθόντος, έτσι και στον ιδιωτικό, οι εργαζόμενοι πλήρωσαν με την απόλυσή τους, τις υποφαινόμενες ζημιές. Οι επιχειρήσεις των μέσων ακόμα παραμένουν, παρά τα αρνητικά αποτελέσματα των τελευταίων ετών.

Εν μέσω αυτού του περιβάλλοντος, που άρχισε να αναδύεται σταδιακά, η αξιοπιστία των παραδοσιακών μέσων άρχισε να χάνεται. Ακόμα και η στροφή του κοινού στις νέες τεχνολογίες, θεωρείται ένδειξη της απώλειας αυτής της αξιοπιστίας.

Τα προβλήματα των ΜΜΕ συμπυκνωθήκαν στο σημείο της 11.6.2013 με τη διακοπή της ΕΡΤ.

¹⁶³ URL, <http://webtv.nerit.gr/katigories/enimerosi/08mar2015-savvatokiriako/>

Σημείο κατάρρευσης θεσμών και αξιών η 11.6.2013, αλλά και σημείο που ανέδειξε σε όλο του το μεγαλείο το έλλειμμα πολιτικής σκέψης σε αυτή τη χώρα.

Δεν εκτιμώ ότι ήταν μία νίκη των αγορών πάνω στην πολιτική, διότι απλώς πολιτική δεν υπήρξε. Εάν υπήρχε θα διευθετούσε διαφορετικά, ενδεχομένως και με επώδυνες λύσεις, τη συσσώρευση δομικών και επιχειρησιακών προβλημάτων της ΕΡΤ. Η σκέψη που υπάρχει και ευλογείται από τις σχέσεις διαπλοκής που αναπτύχθηκαν για ίδιον όφελος όλου του κρατικοδίαιτου ιδιωτικού τομέα, είναι πως θα αποδομηθεί το κράτος.

Τα ΜΜΕ στην Ελλάδα, αναλώθηκαν επιχειρηματικά στη διατήρηση του όποιου κέρδους απέμεινε και επικοινωνιακά στη διαιώνιση μιας πνευματικής και ψυχολογικής συρρίκνωσης της κοινωνίας.

Κατ' αναλογία με αυτό που συνέβη στη δεκαετία του '60, τότε που πολιτιστικές και λογοτεχνικές δραστηριότητες επαναπροσδιόρισαν συνειδήσεις και ξανακοίταξαν τη σχέση με το ιστορικό παρελθόν, σε μία προσπάθεια να αντιμετωπιστεί η κρίση, το τραύμα και το ρήγμα του πολέμου,¹⁶⁴ έτσι και τώρα η ανασυγκρότηση της κοινωνίας απαιτεί επαναπροσδιορισμό αξιών.

Η δημόσια τηλεόραση μπορεί να θεωρείται δημόσια δαπάνη, αλλά έχει μέγιστη αξία ως ανταπόδοση, όπως όλες οι δημόσιες δαπάνες άλλωστε, οι οποίες φαίνεται ότι σε ορισμένα πεδία, χρήζουν επανόδου στο προσκήνιο,¹⁶⁵ όχι με τη μορφή επιστροφής σε έναν αντιπαραγωγικό κρατισμό, αλλά με νέες θεμελιώδεις αυτή τη φορά, προδιαγραφές για το μέλλον, σε μία αναζήτηση «ισορροπίας καπιταλιστικής δράσης και παρεμβατικής εξουσίας του πολίτη».¹⁶⁶

Τις επιχειρηματικές διαστάσεις μιας δημόσιας τηλεόρασης, πέρα από τις κοινωνικές και πολιτιστικές, μπορεί κανείς να τις διαπιστώσει στην πράξη, παίρνοντας δύο αντιπροσωπευτικά παραδείγματα από τον Ευρωπαϊκό χώρο. Αυτό του ΒΒC, που με όλη τη τηλεοπτική του δράση αποτελεί ένα πρότυπο διεθνών προδιαγραφών, αλλά και της Γερμανίας, της «ατμομηχανής της Ευρωπαϊκής Οικονομίας» η οποία διαθέτει πληθώρα δημοσιών τηλεοπτικών καναλιών για να καλύπτουν άπασες τοπικές και εθνικές ανάγκες.

Στην Ελλάδα, πρέπει να βρούμε ξανά την αφετηρία μας στο θέμα δημόσια τηλεόραση. Υπάρχουν όλες οι προδιαγραφές σε ιστορικό και υλικό υπόβαθρο καθώς και αξιόπιστο δυναμικό. Πριν «επιχειρήσουμε» ωστόσο σαν τηλεόραση, πρέπει να ξαναδούμε το ζήτημα της αλληλεγγύης και της εμπιστοσύνης. Το θέατρο της Αθήνας του 5ου αι. π.Χ., που συνδέθηκε άμεσα με το

---

¹⁶⁴ Λιάκος, Α. (2008), σ.96

¹⁶⁵ Λέανδρος, *op. cit.*, σ. 373

¹⁶⁶ Γκόλντινγκ, Π. & Μέρντοκ, Γ. *op. cit.*, σ. 29

δημοκρατικό πολίτευμα, είχε επιτύχει πρωτίστως τη μετατροπή του κάθετου άξονα επικοινωνίας που υπήρχε ανάμεσα στον άνθρωπο και στο θεό στο τελετουργικό θέατρο, σε οριζόντιο άξονα επικοινωνίας, εντός ενός κοσμικού πλέον θεάτρου, ανάμεσα στον πολίτη και στους συμπολίτες του. Κρατώντας τη κοινή ρίζα του θεάτρου με την τηλε - θέαση και όχι με την τηλε - όραση, οφείλει η δημόσια τηλεόραση που απευθύνεται σε όλους τους πολίτες να αποκαταστήσει σχέσεις οριζόντιες μεταξύ τους αλλά και κάθετες με την πολιτεία στη διαδρομή για ανασυγκρότηση της χώρας και αποκατάστασή της, επικοινωνιακά τουλάχιστον, στο διεθνές στερέωμα.

Θα κλείσω διατηρώντας το θέατρο ως σημείο αναφοράς, για να επισημάνω ότι την ανατροπή των σχεδίων του Αρνόλφου¹⁶⁷ την έφερε η ίδια η ανθρώπινη φύση. Στην περίπτωση της δημόσιας τηλεόρασης, ελπίζουμε ότι θα τη φέρει ίδια η ιστορική και κοινωνική συγκυρία της Ελλάδος.

---

¹⁶⁷ Βλ. Μολιέρος στην Εισαγωγή

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- ◆ Curran, J. (2011). Οι θεωρήσεις των Μέσων Επικοινωνίας και του Πολιτισμού στη εποχή του Νεοφιλελευθερισμού. Στο Στ. Παπαθανασόπουλος (Επιμ.), *Τα Μέσα Επικοινωνίας στον 21^ο αιώνα* (σσ. 25 - 47). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- ◆ Handy, C. (2003). *Ο Ελέφαντας και ο Ψύλλος/ Κοιτάζοντας πίσω προς το Μέλλον*, (Β. Σερδάρη, Μτφρ). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική (Έκδοση πρωτοτύπου 2001)
- ◆ Seaton, J. (2011). Δημόσιο, Ιδιωτικό και Μέσα Ενημέρωσης. Στο Στ. Παπαθανασόπουλος (Επιμ.), *Τα Μέσα Επικοινωνίας στον 21^ο αιώνα* (σσ. 251 - 265). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- ◆ Αντόρνο, Τ. & Χορκχάϊμερ, Μ. (1986). *Η Διαλεκτική του Διαφωτισμού*. (Ζ. Σαρίκας, Μτφρ.). Αθήνα: Ύψιλον. (Έκδοση πρωτοτύπου 1944)
- ◆ Αυδίκος, Β. (2014). *Οι Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες στην Ελλάδα*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- ◆ Βούλγαρης, Γ. (2013). *Η Μεταπολιτευτική Ελλάδα 1974 – 2009*. Αθήνα: Πόλις.
- ◆ Γκόλντινγκ, Π. & Μέρντοκ, Γ. (2004). Κουλτούρα, Επικοινωνίες και Πολιτική Οικονομία. Στο Curran, J. & Gurevitch, M. (επιμ.), *ΜΜΕ και Κοινωνία* (σσ. 25 - 52) (Δ. Κίκιζας, Μτφρ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη (Έκδοση πρωτοτύπου 1996)
- ◆ Δεληολάνης, Δ. (2008). *Σίλβιο Μπερλουσκόνι / Βίος και Πολιτεία*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη
- ◆ Έξαρχος, Γ. (2003) Τα Ελληνικά ΜΜΕ αντιμετωπίζοντας το νέο ψηφιακό περιβάλλον. Στο Ρ. Παναγιωτοπούλου (Επιμ.), *Διεθνές Συνέδριο Η Ψηφιακή Πρόκληση: ΜΜΕ και Δημοκρατία, Μάιος 2001* (σσ. 621-624). Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- ◆ Ιορδάνογλου, Δ. (2008). *Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού στις σύγχρονες οργανώσεις. Νέες τάσεις και πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική
- ◆ Καράκωστας, Ι. (2012). *Το Δίκαιο των ΜΜΕ*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- ◆ Λεάνδρος, Ν. (2000). *Πολιτική Οικονομία των ΜΜΕ*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη
- ◆ Λεάνδρος, Ν. (2008). *Επιχειρηματικές Στρατηγικές και Βιομηχανία των Μέσων*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη
- ◆ Λεάνδρος, Ν. (2012). *Οικονομική κρίση και σύγχρονη Ανάπτυξη / Η οπτική της Πολιτικής Οικονομίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.

- ◆ Λέανδρος, Ν. (2013). Τα Μέσα στο επίκεντρο της κρίσης. Τα οικονομικά αποτελέσματα οκτώ μεγάλων επιχειρήσεων. Στο Γ.Πλειός (Επιμ.), *Η Κρίση και τα ΜΜΕ* (σσ. 31-57). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
- ◆ Λιάκος, Α. (2008). Δεκαετία του '60: Η ιστορική συνείδηση και οι μύθοι της. Στο Α. Ρήγος, Σ. Σεφεριάδης & Ε. Χατζηβασιλείου Ευάνθη (Επιμ.), *Η «Σύντομη» Δεκαετία του '60. Θεσμικό Πλαίσιο, Κομματικές Στρατηγικές, Κοινωνικές Συγκρούσεις, Πολιτισμικές Διεργασίες* (σσ.95 - 97). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- ◆ Μούσης, Ν. (2013). *Ευρωπαϊκή Ένωση / δίκαιο, οικονομία, πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
- ◆ Μπουραντάς, Δ. (2005). Ηγεσία. Ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- ◆ Παναγιωτοπούλου, Ρ. (2004). *Η Τηλεόραση εκτός των Τειχών/ Η Περιφερειακή και Τοπική Τηλεόραση στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- ◆ Παπαθανασόπουλος, Στ. (2004). *Πολιτική και ΜΜΕ/ Η Περίπτωση της Νότιας Ευρώπης*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη
- ◆ Παπαθανασόπουλος, Στ. (2005). *Η τηλεόραση στον 21^ο αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη
- ◆ Παπαθανασόπουλος, Στ. (2011). Εισαγωγή. Στο Στ. Παπαθανασόπουλος (Επιμ.), *Τα Μέσα Επικοινωνίας στον 21^ο αιώνα* (σσ. 11 - 21). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- ◆ Πασχαλίδης, Γρ. (2005). Η Ελληνική Τηλεόραση. Στο Βερνίκος, Ν., Δασκαλοπούλου, Σ., Μπαντιμαρούδης, Φ., Μπουμπάρης, Ν. & Παπαγεωργίου, Δ. (επιμ.), *Πολιτιστικές Βιομηχανίες / Διαδικασίες, Υπηρεσίες, Αγαθά* (σσ. 173-200). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- ◆ Πλειός, Γ. (2013). Εισαγωγή. Στο Γ.Πλειός (Επιμ.), *Η Κρίση και τα ΜΜΕ* (σσ. 15-27). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
- ◆ Πλειός, Γ. (2013). Τα ΜΜΕ απέναντι στην Κρίση: έντονη υιοθέτηση της λογικής των ελίτ. Στο Γ.Πλειός (Επιμ.), *Η Κρίση και τα ΜΜΕ* (σσ. 87-134). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
- ◆ Τσουρβάκας, Γ. (2012). *Μάνατζμεντ Επικοινωνιακών και Πολιτιστικών Οργανισμών / Πλαίσιο, Εργαλεία, Στρατηγικές*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- ◆ Φριθ, Σ. (2004). Ψυχαγωγία. Στο Curran, J. & Gurevitch, M. (επιμ.), *ΜΜΕ και Κοινωνία* (σσ. 230 - 253) (Δ. Κίκιζας, Μτφρ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη (Έκδοση πρωτοτύπου 1996)
- ◆ Χαιρετάκης, Μ. (2013). Η κρίση των ΜΜΕ και τα ΜΜΕ της κρίσης. Στο Γ.Πλειός (Επιμ.), *Η Κρίση και τα ΜΜΕ* (σσ. 59-84). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Ξενόγλωσσα Άρθρα

- ◆ Bron M. Christian, (2010), «Financing and Supervision of Public Service Broadcasting», from the publication IRIS plus 2010-4 *Public Service Media: Money for Content*. European Audiovisual Observatory.
<http://www.obs.coe.int/documents/205595/264589/IRIS+plus+2010en4LA.pdf/4d531a6e-ad02-4958-aeb3-2c3aabfcd1e4>
- ◆ Coppens Tomas & Saeys Frieda, (2006), «Enforcing performance: new approaches to govern public service broadcasting», *Media, Culture & Society*, vol. 28, 2: pp. 261-284.
- ◆ Donders Karen & Pauwels Caroline, (2010) « The introduction of an ex ante evaluation for new media services: ‘Europe’ asks it or Public Service Broadcasting needs it?»,
◆ <http://ripeat.org/wp-content/uploads/tdomf/1323/Donders%20&%20Pauwels.pdf>
- ◆ Doyle Gillian, (2012), «Audiovisual economics: Audiovisual markets in the European Union». *Quaderns del CAC*, 15 (38). pp. 15-23.
- ◆ Halmágyi Zsófia & Fetea Sabrina, (2013), «State Aid and Public Service Broadcasting, Maastricht University, Faculty of Law».
<http://www.maastrichtuniversity.nl/web/Institutes/MCEL/Publications1/StudentPapers2012012.htm>
- ◆ Harrison J. & Woods L.M., (2001) «Defining European Public Service Broadcasting», *European Journal of Communication*, vol. 16 no. 4 477-504
- ◆ Jakubowicz Dr. Karol, (2006), «Public service broadcasting: a new beginning, or the beginning of the end?», *Knowledge Politics*, An amended version of a presentation delivered at the Re-visionary Interpretations of the Public Enterprise (RIPE@2006) conference, ‘Public Service Broadcasting in the Multimedia Environment: Programmes and Platforms’
- ◆ Leandros Nikos, (2010), «Media Concentration and Systemic Failures in Greece», *International Journal of Communication* 4, 886–905
- ◆ Llorens -Maluquer, Carles (2002) «The European Union Policy, Pluralism and public Service Broadcasting». Autonomous University of Barcelona, Bellaterra, Spain. Presented at the RIPE@2002 Conference, 17 - 19.1.0. <http://ripeat.org/wp-content/uploads/2010/03/llorens.pdf>

- ◆ Michalis Maria, (2010), «EU Broadcasting Governance and PSB: Between a Rock and a Hard Place», Reinventing Public Service Communication. European Broadcasters and Beyond (P.Iosifidis edit) pp. 36-48
- ◆ Ofcom’s Public Service Broadcasting Review. The European Dimension. European Media Forum. (Independent regulator and competition authority for the UK communications industries).
<http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/consultations/psb2/annexes/wp6emf.pdf>
- ◆ Picard G.Robert, (2006),«Historical Trends and Patterns in Media Economics», Excerpt from Handbook of Media Management and Economics. Lawrence Erlbaum Associates. Jönköping University.
- ◆ Rafter Kevin, Flynn Roddy, McMenamin Iain & O’Malley Eoin, (2014). «Does commercial orientation matter for policy-game framing? A content analysis of television and radio news programmes on public and private stations», European Journal of Communication , Vol. 29(4) 433 – 448
- ◆ Steemers Jeanette, (1999) «Between Culture and Commerce The Problem of Redefining Public Service Broadcasting for the Digital Age», The International Journal of Research into New Media Technologies, vol. 5, 3: pp. 44-66.
- ◆ Ward David,(2003), «State aid or band aid? An evaluation of the European Commission’s approach to public service Broadcasting», Media Culture Society, vol. 25 no. 2 233-250
- ◆ Wheeler Mark Dr., (2010), «The European Union’s Competition Directorate’s 2009 Communication on the application of state aid rules to Public Service Broadcasting: principles, consultation and recommendations for the new media environment», Presented at the Re-Visionary Interpretations of Public Enterprise (RIPE) Conference ‘Public Service after the Recession’, University of Westminster, 8-11 September 2010.

Περιοδικά

- ◆ Kellaway, L.(2015). Η Επιστροφή του 9 - 5. *The Economist*. Ο Κόσμος το 2015.
- ◆ Suich, Al. (2014) YouTube. Το διαδίκτυο αλλάζει ραγδαία τις τηλεοπτικές συνήθειες. *The Economist*. Ο κόσμος το 2014.
- ◆ Φέσσας, Θ. (2015). Η Ελλάδα που αξίζουμε. *The Economist*. Ο Κόσμος το 2015.

Ιστοσελίδες

- ◆ Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης http://europa.eu/index_el.htm
- ◆ <http://www.mediadeskuk.eu/funding/media2007results/media-mundus/> [30.4.2015]
- ◆ Επίσημος Ιστότοπος της EBU <http://www3.ebu.ch/home>
- ◆ «Declaration of the Committee of Ministers on Public Service Media Governance», <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1908241>, [23.5.2015]
- ◆ Ιστότοποι Δημόσιας Τηλεόρασης (προσωρινή ονομασία NEPIT)
<http://webtv.nerit.gr/katigories/enimerosi/06mar2015-exi-deka/>
<http://webtv.nerit.gr/katigories/enimerosi/08mar2015-savvatokiriako/>
<http://webtv.nerit.gr/katigories/enimerosi/16apr2015-politiki-epikerotita-1000-1300/>
- ◆ «Διευκρινίσεις σχετικά με δημοσιεύματα και ισχυρισμούς που αφορούν στη Digea». <http://www.digea.gr/233/category/16/Deltia-tupou/el> [23.5.2015]
- ◆ «Εκμεταλλεύτηκαν το λουκέτο, πήραν τα τουρνουά!» [ekmetalleythkan-to-loyketo,-phran-ta-toyrnoga!](http://www.sportday.gr/ekmetalleythkan-to-loyketo-phran-ta-toyrnoga/) : SportDay.gr - Οι κορυφαίοι γράφουν εδώ! [23.5.2015]
- ◆ «Εργαζόμενοι στην ΕΡΑ ΑΙΓΑΙΟΥ καταγγελούν τις φθορές στους πομπούς από το διαχειριστή της 'Δημόσιας Τηλεόρασης'», <http://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/media/ergazomenoi-stin-era-aigaiou-kataggeloy-n-tis-fthores-stoys-pompouys> [23.5.2015]
- ◆ «Έρχεται τιμοκατάλογος για το pool;», <http://greektv-com.blogspot.gr/2011/05/pool.html>, [23.5.2015]
- ◆ «Ερωτήματα από τα «fast track» τρίποντα ΔΤ–NEPIT μετά το «μαύρο» στην ΕΡΤ» <http://www.ertopen.com/news/ellada/koinwnia/item/33837-erwthmata-apo-ta-%C2%ABfast-track%C2%BB-triponta-dt%E2%80%93nerit-meta-to-%C2%ABmayro%C2%BB-sthn-ert> [23.5.2015]

- ◆ «Η επαναλειτουργία της ΕΡΤ και το ανταποδοτικό τέλος»,
<http://www.thepressproject.gr/article/73797/l-epanaleitourgia-tis-ERT-kai-to-antapodotiko-telos> [23.5.2015]
- ◆ «Κυβέρνηση - χορηγός της Digea. Ο λογαριασμός στους πολίτες».
<http://www.thepressproject.gr/article/69431/Kubernisi---xorigos-tis-Digea-O-logariasmos-stous-polites>. [23.5.2015]
- ◆ «Κως: Κλάπηκαν εγκαταλελειμμένοι ραδιοφωνικοί πομποί της ΕΡΤ»,
<http://www.radiofono.gr/node/4354> , [23.5.2015]
- ◆ «Ο ρόλος των ιδιωτικών καναλιών στο κλείσιμο της ΕΡΤ»,
<http://www.ertopen.com/item/546-n-michalitshs-%C2%ABo-rolos-twn-idiwtikwn-kanaliwn-sto-kleisimo-ths-ert%C2%BB>, [23.5.2015]
- ◆ «Πολιτικό σύστημα και ΜΜΕ υπό κατάρρευση»,
<http://www.efsyn.gr/arthro/politiko-systima-kai-mme-ypo-katarreysi>, [23.5.2015]
- ◆ «Πλιάτσικο στους πομπούς μεσαίων της ΕΡΑ Σπορ στα Μέγαρα (#ERT)»,
<http://www.radiofono.gr/node/3969> ,[23.5.2015]
- ◆ «Συνέντευξη Τύπου ΠΟΣΠΕΡΤ – ΠΟΕΣΥ για το σχέδιο της κυβέρνησης για το... ξήλωμα της ΕΡΤ- Όλο το κείμενο της συνέντευξης Τύπου της ΠΟΣΠΕΡΤ»,
<http://www.asyntaxtostypos.org/?p=8492>, [23.5.2015]
- ◆ «Τι ισχύει με το ανταποδοτικό τέλος για τα κρατικά ΜΜΕ στην Ε.Ε.»,
<http://gr.euronews.com/2013/06/14/antapodotiko-telos-ert-kratikes-tileoraseis/>, [23.5.2015]

Εκδόσεις στο Διαδίκτυο

- ◆ Deltenre Ingrid & Philippot Jean-Paul. «Report of the President and Director General», ANNUAL REPORT 2011, EBU.
- ◆ Deltenre Ingrid, «A Time for Change», ANNUAL REPORT 2011–12, EBU.
- ◆ Deltenre Ingrid, «Serving the Community», ANNUAL REPORT 2012–13, EBU
- ◆ Deltenre Ingrid, «Serving the Community», ANNUAL REPORT 2013–14, EBU